

2024.02.01

Vilniaus miesto savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. planas

Plano projektas

Klientas: Vilniaus miesto savivaldybė

Turinys

Turinys	2
Sąvokos ir trumpiniai	4
1. Įvadas	7
1.1. Plano rengimo tikslas ir laikotarpis	7
1.2. Teisės aktų reikalavimai	8
1.2.1. ES atliekų prevencijos ir tvarkymo teisės aktai	8
1.2.2. Nacionaliniai atliekų prevencijos ir tvarkymo teisės aktai	8
1.3. Informacijos šaltiniai ir prielaidos	10
2. Esamos VMS komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė	11
2.1. Bendra informacija apie savivaldybę	11
2.2. VMS KA tvarkymo sistemos organizavimas	12
2.2.1. VMS vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	13
2.2.2. UAB „VAATC“ vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	14
2.2.3. SĮ „VASA“ vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	15
2.2.4. UAB „Vilniaus kogeneracinė jėgainė“ vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	17
2.2.5. Savivaldybės vežėjų vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	17
2.2.6. KA tvarkymą ir perdirbimą vykdančių įmonių vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	19
2.2.7. Užstato sistemos administratoriaus vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	20
2.2.8. KA tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje	20
2.3. VMS KA tvarkymo sistemoje susidarantys atliekų kiekiai	22
2.3.1. Atliekų prevencija VMS	22
2.3.2. KA susidarymas	23
2.3.3. MKA susidarymas ir sudėtis	25
2.3.4. Atskirai surenkamų KA susidarymas	28
2.4. VMS atliekų tvarkymas	36
2.4.1. KA tvarkymas	36
2.4.2. MKA tvarkymas	37
2.5. VMS KA susidarymo ir tvarkymo apibendrinimas	39

2.6.	KA tvarkymo paslaugos prieinamumas registruotiems KA turėtojams.....	42
2.6.1.	Gyventojų aprūpinimas MKA surinkimo priemonėmis.....	43
2.6.2.	Gyventojų aprūpinimas pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalo) rūšiavimo jų susidarymo vietose priemonėmis.....	43
2.6.3.	Gyventojų aprūpinimas tekstilės atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietose priemonėmis	44
2.6.4.	Gyventojų aprūpinimas biologinių atliekų surinkimo ir sutvarkymo vietoje priemonėmis	44
2.6.5.	Galimybės atiduoti buityje susidarančias statybines atliekas ir naudotų padangų atliekas, baldų, EEJ, baterijų, akumuliatorių, buityje susidarančias pavojingas atliekas ir kitas KA	45
2.6.6.	Gyventojų atliekų tvarkymo paslaugų kokybės vertinimas	48
2.7.	VMS atliekų tvarkymo įrenginiai ir KA tvarkymo sistemos finansavimas	49
2.7.1.	Esami ir statomi VMS ir regioniniai KA tvarkymo įrenginiai	49
2.7.2.	KA tvarkymo sistemos finansavimas	52
2.7.3.	Bešeimininkų atliekų tvarkymo organizavimas ir finansavimas.....	59
2.7.4.	Ankstesnio laikotarpio plane nustatytų užduočių įgyvendinimo vertinimas	60
2.8.	VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių apibendrinimas.....	66
3.	VMS komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija 2021 - 2027 m.....	71
3.1.	Atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai.....	71
3.1.1.	Nacionaliniai ir regioniniai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai....	71
3.1.2.	VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai.....	73
3.2.	KA srautų susidarymo 2021 – 2027 m. ir infrastruktūros poreikio vertinimas	74
3.2.1.	KA srautų susidarymo ateityje vertinimas	74
3.2.2.	KA srautų tvarkymo ateityje vertinimas	75
3.2.3.	Infrastruktūros plėtra.....	76
3.2.4.	KA surinkimo infrastruktūros plėtra	77
3.3.	Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių aprašymas ir pasirinkimo pagrindimas.....	79
3.4.	Plano poveikio vietinės rinkliavos dydžiui vertinimas.....	93
4.	Plano įgyvendinimo ir stebėsenos nuostatos.....	94

Sąvokos ir trumpiniai

Sąvokos / trumpiniai	Paaiškinimas
AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
Aerobiškai skaidus plastikas	Plastikas, turintis savo sudėtyje priedų, kuriems oksiduojantis jis skaidosi į mikrodaleles arba vyksta jo cheminis skilimas
Alyva	Mineralinė, pusiau sintetinė ar sintetinė tepimo arba pramoninė alyva, pavyzdžiui, vidaus degimo variklių ir pavarų dėžių alyva, tepimo alyva, turbinų, hidraulinė alyva
Antrinės žaliavos	Tiesiogiai perdirbti tinkamos atliekos ir perdirbti tinkamos iš atliekų gautos medžiagos
Apmokestinamieji gaminiai	Pagal Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymą apmokestinami gaminiai
Atliekos	Medžiaga ar daiktas, kurių turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti.
Atliekų darytojas	Asmuo, dėl kurio veiklos susidaro atliekų (pirminis atliekų darytojas), arba asmuo, kuris atlieka pradinį atliekų apdirbimą, maišymą ar kitus veiksmus, dėl kurių pakinta tų atliekų pobūdis arba sudėtis.
Atliekų turėtojas	Atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų.
Atliekų perdirbimas	Atliekų naudojimo veikla, kai atliekas sudarančios medžiagos perdirbamos į tos pačios ar kitos paskirties produktus ar medžiagas. Ši veikla apima organinių medžiagų perdirbimą, tačiau neapima naudojimo energijai gauti ir perdirbimo į medžiagas, kurios turi būti naudojamos kaip kuras ar užpildas.
Atliekų rūšiavimas jų susidarymo vietoje	Atliekų atskyrimas jų susidarymo vietoje atsižvelgiant į jų rūšį ir pobūdį, siekiant jas atskirai surinkti
Atliekų surinkimas	Atliekų paėmimas iš atliekų turėtojų, įskaitant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą ir (ar) parengiamąjį laikymą iki atliekų surinkimo įrenginiuose, kuriuose atliekos iškraunamos, kad jas galima būtų paruošti pervežti į atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius
Atliekų šalinimas	Veikla, nepriskiriama prie atliekų naudojimo, net jei antrinis tokios veiklos rezultatas yra medžiagų ar energijos gavimas. Nebaigtinį atliekų šalinimo veiklų sąrašą nustato Aplinkos ministerija
Atliekų tvarkymas	Atliekų surinkimas, vežimas, paruošimas naudoti, įskaitant pradinį apdorojimą, naudojimas ir šalinimas, šių veiklų organizavimas ir stebėseną, šalinimo vietų vėlesnė priežiūra, įskaitant, kai minėtus veiksmus atlieka prekiautojas atliekomis ar tarpininkas.
Atskirai surenkamos atliekos	Pagal rūšį ir pobūdį atskiriamos ir atskirai renkamos atliekos, įskaitant rūšiuojamuoju būdu renkamas atliekas
Baterija (galvaninis elementas) ar akumuliatoriai	Vykstant cheminės energijos tiesioginei konversijai elektros energiją gaminantis šaltinis, susidedantis iš vieno ar kelių pirminių (vienkartinių) ar antrinių (pakartotinai įkraunamų) elementų.
Bendrojo naudojimo konteineris	Komunalinių atliekų surinkimo konteineris, kuriuo Vilniaus miesto savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytais atvejais naudojasi daugiabučio namo (trijų arba daugiau butų gyvenamosios paskirties pastatas) atliekų turėtojai, arba du ir daugiau juridiniai asmenys.
Bešeimininkės atliekos	Šiukšlės ir atliekos, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba jis neegzistuoja
Biologinės atliekos	Biologiškai skaidžios sodų ir parkų atliekos (pavyzdžiui, šakos, lapai, žolė), maisto ir virtuvės atliekos iš namų ūkių, biurų, restoranų, didmeninės prekybos, valgyklų, viešojo maitinimo įstaigų ir mažmeninės prekybos punktų ir panašios atliekos iš maisto perdirbimo įmonių. Prie jų nepriskiriamos miškų ar žemės ūkio atliekos, nuotekų dumblas, natūralių audinių, popieriaus ir kartono, medienos atliekos.
Biologiškai skaidžios atliekos	Bet kokios atliekos, kurios gali skaidytis ar būti suskaidytos aerobiniu ar anaerobiniu būdu

Didelių gabaritų atliekos, DGA	Komunalinių atliekų sraute susidarančios didelių gabaritų atliekos (pvz., baldai, langai, durys, buitinė technika ir pan.)
Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, DGASA	Aikštelės, skirtos didelių gabaritų, buityje susidarančioms tekstilės ir statybos, komunalinių atliekų sraute susidarančioms atliekoms, atskirtoms nuo mišrių komunalinių atliekų srauto, priimti (DGA surinkimo aikštelėse priimamų atliekų sąrašas pateikiamas UAB „VAATC“, SJ „VASA“ interneto svetainėse)
Elektros ir elektroninė įranga, EEI	Įranga, kuriai tinkamai funkcionuoti reikalingos elektros srovės arba elektromagnetiniai laukai, ir įranga, skirta kurti, perduoti arba išmatuoti tokias sroves ar laukus, skirta naudoti su ne didesne kaip 1 000 V įtampa esant kintamajai srovei ir su ne didesne kaip 1 500 V įtampa esant nuolatinei srovei. Elektros ir elektroninės įrangos kategorijų sąrašą tvirtina Aplinkos ministerija
ES	Europos Sąjunga
Galimybių studija	Vilniaus miesto savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė.
GIO	Gamintojų ir importuotojų organizacija
Individualaus naudojimo konteineris	Komunalinių atliekų surinkimo konteineris, kuriuo Vilniaus miesto savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytais atvejais naudojasi individualaus namo (gyvenamosios paskirties (vieno, dviejų butų) pastatas) gyventojas (ai), atliekų turėtojas (-ai), arba vienas juridinis asmuo.
Komunalinės atliekos, KA	Mišrios ir atskirai surinktos buitinės (buityje susidarančios) atliekos, įskaitant popieriaus ir kartono, stiklo, metalų, plastiko, biologines, medienos, tekstilės, pakuočių, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių, taip pat stambiųjų atliekas, įskaitant čiužinius ir baldus, ir atliekas, surinktas iš kitų šaltinių, kai jos savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines atliekas. Prie komunalinių atliekų nepriskiriamos gamybos, sveikatos priežiūros veikloje susidarančios atliekos, žemės ūkio, miškininkystės, žvejybos, septikų, taip pat kanalizacijos ir nuotekų valymo atliekos, įskaitant nuotekų dumblą, eksploatuoti netinkamos transporto priemonės ir statybinės atliekos.
Komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildanti atliekų surinkimo sistema, papildanti sistema	Atliekoms, kurios susidarė naudojant gamintojų ir importuotojų tiekus Lietuvos Respublikos vidaus rinkai verslo tikslais gaminius (elektros ir elektroninę įrangą, baterijas ir akumuliatorius, apmokestinamuosius gaminius, išskyrus baterijas ir akumuliatorius, supakuotus gaminius), tvarkyti ir Vyriausybės nustatytoms elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių, apmokestinamųjų gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo užduotims įvykdyti gamintojų ir importuotojų ar licencijuotos organizacijos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka diegiama papildanti atliekų surinkimo sistema, kurioje taikomi gaminių ir (ar) pakuotės atliekų surinkimo būdai ir priemonės, papildantys savivaldybių organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.
Laikinas atliekų laikymas	Pavojingųjų atliekų laikymas ne ilgiau kaip šešis mėnesius, o nepavojingųjų atliekų – ne ilgiau kaip vienus metus šių atliekų susidarymo vietoje iki jų surinkimo, paruošiant atliekas išvežti į atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginį
MBA	Mechaninis biologinis apdorojimas
Mišrios komunalinės atliekos, MKA	Buityje susidarančios įvairios, sumaišytos atliekos, likusios po pirminio atliekų rūšiavimo, neatskirtos pagal rūšį ir pobūdį atliekų susidarymo vietoje, įskaitant atliekas, surinktas iš kitų šaltinių, kai šios atliekos savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines atliekas.
Namudinis kompostavimas	Biologinių atliekų kompostavimas gyventojų namų sąlygomis (pvz. individualiuose kompostavimo dėžėse ir (ar) kompostavimo konteineriuose)
Pakartotinis naudojimas	Veikla, kai prie atliekų nepriskiriami produktai ar jų sudedamosios dalys vėl naudojami tam pačiam tikslui, kuriam buvo sukurti

Paruošimas naudoti pakartotinai	Atliekų naudojimo veikla, kai atliekomis tapę produktai ar jų sudedamosios dalys tikrinami, valomi ar taisomi, siekiant, kad būtų tinkami naudoti pakartotinai be jokio kito pradinio apdirbimo
Pavojingos atliekos	Atliekos, kurios pasižymi viena ar keliomis pavojingomis savybėmis, nurodytomis 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinančios kai kurias direktyvas III priedas, priede ir 2017 m. birželio 8 d. Tarybos reglamento (ES) 2017/997, kuriuo iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB III priedo nuostatos dėl pavojingos savybės HP 14 „ekotoksiškumas“, priede
Paslaugų teikėjas	UAB „Gooliver“
Planas	Vilniaus miesto savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. planas
PET	Polietileno tereftalatas
Registras	KA turėtojų registras
Rūšiuojamasis atliekų surinkimas	Atliekų surinkimas, kai jos atskiriamos pagal rūšį ir pobūdį siekiant palengvinti specialų tos rūšies ir pobūdžio atliekų apdorojimą
SĮ „VASA“	Savivaldybės įmonė „Vilniaus atliekų sistemos administratorius“
Šiukšlės	Atliekos, išmestos viešose vietose (viešuose paplūdimiuose, vandens telkiniuose ir jų pakrantėse, miškuose, parkuose, skveruose, aikštelėse, stotelėse, pakelėse ir pan.) ne į viešas jų surinkimo sistemas
USAD	Užstato sistemos administratorius
UAB „VAATC“	Uždaroji akcinė bendrovė Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras
VATP	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014 – 2020 metų planas
VAPTP	Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 metų planas
VKJ	Vilniaus kogeneracinė jėgainė
VMS	Vilniaus miesto savivaldybė
VMSA	Vilniaus miesto savivaldybės administracija
VMSPP	Vilniaus miesto 2021 – 2030 metų strateginis plėtros planas
VRAPTP	Vilniaus regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 metų planas
ŽASA	Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelė

1. Įvadas

1.1. Plano rengimo tikslas ir laikotarpis

Vilniaus miesto savivaldybės (toliau – **VMS**) atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. plano tikslas – nustatyti komunalinių atliekų (toliau – **KA**) tvarkymo sistemos organizavimo priemonės, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios KA tvarkymo paslaugų pasiūlą visiems VMS teritorijoje esantiems asmenims.

Planas atnaujinama VMS atliekų tvarkymo 2014 – 2020 m. planą ir numato priemones, užtikrinančias 2021 – 2030 metų nacionaliniame pažangos plane nustatytą strateginių atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslų ir pažangos uždavinių bei Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 metų plane (toliau – **VAPTP**) ir Vilniaus regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 metų plane (toliau – **VRAPTP**), patvirtintame Vilniaus regiono plėtros tarybos 2023 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. TS-1, nustatytą užduočių įgyvendinimą.

Atnaujinamas VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo planas rengiamas 2021 – 2027 m. laikotarpiui, kadangi vadovaujantis Lietuvos Respublikos (toliau – **LR**) atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų vykdymo laikotarpis turi sutapti su Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plano vykdymo laikotarpiu.

VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. planas (toliau – **Planas**) parengtas pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo reikalavimus ir 2010 m. gruodžio 16 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-1004 patvirtintus Regioninių ir savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimus.

Planą sudaro šios pagrindinės dalys:

- įvadas;
- esamos VMS komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė;
- VMS komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija 2021 – 2027 m.;
- plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai.

Už Plano įgyvendinimą yra atsakinga VMS administracija (toliau – **VMSA**), uždaroji akcinė bendrovė „Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras“ (toliau – **UAB „VAATC“**), bei savivaldybės įmonė „Vilniaus atliekų sistemos administratoriaus“ (toliau – **SI „VASA“**). Plano įgyvendinimo įvertinimą ir plano pakeitimus priima VMS taryba, atsižvelgdama į VMS siūlymus.

Šiam planui, vadovaujantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše numatyta tvarka, atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, įskaitant ir visuomenės informavimo procedūras. Visuomenės informavimo procedūros atliekamos vadovaujantis 2015 m. kovo 9 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-208 patvirtintu Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose ir vertinimo subjektų, Europos Sąjungos (toliau – **ES**) valstybių narių ir kitų užsienio valstybių informavimo tvarkos aprašu.

1.2. Teisės aktų reikalavimai

Kuriant ir vykdant sėkmingą atliekų prevencijos ir tvarkymo planą, būtina atidžiai išanalizuoti ir suprasti esamus teisės aktus, kurie reglamentuoja atliekų valdymą tiek ES, tiek LR lygiu. Atliekų prevencijos ir tvarkymo politikos ES ištakos siekia 1896 m., kai buvo nustatyti pagrindiniai atliekų tvarkymo strategijos prioritetai ir principai, aktualūs iki šių dienų. ES teisės aktai nustato bendrus standartus, taisykles ir tikslus bei uždavinius dėl atliekų prevencijai ir tvarkymui siekiant sumažinti neigiamą atliekų poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, padeda užtikrinti, kad pavojingos atliekos būtų saugiai surenkamos, saugomos ir tvarkomos bei padeda sumažinti naujų žaliavų poreikį ir taupyti gamtos išteklius bei sumažinti šiltnamio dujų emisijas, kurios prisideda prie klimato kaitos.

Tolimesnėse šio skyriaus dalyse pateikiamas ES ir LR svarbiausių teisės aktų, apibrėžiančių atliekų prevenciją ir tvarkymą, sąrašai. Į teisės aktų nuostatas atsižvelgta atliekant VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo esamos situacijos vertinimą bei rengiant Planą.

1.2.1. ES atliekų prevencijos ir tvarkymo teisės aktai

Šiame poskyryje pateikiami svarbiausi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai bei direktyvos, reglamentuojančios KA tvarkymą. Reglamentai yra taikomi visoms šalims narėms, o direktyvose nustatyti tikslai ir rodikliai yra privalomi visoms šalims narėms, tačiau jų įgyvendinimo tvarką ir priemones šalys pasirenka pačios. Teisės aktai yra šie:

- 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų;
- 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų;
- 2002 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų statistikos;
- 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir direktyvos 91/157/EEB panaikinimo;
- 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo;
- 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EC dėl atliekų panaikinanti kai kurias direktyvas;
- 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės);
- 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/19/EU dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų.

1.2.2. Nacionaliniai atliekų prevencijos ir tvarkymo teisės aktai

Bendruosius teisinius atliekų prevencijos ir tvarkymo reikalavimus, kuriais vadovaujantis plėtojamos KA tvarkymo sistemos ir rengiami bei atnaujinami KA tvarkymo planai nacionaliniu mastu, nustato pagrindiniai nacionaliniai teisės aktai ir kiti dokumentai:

- LR aplinkos apsaugos įstatymas;
- LR atliekų tvarkymo įstatymas;

- LR pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymas;
- Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta LR Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“;
- VAPTP, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 metų plano patvirtinimo“;
- Valstybinis atliekų tvarkymo 2014 – 2020 m. planas (toliau – **VATP**), patvirtintas LR Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“;
- 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas, patvirtintas LR Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“;
- Atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos LR aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 „Dėl Atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;
- LR aplinkos ministro 2006 gegužės 16 d. įsakymas Nr. D1-232 „Dėl savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygų derinimo su savivaldybėmis taisyklių patvirtinimo“;
- LR aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymas Nr. D1-57 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“;
- LR aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymas Nr. D1-857 „Dėl Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“;
- LR aplinkos ministro 2022 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. D1-123 „Dėl Pakuočių atliekų, susidarantių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo paslaugos teikimo būtinųjų reikalavimų ir pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutarties būtinųjų sąlygų patvirtinimo“;
- LR aplinkos ministro 2022 m. birželio 7 d. įsakymas Nr. D1-168 „Dėl Gamintojų ir importuotojų organizacijų banko garantijų ar laidavimo draudimo sutarčių, įrodančių, kad bus finansuojamas komunalinių atliekų sraute susidarantių pakuočių atliekų tvarkymas, sudarymo, pateikimo ir jų reikalavimų vykdymo, lėšų, gautų pagal šiuos dokumentus, kaupimo, naudojimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- Reikalavimai regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams, patvirtinti LR aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1004 „Dėl regioninių savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų sudėties ir turinio, rengimo ir skelbimo reikalavimų patvirtinimo“;
- VRAPTP, patvirtintas Vilniaus regiono plėtros tarybos 2023 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. TS-1;
- VMS atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos VMS tarybos 2016 m. gegužės 11 d. sprendimu Nr. 1-445 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių tvirtinimo“;
- VMS vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatai, patvirtinti VMS tarybos 2017 m. vasario 1 d. Nr. 1-818 sprendimu „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“;
- Vilniaus miesto 2021 – 2030 m. strateginis plėtros planas (toliau – **VMSP**), patvirtintas VMSA tarybos 2021 m. liepos 14 d.

1.3. Informacijos šaltiniai ir prielaidos

Be teisės aktų, kuriant Planą buvo remiamasi viešai prieinamais oficialiais duomenimis: Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) atliekų apskaita, UAB „VAATC“ duomenimis, VRAPTP ir VAPTP duomenimis, Statistikos departamento ir Eurostat duomenimis, VMS ir SĮ „VASA“ duomenimis bei internetiniais tinklalapiais, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos duomenimis ir pan. Be to, buvo vykdomi interviu su atliekų sistemos dalyviais: UAB „VAATC“, UAB „Energesman“, UAB „Ecoservice“, UAB „Ekonovus“, gamintojų ir importuotojų asociacija „Gamtos ateitis“ ir VšĮ „Užstato sistemos administratorius“ (toliau – USAD). Interviu metu buvo renkama papildoma informacija apie VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

Duomenų rinkimo ir analizės metu buvo susidurta su šiais pagrindiniais iššūkiais:

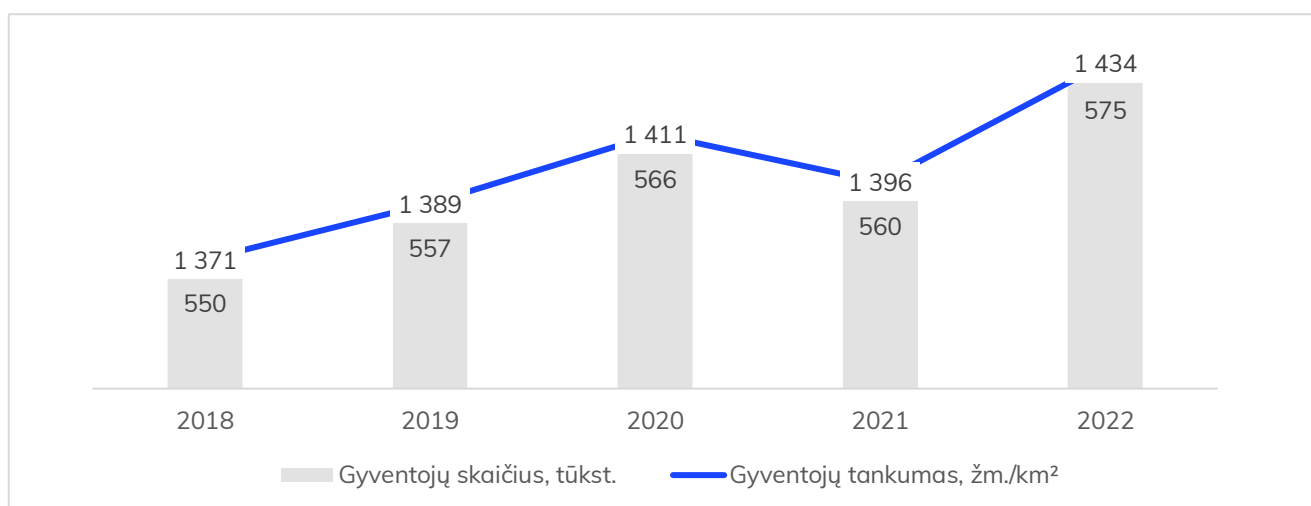
- **Duomenų prieinamumas** – plano rengimo metu buvo siekiama vertinti praėjusių 5 metų laikotarpį (2018 – 2022 m.), tačiau susidurta su istorinių duomenų trūkumu, kai kurie duomenys tapo prieinami tik nuo 2020 m., tai apribojo galimybes atlikti nuodugnią analizę. Tais atvejais, kai viso laikotarpio duomenys nepateikiami, manoma, kad duomenys nebuvo prieinami. Be to, VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo detali statistika iš dalies yra prieinama tik iki atliekų surinkimo etapo, tačiau tolimesniuose atliekų tvarkymo etapuose oficialūs duomenys teikiami regiono / valstybės lygiu, todėl kai kuriuose grafikuose ir lentelėse VMS atliekų dalis yra apskaičiuota remiantis VMS atliekų kiekio procentu bendrame regiono atliekų sraute.
- **Duomenų kokybė ir neatitikimai** – skirtinguose informacijos šaltiniuose pateiktuose duomenyse yra neatitikimų (pvz., skirtingi sistemos dalyviai pateikia skirtingą informaciją, skirtingi duomenų šaltiniai pateikia duomenis už skirtingus laikotarpius, duomenys apima nepaaiškinamus staigius ryškius padidėjimus arba sumažėjimus). Taip pat svarbu paminėti, kad skirtingų metų informacija varijuoja dėl pakeistos pirminių duomenų rinkimo metodikos. Siekiant išspręsti šias problemas, kiek įmanoma, buvo remtasi labiausiai patikimais šaltiniais ir pilniausiais duomenų rinkiniais, pateikiami paaiškinimai, taip pat duomenys buvo aptariami su sistemos dalyviais.

2. Esamos VMS komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė

2.1. Bendra informacija apie savivaldybę

Vilniaus miestas – Lietuvos sostinė ir didžiausias šalies miestas. Tai vienintelė miesto savivaldybė Lietuvoje, kuri apima ne vieną miestą (kaip kitų miestų savivaldybės), bet du miestus (Vilnių ir Grigiškes) bei tris kaimus (Grigiškių seniūnijoje). VMS buvo įkurta 1995 m., o 1999 m. VMS priskirta Trakų rajono savivaldybės Grigiškių seniūnija. 2022 m. savivaldybėje gyveno 549 808 nuolatiniai gyventojai, o gyventojų skaičius nuo 2018 m. padidėjo 4,6 % (žr. *Paveikslas 1*). Palyginus su kitomis regiono savivaldybėmis, tai žymus gyventojų augimas (Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių ir Ukmergės gyventojų mažėjo, Elektrėnų sav. – padidėjo 0,7 %, Trakų r. sav. – padidėjo 1,5 %, o Vilniaus r. sav. – padidėjo 3,1 %).

Paveikslas 1. Vidutinis metinis gyventojų skaičius ir tankumas VMS 2018 – 2022 m.

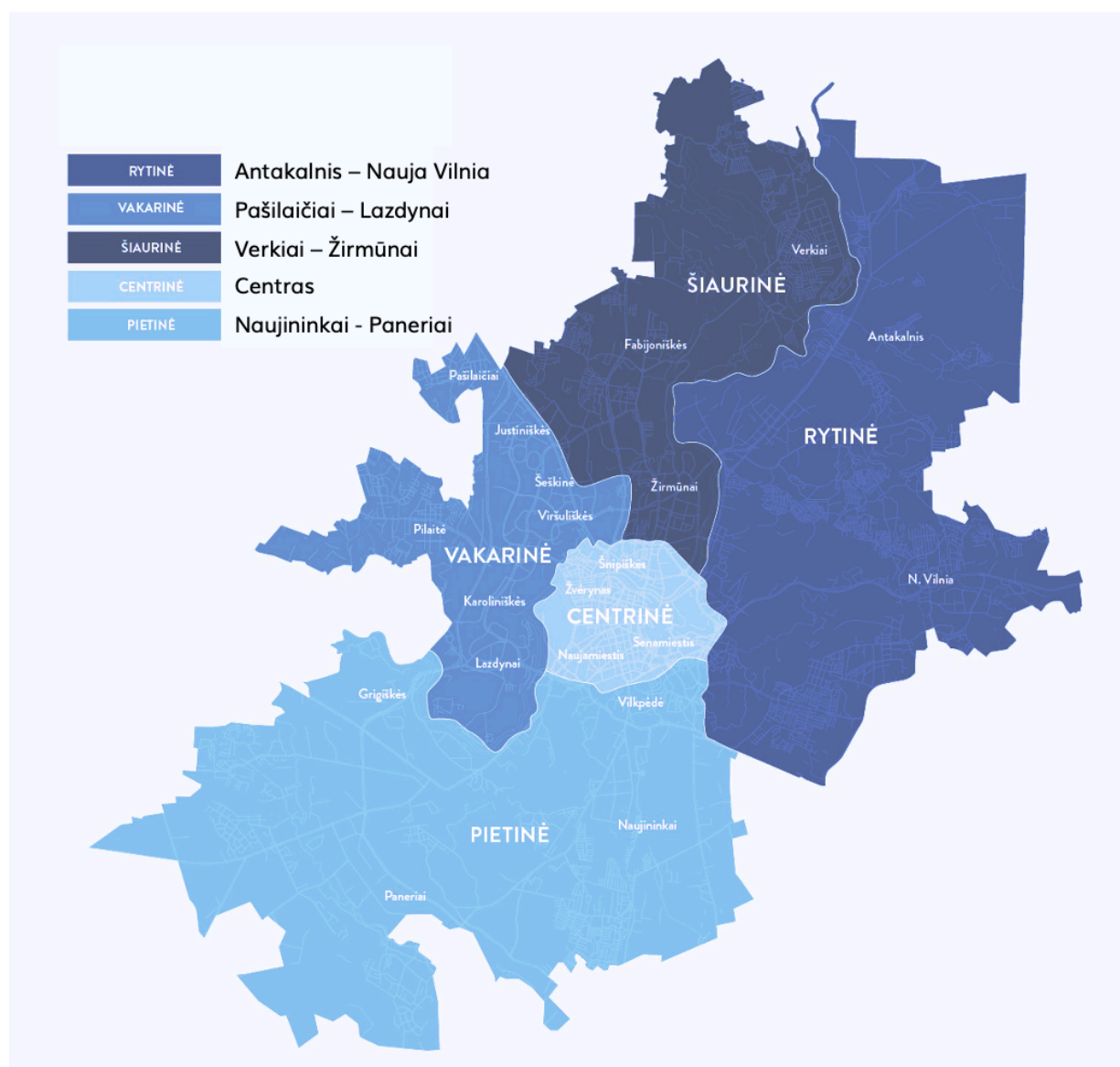

Šaltinis: Oficialios statistikos portalas

Savivaldybę sudaro 21 seniūnija, kurios yra suskirstytos į penkias atliekų surinkimo ir tvarkymo zonas (žr. *Paveikslas 2*):

- **rytinė** miesto dalis (apima Antakalnio, Naujosios Vilnios seniūnijos ir šiaurinę Rasų seniūnijos dalis);
- **vakarinė** miesto dalis (apima Pašilaičių, Justiniškių, Šeškinės, Viršuliškių, Karoliniškių, Pilaitės ir Lazdynų seniūnijas);
- **šiaurinė** miesto dalis (apima Verkių, Fabijoniškių seniūnijas, šiaurines Žirmūnų ir Šnipiškių seniūnijų dalis);
- **centrinė** miesto dalis (apima Senamiesčio, Naujamiesčio, Žvėryno seniūnijas, pietines Šnipiškių ir Žirmūnų seniūnijų dalis ir šiaurinę Vilkipėdės seniūnijos dalis);
- **pietinė** miesto dalis (apima Naujininkų, Panerių, Grigiškių seniūnijas, pietinę Rasų seniūnijos dalį ir pietinę Vilkipėdės seniūnijos dalį).

Paveikslas 2. VMS atliekų tvarkymo zonų schema

Šaltinis: SJ „VASA“

2.2. VMS KA tvarkymo sistemos organizavimas

LR atliekų tvarkymo įstatymas nustato **atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumą** (žr. *Paveikslas 3*), nustatytą atsižvelgiant į bendruosius aplinkos apsaugos principus – atsargumą ir tvarumą, technines galimybes ir ekonominį pagrįstumą, išteklių apsaugą, taip pat į bendrą poveikį aplinkai, visuomenės sveikatai, ekonomikai ir socialinei aplinkai.

Paveikslas 3. Atliekų prevencijos ir tvarkymo srityje taikomas prioritetų eiliškumas

1	Prevencija
2	Paruošimas naudoti pakartotinai prieš tai atskyrus produktus ar jų sudedamąsias dalis, netinkamus pakartotiniam naudojimui
3	Perdirbimas prieš tai atskyrus netinkamas perdirbti atliekas
4	Kitoks naudojimas , pavyzdžiui, naudojimas energijai gauti prieš tai atskyrus atliekas, netinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti
5	Šalinimas , prieš tai atskyrus perdirbti ar kitaip panaudoti tinkamas atliekas

Pagal LR atliekų tvarkymo įstatymą atliekų tvarkytojai ir atliekų darytojai turi imtis visų galimų ir ekonomiškai pateisinamų priemonių atliekų kiekiui bei neigiamam poveikiui visuomenės sveikatai ir aplinkai mažinti, kurti ir diegti mažaatliekes technologijas, taikyti ekologinio projektavimo reikalavimus, taupyti gamtos išteklius. Taigi, VMS **atliekų tvarkytojai ir atliekų darytojai privalo laikytis** nurodyto atliekų prevencijos ir tvarkymo **prioritetų eiliškumo**. Taip pat, atliekų tvarkymo **sistemos dalyviai yra atsakingi**, kad su atliekų tvarkymu susijusi jų **veikla** ir visa apie šią veiklą visuomenei jų pateikiama **informacija atitiktų** atliekų prevencijos ir tvarkymo **prioritetų eiliškumą**.

2.2.1. VMS vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

Pagal VMS atliekų tvarkymo taisykles, LR atliekų tvarkymo įstatymą ir LR savivaldos įstatymą **VMS**, vadovaudamasi teisės aktuose apibrėžta kompetencija, yra **atsakinga už**:

- KA tvarkymo **sistemos diegimą ir organizavimą** (funkcionavimą ir administravimą) taip, kad visas tvarkymo išlaidas apmokėtų atliekų turėtojas pagal solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo, skaidrumo, „teršėjas moka“ ir gamintojo atsakomybės principus;
- KA tvarkymo paslaugų teikiančių atliekų **tvarkytojų atranką**;
- KA tvarkymą taip, kad būtų mažinamas atliekų susidarymas, skatinamas KA rūšiavimas, paruošimas pakartotiniam naudojimui, perdirbimas ir pakartotinis naudojimas;
- susidariusių **bešeimininkių atliekų ir šiukšlių** tvarkymo organizavimą ir finansavimą.
- **antrinių žaliavų** surinkimo ir perdirbimo organizavimą;
- **sąvartynų** įrengimą ir eksploatavimą.

LR atliekų tvarkymo įstatymas, prie aukščiau minėtų atsakomybių nustato, kad savivaldybės **privalo įgyvendinti VAPTP joms nustatytas užduotis** šiame plane nustatytais terminais ir užtikrinant plane numatytus minimalius reikalavimus:

- užtikrinti, kad KA tvarkymo **paslauga** būtų visuotinė, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus;
- užtikrinti **pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų** rūšiavimo galimybę ir priemones visiems KA turėtojams;
- užtikrinti **biologiškai skaidžių** atliekų rūšiavimo galimybę ir priemones visiems KA turėtojams;
- atskirai rinkti **pakuočių atliekas ir antrines žaliavas (esančias KA) iš įmonių, įstaigų ir organizacijų** į specialius kontenerius ir (ar) naudojant kitas surinkimo priemones;
- užtikrinti buityje susidarančių **statybinių atliekų** (medienos, mineralinių atliekų (pavyzdžiui, betono, plytų, keramikos ir kt.), metalų, stiklo, plastiko, gipso) rūšiavimo galimybę ir atskirą surinkimą, įrengti **DGASA** (baldų, statybinių, EEĮ atliekų, naudotų padangų, pavojingųjų buitinių atliekų ir kt.) ir organizuoti didelių gabaritų atliekų (toliau – **DGA**) surinkimą kitais būdais;
- užtikrinti buityje susidarančių **pavojingų atliekų** (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) atskirą surinkimą ir kad jų organizuojamose KA tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekas;
- **mažinti** šalinamų savivaldybės teritorijoje susidariusių **KA kieki**;
- **šviesti ir informuoti** visuomenę apie buityje susidarančių atliekų tvarkymo galimybes;
- užtikrinti, kad kiekvienoje savivaldybėje ir KA tvarkymo regione būtų **sudarytos sąlygos apdoroti** (kompostuoti ir (ar) anaerobiškai pūdyti) **komunalines biologiškai skaidžias atliekas**.

Remiantis atliekų tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktais bei VMS atliekų tvarkymo taisyklėmis savivaldybės KA tvarkymo sistemai **priskiriamos tvarkyti atliekos** yra:

- mišrios komunalinės atliekos (toliau - **MKA**);
- pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos;
- biologiškai skaidžios (įskaitant maisto atliekas);
- didelių gabaritų;
- buityje susidarančios statybos;
- buityje susidarančios tekstilės;
- buityje susidarančios pavojingosios;
- elektros ir elektroninės įrangos (toliau – **EEĮ**) atliekos;
- kitos KA sraute susidarančios atliekos, numatytos LR teisės aktuose.

2.2.2. UAB „VAATC“ vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

Siekdamos sukurti regioninę atliekų tvarkymo sistemą, 2003 m. balandžio 28 d. visos aštuonios Vilniaus regiono savivaldybės (Elektrėnų, Šalčininkų rajono, Širvintų rajono, Švenčionių rajono, Trakų rajono, Ukmergės rajono, Vilniaus miesto bei Vilniaus rajono) įsteigė uždarąją akcinę bendrovę UAB „VAATC“. Iš aštuonių savivaldybių akcininkų didžioji dalis (74,92 % įstatinio kapitalo) priklauso VMS.

UAB „VAATC“ įstatuose numatyti šie veiklos tikslai:

- sukurti ir įdiegti Vilniaus regioninę atliekų tvarkymo sistemą bei užtikrinti, kad ši sistema veiktų nuolat, ja galėtų naudotis akcininkų administruojamų teritorijų gyventojai;

- tenkinti viešuosius interesus atliekų tvarkymo srityje;
- siekti, kad atliekų tvarkymo paslaugų teikimas nevirstų pelno siekiančia veikla.

KA tvarkymo paslaugų organizavimą LR atliekų tvarkymo įstatymo numatyta tvarka į KA tvarkymo regioną įeinančios savivaldybės gali pavesti KA tvarkymo sistemos administratoriui – vienos, kelių ar visų į KA tvarkymo regioną įeinančių savivaldybių įsteigtam juridiniam asmeniui, tačiau iš esmės UAB „VAATC“ vykdo regioninę veiklą. VRAPTP nustatyti šie UAB „VAATC“, kaip regioninio atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus, veiklos uždaviniai:

- **Mechaninio biologinio apdorojimo** (toliau – **MBA**) įrenginių, kurių eksploatatorius yra UAB „Energiesman“, eksploatavimo kontrolė.
- Vilniaus regioninio nepavojingų atliekų **sąvartyno eksploatavimas**, sekcijų įrengimas, uždarymas;
- Vilniaus regione esančių netinkamų eksploatuoti **uždarytų sąvartynų priežiūra** po uždarymo ir monitoringas;
- **žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių** (toliau – **ŽASA**) eksploatavimas;
- **didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių** (toliau – **DGASA**) eksploatavimas;
- **dalijimosi daiktais stotelių „DĖK’ui“** eksploatavimas;
- **investicinių projektų**, skirtų įrengti regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros objektus, įgyvendinimas;
- **visuomenės informavimas** komunalinių ir kitų atliekų tvarkymo klausimais.

Taip pat VMS administracijos direktorius 2020 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 30-1260/20 pavedė UAB „VAATC“ perimti VMS teritorijoje įrengtus požeminius ir pusiau požeminius KA surinkimo konteinerius, vykdyti perimtų konteinerių priežiūrą, esant būtinybei atlikti šių konteinerių remonto darbus ar išmontuoti konteinerius, o už vykdomus konteinerių priežiūros, remonto ir išmontavimo darbus gauti apmokėjimą.

2.2.3. SĮ „VASA“ vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

VMS taryba 2015 m. rugsėjo 23 d. sprendimu Nr. 1-191 įsteigė SĮ „VASA“. Įmonė įsteigta įgyvendinant LR atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas ir siekiant užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos administravimą.

Įmonė pagal VMS atliekų tvarkymo taisykles vykdo įvairias funkcijas susijusias su KA tvarkymu:

- vykdo **konteinerių vietų parinkimą** esamiems ir naujiems KA turėtojams;
- **administruoja konteinerių keitimą**, naujų KA turėtojų aprūpinimą atliekų surinkimo priemonėmis;
- **nustatyto pagrįstą konteinerių skaičių, jų tūrį ir ištuštinimo dažnį**, teikia siūlymus keisti KA surinkimo maršrutus, paslaugų teikimo grafikus, konteinerių ištuštinimo dažnumą ir (ar) konteinerių kiekį / tūrį;
- **priskiria konteinerius** ar konteinerių aikšteles konteinerių objektams, KA turėtojams savitarnos svetainėje teikia informaciją apie jiems priskirtus konteinerius ar konteinerių aikšteles;
- **sudaro ir tvarko KA turėtojų registrą**, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu patvirtintu aprašu, sprendžia naujų atliekų turėtojų registravimo klausimus;

- **prižiūri ir kontroliuoja VMS vežėjų veiklą**, administruoja KA surinkimo ir jų vežimo paslaugų teikimo sutartis, vykdo VMS vežėjų sutartinių įsipareigojimų vykdymo priežiūrą bei teikia privalomus nurodymus atliekų vežėjams, kad būtų užtikrintas VMS vežėjų sutartinių įsipareigojimų vykdymas; teikia informaciją VMS apie VMS vežėjų padarytus sutarčių pažeidimus, kurios pagrindu VMS priima sprendimus dėl sankcijų taikymo;
- **vykdo KA surinkimo ir transportavimo kontrolę**, maršrutų stebėjimą;
- **teikia užsakymus DGA vežėjams** dėl konteinerių aikštelėse ar šalia jų neleistinai paliktas didžiųjų gabaritų, buityje susidariusias statybines, tekstilės, pavojingąsias ar kitokias atliekas;
- patikrina ir suderina VMS vežėjų suteiktų **paslaugų perdavimo–priėmimo aktus**;
- **sprendžia dėl tvarkos konteinerių aikštelėse** ir su KA surinkimu kylančias problemas;
- nustačiusi taisyklių pažeidimo faktą ir (ar) konkretų pažeidėją, teikia informaciją VMSA Viešosios tvarkos skyriui, nurodyti konteinerių aikštelės sutvarkymo kaštus pagal VMS sutarčių įkainius;
- registruoja ir **nagrinėja prašymus ir skundus** dėl VMS vežėjų netinkamo paslaugų teikimo arba neteikimo. VMS vežėjams neišsprendus problemų ir nenagrinėjant arba netinkamai nagrinėjant atliekų turėtojų prašymus – fiksuoja pažeidimus bei imasi priemonių prašyme nurodyto klausimo išsprendimui, informuojant pareiškėjus apie priimtus sprendimus;
- registruoja, nagrinėja suinteresuotų asmenų, VMS ir kitų institucijų prašymus / skundus, susijusius su vietinės rinkliavos apskaičiavimu ir (ar) apmokėjimu;
- periodiškai **atnaujiną** į VMS atliekų surinkimo ir **tvarkymo zonas** patenkančių adresų sąrašus remiantis duomenimis, gaunamais iš VMSA;
- **analizuoja informaciją apie KA tvarkymą** VMS teritorijoje ir atlieka veiksmus, užtikrinančius KA tvarkymą pagal teisės aktų reikalavimus;
- **vykdo KA srautų apskaitą**, kaupia duomenis iš kiekvieno atliekų konteinerio žymeklio apie atliekų svorį ir aptarnavimo laiką; atliekų srautų sudėtį; fiksuoja neteisėtai prie konteinerių ar konteinerių aikštelėse paliktų atliekų vietas, sudėtį, svorį, laiką; renka kitus atliekų tvarkymo sistemos efektyvumo gerinimui reikalingus duomenis;
- **konsultuoja**, teikia informaciją fiziniams ir juridiniams asmenims SĮ „VASA“ funkcijų bei KA tvarkymo, vietinės rinkliavos klausimais;
- vykdo **VMS atliekų tvarkymo taisyklių vykdymo priežiūrą ir kontrolę**, informuoja KA tvarkymo sistemos dalyvius apie taisyklių reikalavimų nevykdymą ir taisyklių pažeidimus;
- įgyvendina **visuomenės informavimą KA tvarkymo srityje**, susijusį su vietinės rinkliavos įgyvendinimu, su pokyčiais atliekų tvarkymo sistemoje.

SĮ „VASA“ taip pat vykdo funkcijas, kurios yra numatytos VMS vietinės rinkliavos už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatuose. Pagal šiuos nuostatus, SĮ „VASA“, kaip atliekų sistemos administratorius, vykdo šias pagrindines funkcijas:

- **tvarko KA turėtojų registrą** (toliau – **registas**);
- **vykdo apskaitą**, tvarko ir tikslina registro duomenis;
- **nagrinėja** KA turėtojų pateiktus **prašymus, pretenzijas ir kitus klausimus** (pvz., dėl jų registravimo registro duomenų bazėje, rinkliavos permokų, rinkliavos kintamosios dalies ir kita);
- registre **vykdo MKA konteinerių priskyrimą** nekilnojamojo turto objektams;

- **apskaičiuoja rinkliavą** pagal VMS tarybos patvirtintus dydžius, vadovaudamiesi VMS vietinės rinkliavos už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatais. Rinkliavos dydį kito mokestinio laikotarpio mokėjimo pranešime perskaičiuoja tiems rinkliavos mokėtojams, prie kuriems priskirtų KA surinkimo kontenerių buvo rastos ir sutvarkytos tokios atliekos, kurias privaloma šalinti kontaineriuose, taip pat statybos ir griovimo, didelių gabaritų, tekstilės, pavojingos atliekos, padangos, automobilių ardymo atliekos, kitos neleistinai paliktos atliekos;
- suformuoja ir rinkliavos mokėtojams **pateikia mokėjimo pranešimus**.

2.2.4. UAB „Vilniaus kogeneracinė jėgainė“ vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

UAB „Vilniaus kogeneracinė jėgainė“ (toliau – VKJ) degina biokurą ir KA šilumos ir elektros energijos gamybai Vilniuje (priklauso Ignitis grupei). VKJ sudaro du kogeneraciniai įrenginiai – pirmajame deginamos neperdirbamos KA, o antrasis kūrenamas biokuru. VKJ deginamos po rūšiavimo netinkamos nei perdirbti, nei pakartotinai naudoti, bet turinčios energinę vertę KA. KA į VKJ perduodamos iš MBA rūšiavimo įrenginių, tiek eksploatuojamų UAB „Energisman“, tiek veikiančių kitose savivaldybėse.

VMS KA buvo pradėtos deginti ir naudoti energijai gauti VKJ 2020 m. IV ketvirtyje. Per metus, pagal itin griežtus aplinkosauginius standartus veikianti jėgainė, gali padėti išvengti iki 200 tūkst. t KA, kurios, nesant jėgainei, patektų į Lietuvos sąvartynus. Nors VKJ yra VMS teritorijoje, VMS KA gali būti vežamos deginti ir į UAB „Kauno kogeneracinė jėgainė“ arba UAB „Gren Klaipėda“ termofikacinę jėgainę.

LR atliekų tvarkymo įstatyme nustatomos šios bendro atliekų deginimo įrenginio ir (ar) atliekų deginimo įrenginio valdytojų funkcijos:

- **eksploatuoja bendro atliekų deginimo įrenginį** ir (ar) atliekų deginimo įrenginį;
- **taiko** šio įstatymo nustatyta tvarka nustatytą KA deginimo vienos tonos **įkainį**;
- **teikia** valstybės ir savivaldybių institucijoms **informaciją**, reikalingą įstatymų ir teisės aktų nustatytoms pareigoms atlikti;
- rengia ir teikia Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai KA deginimo vienos tonos įkainio viršutinės ribos apskaičiavimo projektą bei dokumentus ir informaciją, reikalingą teisės aktų nustatytoms pareigoms atlikti;
- **rengia reguliuojamosios veiklos ataskaitas**, užtikrina, kad būtų atliktos reguliuojamosios veiklos ataskaitų ir reguliuojamosios veiklos apskaitos sistemos patikros;
- viešai skelbia informaciją, nurodytą LR atliekų tvarkymo įstatyme;
- atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas.

2.2.5. Savivaldybės vežėjų vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

Vadovaujantis VMS atliekų tvarkymo taisyklėmis, pagal renkamą ir vežamą KA rūšį, VMS sudaromos sutartys su atliekų vežėjais dėl DGA, pavojingųjų atliekų, maisto atliekų, MKA, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų bei tekstilės atliekų surinkimo ir vežimo į šių atliekų apdorojimo vietas. Šie atliekų vežėjai bendrai vadinami savivaldybės vežėjais ir turi būti laimėję viešą konkursą ir sudarę sutartį su VMS arba su KA tvarkymo sistemos administratoriumi (SĮ „VASA“).

Pagal VMS atliekų tvarkymo taisykles, **savivaldybės vežėjai** privalo:

- **sąžiningai teikti paslaugas** pagal sutarties su VMS sąlygas, VMS atliekų tvarkymo taisykles ir kitų teisės aktų reikalavimus;

- **teikti** SĮ „VASA“ ir VMS su atliekų tvarkymu susijusią **informaciją**;
- **registruoti ir nagrinėti gautus pranešimus**, susijusius su atliekų surinkimu, vežimu ir tvarkymu bei imtis priemonių paslaugų teikimo trūkumams pašalinti;
- **surinkti šalia konteinerių paliktas atliekas** ir po konteinerio(-ių) ištuštinimo palikti tvarkingą aplinką prie konteinerių ir (ar) konteinerių aikštelėje;
- konstatavus ir fiksavus fotonuotraukomis, kad atliekų turėtojas perkrauna konteinerį arba meta į jį atliekas, kurioms rinkti yra skirtas kitokios rūšies konteineris arba kurios negali būti metamos į konteinerius, informuoti SĮ „VASA“ apie tokius atvejus;
- nerinkti KA iš įmonių ir organizacijų, jeigu jose yra gamybos atliekų – apie tokį atvejį turi būti informuojama SĮ „VASA“;
- su SĮ „VASA“ **suderinti atliekų išvežimo grafikus**, skelbti juos interneto svetainėje;
- **fiksuoti** pastebėtus VMS atliekų tvarkymo taisyklių **pažeidimus** ir informuoti apie tai SĮ „VASA“ ir (ar) VMS.

Pagal VMS atliekų tvarkymo taisykles, **MKA vežėjai** privalo:

- gavus SĮ „VASA“ užsakymą, **aprūpinti atliekų turėtoją** nurodyto dydžio **MKA konteineriu** bei įtraukti naują atliekų turėtoją į surinkimo grafiką;
- gavus SĮ „VASA“ užsakymą, **aprūpinti konteineriais viešuosius renginius** ir pateikti konteinerius laikinam naudojimui;
- **plauti ir dezinfekuoti bendrojo naudojimo MKA konteinerius** vadovaudamasis higienos reikalavimais ir SĮ „VASA“ nustatyta tvarka, pagal grafiką, suderintą su SĮ „VASA“;
- į MKA šiukšliavežį versti tik atliekas iš MKA (likusioms po rūšiavimo) skirto konteinerio;
- surinktas MKA **pristatyti į MBA įrenginius**;
- nevykdyti jokios MKA apdorojimo ir (ar) tvarkymo veiklos prieš pristatant šias atliekas į MBA;
- ištuštindamas konteinerius į šiukšliavežius **atliekas pasverti** ir svėrimo duomenis realiu laiku perduoti SĮ „VASA“.

Šiuo metu veikiančių savivaldybės vežėjų sąrašas pateikiamas lentelėje žemiau.

Lentelė 1. VMS KA vežėjai 2023 m.

Aptarnaujama atliekų surinkimo ir tvarkymo zona	Sutarties pasirašymo su savivaldybe data	Sutarties su savivaldybe galiojimo terminas	Didelių gabaritų ir pavojingųjų atliekų surinkimas	MKA surinkimas	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimas	Tekstilės atliekų surinkimas
UAB „Ecoservice“						
II zona „Antakalnis – Naujoji Vilnia“	2019 - 04 - 29	2026 - 10 - 29		✓		
IV zona „Pašilaičiai – Lazdynai“	2019 - 04 - 29	2026 - 10 - 29		✓		
II zona „Antakalnis – Naujoji Vilnia“	2023 - 06 - 15	2028 - 06 - 15			✓	

Aptarnaujama atliekų surinkimo ir tvarkymo zona	Sutarties pasirašymo su savivaldybe data	Sutarties su savivaldybe galiojimo terminas	Didelių gabaritų ir pavojingųjų atliekų surinkimas	MKA surinkimas	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimas	Tekstilės atliekų surinkimas
IV zona „Pašilaičiai – Lazdynai“	2023 - 07 - 11	2028 - 07 - 11			✓	
Visos zonos	2019 - 01 - 25	2025 - 03 - 08	✓			
UAB „Ecoservice projektai“						
Visos zonos	2023 - 04 - 04	2026 - 08 - 14				✓
UAB „Ekonomus“						
I zona „Verkiiai – Žirmūnai“	2019 - 04 - 29	2026 - 10 - 29		✓		
III zona „Naujininkai – Paneriai“	2017 - 10 - 31	2024 - 10 - 31		✓		
V zona „Centras“	2019 - 06 - 14	2026 - 12 - 29		✓		
I zona „Verkiiai – Žirmūnai“	2023 - 06 - 15	2028 - 06 - 15			✓	
III zona „Naujininkai – Paneriai“	2023 - 07 - 11	2028 - 07 - 11			✓	
V zona „Centras“	2023 - 06 - 15	2028 - 06 - 15			✓	

Šaltinis: VMS

2.2.6. KA tvarkymą ir perdirbimą vykdančių įmonių vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

Kaip minėta anksčiau, visos Vilniaus regione surinktos **MKA** yra transportuojamos į MBA įrenginius (Vilniuje, Jočionių g. 13) kuriuose yra perrūšiuojamos ir paruošiamos perdirbimui, deginimui ir šalinimui sąvartyne. Tuo tarpu **pakuočių ir antrinių žaliavų** atliekos vežamos į **perrūšiavimo centrus**, kurie parenkami gamintojų ir importuotojų, juose darbuotojai ir rūšiavimo įrenginiai atskiria vienos rūšies atliekas nuo kitų bei jas išskirsto pagal rūšis. Vėliau perdirbimui tinkamos atliekos yra vežamos į **perdirbimo gamyklas**, kur atliekos perdirbamos. Lietuvoje **popierinių, kartoninių pakuočių atliekas ir popieriaus, kartono antrines žaliavas** pakuočių atliekas perdirba 10 įmonių (jos iš viso perdirba 260 tūkst. t per metus). **Plastikines pakuočių atliekas ir plastiko antrines žaliavas** atliekas perdirba 24 įmonės (apie 72 tūkst. t per metus), tačiau, remiantis VAPTP, trūksta paruošimo perdirbti (atskyrimo pagal medžiagiškumą, išplovimo) įrangos. **Stiklinių pakuočių atliekas ir stiklo antrines žaliavas** atliekas perdirba 4 įmonės, dar 2 įmonės stiklo atliekas rūšiuoja ir smulkina. Iš viso perdirbama apie 54,7 tūkst. t stiklo per metus. Stiklo atliekų automatinio rūšiavimo ir smulkinimo pajėgumai – apie 65 tūkst. t per metus. **Medines pakuotes ir medienos antrines žaliavas** atliekas perdirba 25 įmonės (iš viso perdirbama apie 434 tūkst. t per metus). Daugiausia jų perdirbama į biokurą, kuris vėliau panaudojamas energijai gauti. **Kombinuotų pakuočių** atliekas perdirba 1 įmonė (240 t per metus). Be to, išplėtoti metalo atliekų ir laužo, kitų antrinių žaliavų paruošimo perdirbti ir eksportuoti pajėgumai.¹

Remiantis Aplinkos ministerijos užsakymu parengtų studijų rezultatais, **tekstilės atliekas** Lietuvoje perdirba 4 įmonės, **EEJ** atliekas apdoroja 8 įmonės. **Padangų atliekas** 2020 m. perdirbo 7 įmonės,

¹ Šaltinis: VAPTP

pajėgumų visoms tuo metu Lietuvoje, remianti VAPTP analize, susidariusioms padangų atliekoms perdirbti užteko. Automobiliams skirtų **akumuliatorių** apdorojimo (perdirbimo) įrenginius eksploatuoja 4 įmonės, perdirbimo pajėgumai – apie 40 tūkst. t per metus, jų pakanka Lietuvoje susidarančioms automobiliams skirtų akumuliatorių atliekoms perdirbti. Lietuvoje nėra nešiojamųjų **baterijų ir akumuliatorių** atliekų apdorojimo įrenginių, todėl šios atliekos išvežamos perdirbti į kitas ES šalis.

2.2.7. Užstato sistemos administratoriaus vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

USAD – nuo 2016 m. veikianti ne pelno siekianti įstaiga, kurios pagrindinis tikslas – vykdyti užstato sistemos administratoriaus funkcijas, kaip numatyta LR pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatyme.

Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatyme reglamentuojamos šios užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administracijos **funkcijos**:

- **administruoja užstatą už vienkartinės pakuotes**, dalyvauja organizuojant šių pakuočių atliekų priėmimą;
- **organizuoja** užstato sistemoje surinktų vienkartinių **pakuočių atliekų sutvarkymą**, viešo konkurso būdu parinkdamas atliekų tvarkytojus, kurie perdirba užstato sistemoje surinktas vienkartinių pakuočių atliekas, užtikrindamas nustatytų pakuočių, už kurias privaloma imti užstatą, atliekų surinkimo ir perdirbimo užduočių įvykdymą;
- **vykdo visuomenės švietimą** ir informavimą užstato už vienkartinės pakuotes sistemos klausimais;
- **aprūpina pakuočių pardavėjus pakuočių atliekoms priimti skirtomis priemonėmis** (tarp jų ir priemonėmis, užtikrinančiomis automatizuotą (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimą bei užstato grąžinimą), kurios turi būti parinktos atsižvelgiant į parduotuvės prekybos plotą ir parduotuvėje surenkamų pakuočių atliekų kiekį. Užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratorius savo lėšomis užtikrina automatizuoto (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimo priemonių remontą ir techninę priežiūrą arba kompensuoja pakuočių pardavėjams jų įsigytų ir (ar) išsinuomotų automatizuoto (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimo priemonių, atitinkančių užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratoriaus nustatytus techninius reikalavimus, remonto bei techninės priežiūros sąnaudas;
- **kompensuoja pakuočių pardavėjams** jų patiriamas teisės aktų nustatytų pareigų užstato už vienkartinės pakuotes sistemoje **vykdymo sąnaudas**, susijusias su vienkartinių pakuočių, už kurias nustatytas užstatas, atliekų priėmimu (įskaitant šių pardavėjų patirtas sąnaudas, susijusias su automatizuoto (nedalyvaujant žmogui) pakuočių atliekų priėmimo priemonių, atitinkančių užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratoriaus nustatytus techninius reikalavimus, įsigijimu ir (ar) nuoma), užstato grąžinimu ir visuomenės informavimu;
- atlieka kitas šiame įstatyme užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administratoriui numatytas ir sutartimis su gamintojais ir importuotojais, LR rinkai tiekiančiais gaminius, supakuotus į vienkartinę pakuotę, už kurią nustatytas užstatas, ir pakuočių pardavėjams pavestas funkcijas.

2.2.8. KA tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų vaidmuo atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemoje

LR atliekų tvarkymo įstatymas reglamentuoja **gamintojų ir importuotojų atsakomybės principą** – pagal kurį gamintojai ir importuotojai atsakingi už jų vidaus rinkai tiekiamų atliekų poveikį aplinkai per visą jų gyvavimo ciklą nuo gamybos iki saugaus atliekų sutvarkymo. Šios atliekos apima:

- alyvą;
- EEJ;
- eksploatuoti netinkamas transporto priemonės, baterijas ir akumuliatorius;
- apmokestinamuosius gaminius;
- iš aerobiškai skaidaus plastiko pagamintus gaminius;
- vienkartinius plastikinius gaminius (drėgnas servetėles, oro balionėlius, tabako gaminius su filtrais, filtrus, parduodamus naudoti kartu su tabako gaminiais);
- žvejybos įrankius, kurių sudėtyje yra plastiko.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas nustato prieš tai minėtų atliekų, pagrindines **gamintojų ir importuotojų pareigas**:

- **registruotis** Aplinkos ministro nustatyta tvarka;
- **organizuoti surinkimą, vežimą, paruošimą naudoti, naudojimą atliekų**, kurios susidarė naudojant gamintojų ir importuotojų tiektus LR vidaus rinkai apmokestinamuosius gaminius;
- Aplinkos ministro nustatyta tvarka **šviesti ir informuoti visuomenę** apmokestinamųjų gaminių atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais: apie netinkamo apmokestinamųjų gaminių atliekų tvarkymo žalą aplinkai ir visuomenės sveikatai, apmokestinamųjų gaminių pakartotinio naudojimo, paruošimo pakartotinai naudoti, kitas atliekų tvarkymo galimybes, surinkimo vietas;
- **apmokėti** apmokestinamųjų gaminių atliekų **surinkimo, vežimo, paruošimo naudoti ir naudojimo išlaidas**, taip pat visuomenės informavimo organizavimo ir vykdymo išlaidas;
- **tvarkyti apmokestinamųjų gaminių apskaitą** ir teikti apskaitos ataskaitas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Siekdami įvykdyti nustatytas pareigas, gamintojai ir importuotojai gali diegti savivaldybės organizuojamą KA tvarkymo sistemą papildančias atliekų surinkimo sistemas (toliau – **papildančias sistemas**). Ši sistema diegiama Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Papildančioje sistemoje taikomi gaminių ir (ar) pakuočių atliekų surinkimo būdai ir priemonės, papildantys savivaldybių organizuojamą KA tvarkymo sistemą. Papildanti atliekų surinkimo sistema apima šių atliekų tvarkymą:

- atliekas, kurios susidarė naudojant gamintojų ir importuotojų tiektus LR vidaus rinkai verslo tikslais gaminius (EEJ), baterijas ir akumuliatorius, apmokestinamuosius gaminius, išskyrus baterijas ir akumuliatorius, supakuotus gaminius);
- atliekų, Vyriausybės nustatytoms EEJ, baterijų ir akumuliatorių, apmokestinamųjų gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo užduotims įvykdyti.

Papildančios atliekų surinkimo sistemos diegimo taisyklės yra nustatytos savivaldybės organizuojamo KA tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygų derinimo su savivaldybėmis taisyklėse. Pagal nustatytas taisykles, suderinus diegimo sąlygas sudaroma sutartis su savivaldybe (ar savivaldybės pavedimu KA tvarkymo sistemos administratoriumi).

Sutartis dėl papildančios sistemos diegimo savivaldybėje su VMS šiuo metu yra sudariusios trys organizacijos, t. y. VŠĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų asociacija“, Asociacija „EEPA“ ir VŠĮ „Žalioji taška“. Sutarčių su VMS detalizacija pateikiama žemiau.

Lentelė 2. Papildančių sistemų VMS sąrašas 2023 m.

Papildančių sistemų įdiegęs juridinis asmuo	Papildančių sistemų eksploatuojantis juridinis asmuo	Pavadinimas atliekų, kurioms rinkti yra įdiegta papildanti sistema	Sutarties pasirašymo data ir jos galiojimo terminas
VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų asociacija“	UAB „Atliekų tvarkymo centras“, UAB „EMP recycling“	- nebenaudojama įranga, kurioje yra chlorfluorangliavandenilių, hidrochlorfluoranglia-vandenilių, hidrofluorangliavandenilių (HCFC, HFC) - nebenaudojama įranga, kurioje yra grynojo asbesto - nebenaudojama įranga, kurioje yra pavojingų sudedamųjų dalių - kita nebenaudojama įranga - pavojingos sudedamosios dalys, išimtos iš nebenaudojamos įrangos - kitos sudedamosios dalys, išimtos iš nebenaudojamos įrangos, - nebenaudojama EEĮ, kurioje yra pavojingųjų sudedamųjų dalių - kita nebenaudojama EEĮ	2014-01-02. Galimi pratęsimai. Pasirašyti susitarimai 2015 m., 2016 m., 2017 m., 2018 m., 2020-06-09. Galioja iki 2024-07-01.
Asociacija „EEPA“	UAB „EMP recycling“, UAB „Žalvaris“, UAB „Karavanas LT“, UAB „Utilsa“, UAB „Baltic metal“, UAB „Kaunakiemis“	- nebenaudojama įranga, kurioje yra chlorfluorangliavandenilių - dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio - nebenaudojama EEĮ, kurioje yra pavojingųjų sudedamųjų dalių - kita nebenaudojama EEĮ - švino akumulatoriai - nikelio ir kadmio akumulatoriai - baterijos, kuriose yra gyvsidabrio - šarminės baterijos - baterijos ir akumulatoriai ir nerūšiuotos baterijos bei akumulatoriai, kuriuose yra tokių baterijų - kitos baterijos ir akumulatoriai - nebenaudojama EEĮ, kurioje yra pavojingųjų sudedamųjų dalių	2021-08-12. Galimi pratęsimai. Galioja iki 2024-08-11.
VšĮ „Žalioji taškas“	AB „Plasta“, UAB „Baltic metal“	- plastikinės pakuotės - metalinės pakuotės	2023-09-11 Galioja iki 2024-09-11

Šaltinis: VMS

2.3. VMS KA tvarkymo sistemoje susidarantys atliekų kiekiai

2.3.1. Atliekų prevencija VMS

Pagal atliekų tvarkymo hierarchiją, didžioji dalis VMS atliekų tvarkymui sutelkiamų pastangų turėtų būti skiriama atliekų prevencijai. Atliekų prevencijos tikslas – imtis priemonių, prieš produktui ar medžiagai

tampant atliekomis, kurios sumažina atliekų kiekį (įskaitant pakartotinį panaudojimą), mažina neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai bei kenksmingų medžiagų kiekį medžiagose ir produktuose.

Kaip nustatyta VMS atliekų tvarkymo 2014 – 2020 m. plane, didelis dėmesys praėjusiu laikotarpiu buvo ir vis dar yra skiriamas visuomenės švietimo ir informavimo priemonėms – atsakingo vartojimo skatinimui ir maisto atliekų susidarymo mažinimui (gyventojai buvo pasiekiami per leidinius, straipsnius, laidas, renginių organizavimą ir pan.).

Pagal šias priemones vykdomos įvairios veiklos, pavyzdžiui:

- visuomenės informavimo kampanija „Atliekų kultūra“ siekia kuo daugiau atliekų tvarkymo sistemos proceso dalyvių įtraukti apjungiant visus darniam darbui, atliekų tvarkymo proceso tobulinimui bei vieningam visuomenės švietimo vykdymui;
- periodiškai vykdomi praktiniai mokymai Vilniaus miesto seniūnaičiams, šviečiant atliekų prevencijos klausimais;
- SĮ „VASA“ vykdoma viešoji komunikacija žiniasklaidai, seniūnijoms, gyventojams įmonės tinklapyje www.vasa.lt, svarus.vilnius.lt, socialiniame tinkle LinkedIn bei kitais kanalais;
- informavimas pasitelkiant spaudą, internetą (portale Delfi skiltyje „Atliekų kultūra“ – straipsniai, viešinimo kampanija socialiniuose tinkluose Facebook, Instagram, Youtube; svetainė (stoteledekui.lt) ir renginius (renginiai aikštėse, parkuose, apskritojo stalo diskusija).

Be to, VMS sukurta daiktų paruošimo naudoti pakartotinai infrastruktūra, t. y. įrengtos daiktų dalijimosi stotelės „DĖK'ui“, kuriose sudaryta galimybė žmonėms dalintis nereikalingais, bet dar tinkamais naudoti daiktais bei veikė „DĖK'ui“ dirbtuvės. Be to, 2020 m. įkurta „DĖK'ui“ galerija Vilniaus senamiestyje. Drabužiai, batai, bižuterija, namų apyvokos reikmenys, interjero detalės, knygos, smulki buitinė technika, žaislai – atnešti į „DĖK'ui“ galeriją, iškeliauja į stoteles „DĖK'ui“ ir ten laukia naujųjų šeiminių.

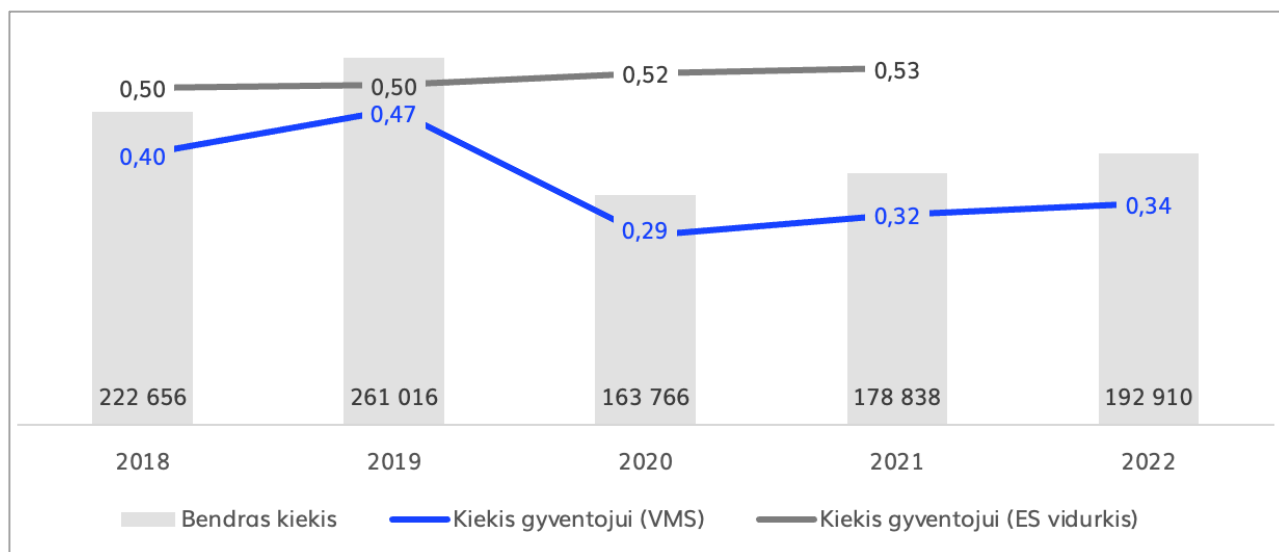
Atliekų prevencijos priemonių efektyvumas vertinamas pagal susidariusių KA kiekį ir KA sraute esančių MKA kiekį (bendrai ir vienam gyventojui). Pagal šiuos rodiklius 2018 – 2022 m. laikotarpiu MKA kiekis sumažėjo nuo 285 kg/metus vienam gyventojui iki 249 kg/metus (bendras kiekio sumažėjimas – apie 8,5 %) – žr. *Paveikslas 6*. Tuo tarpu KA kiekis gyventojui sumažėjo nuo 400 kg/metus iki 340 kg/metus (bendras kiekio sumažėjimas – apie 13 %) – žr. *Paveikslas 4*. Taigi, galima manyti, kad atliekų prevencija VMS yra veiksminga, tačiau augant ekonomikai, reikia pritaikyti daugiau priemonių siekiant toliau išlaikyti atliekų mažėjimą.

VAPTP nustato, kad naujuoju laikotarpiu išskirtinis dėmesys ir finansavimas bus skiriamas atliekų prevencijai. Tikimasi, kad naujos investicijos paspartins atliekų sektoriaus progresą ir, tikėtina, pareikalaus mažiau lėšų, negu anksčiau prioretizuojamos priemonės. Naujos finansuojamos priemonės bus skiriamos žaliems viešiesiems pirkimams, žaliosioms inovacijoms, skaitmenizacijai, mažatliekėms ir beatliekėms technologijoms, ekologiniam projektavimui, ilgai naudojamiems gaminiams kurti, jiems remontuoti, atnaujinti, taip pat daiktų antrinio panaudojimo galimybėms, atliekoms perdirbti, inovatyviai, moderniai atliekų perdirbimo infrastruktūrai. Be to, ES struktūrinių fondų lėšos skatins pažangias technologijas, naujus verslus bei darbo vietas ir visuomenės švietimą, taip sprendžiant ne tik ekologines, bet ir ekonomines, socialines problemas.

2.3.2. KA susidarymas

AAA KA tvarkymo sistemų Lietuvos savivaldybėse apskaitos duomenimis, VMS 2022 m. susidarė beveik 193 tūkst. t KA (žr. *Paveikslas 4*). Reikia pažymėti, kad į šį kiekį nėra įtrauktas namudinis kompostavimas ir pramoninės atliekos.

Paveikslas 4. Bendras KA kiekis (tūkst. t) ir kiekis VMS gyventojui VMS, t

Saltinis: AAA ir Eurostat

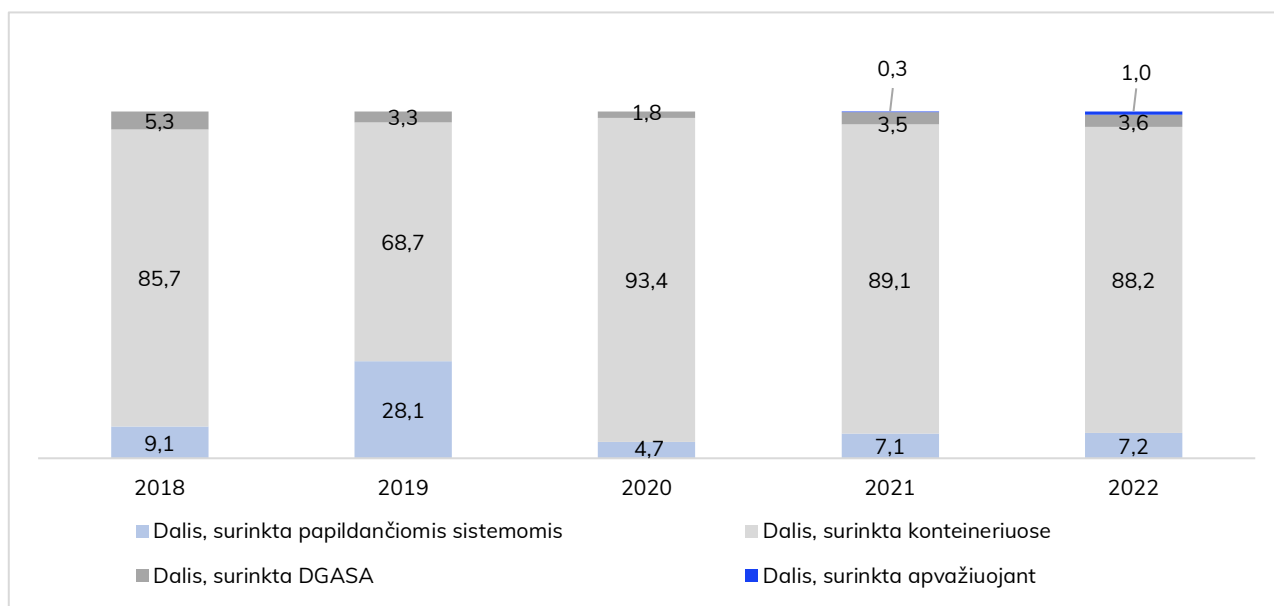
Tarp 2018 ir 2022 m. susidaręs KA kiekis Vilniaus mieste sumažėjo net 13,4 % (vidutiniškai 3,3 % per metus). Tuo tarpu vidutiniškai vienam Vilniaus miesto gyventojui 2018 m. susidarė 400 kg KA, o 2022 m. tik 340 kg (sumažėjimas – 15 %). Didžiausias KA sumažėjimas 2019 – 2020 m. yra pastebimas dėl pasikeitusios KA apskaitos (t.y. tam tikros atliekos nebebuvo apskaitomos kaip KA). Kitais metais KA kiekis augo – 2018 – 2019 m. pokytis +17 %, 2020 – 2021 m. pokytis +9 % ir 2021 – 2022 m. pokytis +8 %.

VAPTP nustato tikslą, kad nuo 2025 m. KA, tenkančių vienam gyventojui, **kiekis (kg per metus), turi būti mažesnis negu ES vidurkis**. Kol ES ir VMS atliekų kiekis vienam gyventojui 2018 – 2022 m. vis didėjo – VMS pozityviai atitolusi nuo ES vidurkio (230 kg/gyv. nuokrypis 2020 m. ir 210 kg/gyv. nuokrypis 2021 m.). Toliau kylant ES vidurkiui, nors ir kyla VMS susidariusių KA gyventojui kiekis, galima prognozuoti, kad VMS sėkmingai pasieks 2025 m. tikslą.

2022 m. VMS iš viso KA kiekio, 88 % buvo surinkta konteineriuose (MKA bei pakuočių ir antrinių žaliavų), 4 % DGASA, 1 % surinkta apvažiuojant atliekų turėtojus (maišai, betaris surinkimas) ir 7 % surinkta kitomis priemonėmis (papildančios sistemos, kita). Remiantis 2018 – 2022 m. duomenimis, pastebimas didėjantis naudojimasis konteineriais (+2,5 % pokytis per visą laikotarpį) ir mažėjantis naudojimasis DGASA (-1,7 % per visą laikotarpį), tačiau vis daugiau KA surenkama apvažiuojant (+1 % per visą laikotarpį) (žr. *Paveikslas 5*).

Nors 2020 m. DGASA populiarumas mažėjo (galimai dėl COVID-19 pandemijos), 2021 m. DGASA surenkamų KA kiekis sugrįžo į ankstesnį lygį. O nuo 2021 didėjantis pasinaudojimas apvažiavimo paslaugomis gali būti paaiškinamas 2021 m. VMS atliekų tvarkymo taisyklių pakeitimu, kai individuali atliekų paėmimo paslauga tapo prieinama gyventojams vietoj vieno karto per du metus – vieno karto per metus. Dar pažymėtina, kad 2019 m. stipriai išaugo KA dalis, surinkta papildančiomis sistemomis. Galima manyti, kad tai lėmė didėjantis vartojimas ir sparčiai plintantys būdai, kaip atsikratyti atliekomis per papildančias surinkimo sistemas (pvz., užstato sistema, EEĮ ir pavojingų atliekų surinkimo tinklas).

Paveikslas 5. Atskirojo atliekų surinkimo priemonės pagal surenkamą atliekų kiekį VMS 2018 – 2022 m., %

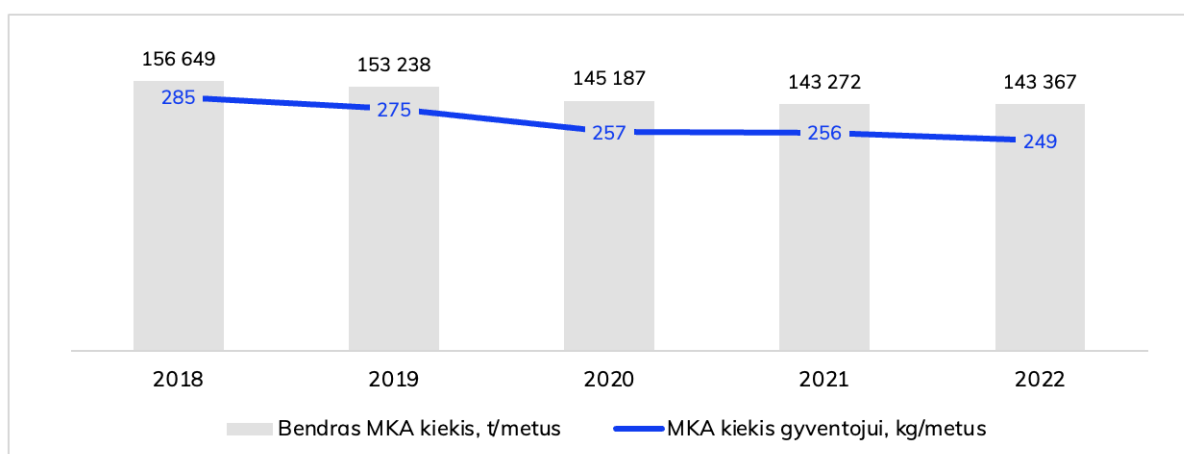
Šaltinis: AAA

2.3.3. MKA susidarymas ir sudėtis

2.3.3.1 MKA susidarymas

Kasmet VMS surenkamų MKA kiekis gyventojui mažėja, o MKA kiekis, kylant gyventojų skaičiui, 2022 m. nežymiai padidėjo (žr. Paveikslas 6). Didžiausias MKA kiekio sumažėjimas pastebimas 2020 m., kai buvo surinkta tik 145 tūkst. t MKA, palyginus su 153 tūkst. t 2019 m. (5,3 % sumažėjimas), tai gali būti siejama su pandemijos pasekmėmis ir pakitusiais vartojimo įpročiais. Taip pat svarbu paminėti, kad nors KA kiekis kasmet augo (išskyrus 2020 m.), MKA kiekis mažėjo, tačiau šis mažėjimas dar tėra lėtas ir didžioji atliekų dalis atliekų surenkama MKA srautu.

Paveikslas 6. MKA kiekis ir kiekis gyventojui

Šaltinis: AAA

2.3.3.2 MKA sudėties tyrimų rezultatai

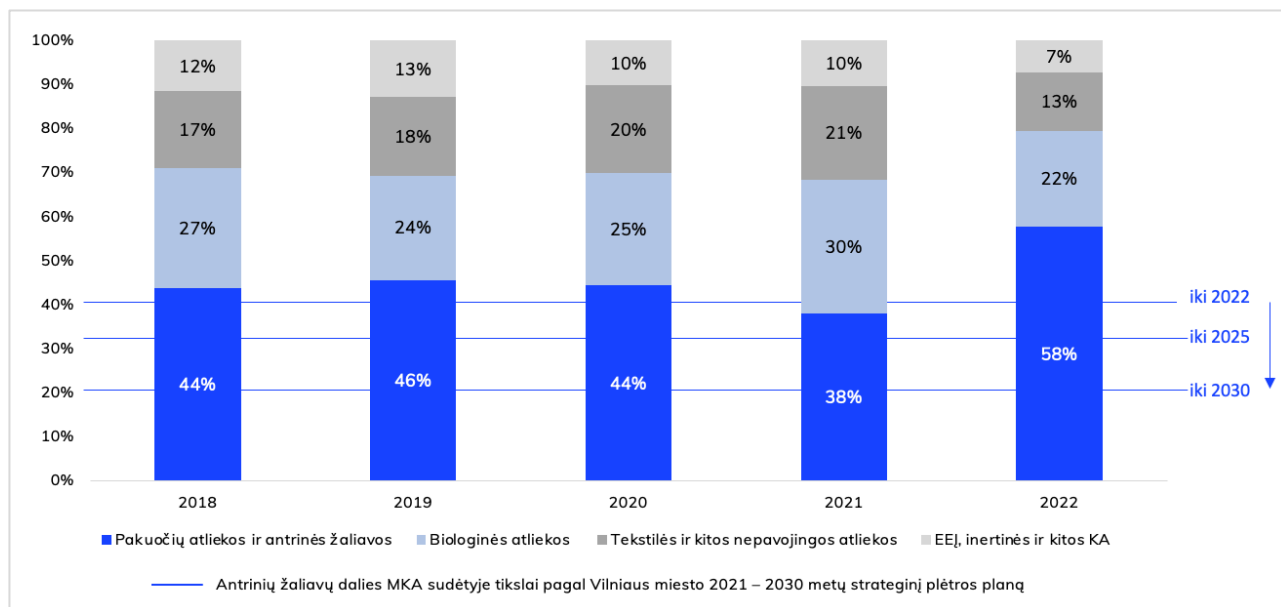
Pagal AAA pateiktus VMS MKA sudėties tyrimų rezultatus atliktus MBA operatoriaus, matyti, kad kiekvienais metais didžiąją dalį surinktų MKA sudaro pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos, biologiškai

skaidžios atliekos bei tekstilės ir kitos nepavojingos atliekos (*žr. Paveikslas 7*). Pažymėtina, kad didžiąją dalį MKA sudėties sudaro atliekos, kurias draudžiama mesti į MKA konteinerius.

MKA sudėtyje esančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, kiekis 2018 m. sudarė 44 %, 2019 m. – 46 %, 2020 m. – 44 %, 2021 m. – 38 %, 2022 m. – 58 %. Taigi, nors 2021 m. pastebimas pozityvus 6 % pokytis, rodantis, kad gyventojai daugiau dėmesio kreipė į rūšiavimo taisykles, 2022 m. rezultatai prastėja (pakuočių ir antrinių žaliavų kiekis sudėtyje padidėjo net 20 %). VMSPP nustato, kad **antrinių žaliavų dalis MKA sudėtyje mažėtų** ir siektų 32,5 % – 2025 m., 27,5 % – 2027 m. ir 20 % – 2030 m., tikslai turėtų būti sunkiai pasiekiami. Kad priartėti prie tikslų ypač svarbu vykdyti gyventojų švietimą bei plėsti pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo infrastruktūrą.

Tuo tarpu 2018 – 2022 m. laikotarpiu MKA sudėtyje sumažėjo biologinių atliekų. Šių atliekų dalis sumažėjo nuo 27 % 2018 m. iki 22 % 2022 m., tačiau jų MKA sudėtyje vis dar randama nemažai. Tai rodo, kad Vilniaus gyventojai gyvenantys daugiabučiuose namuose neturi užtenkamai galimybių tvariai atsikratyti biologinėmis atliekomis. Dėl to platesnis gyventojų aprūpinimas biologinių atliekų surinkimo priemonėmis galėtų žymiai sumažinti bendrą MKA kiekį.

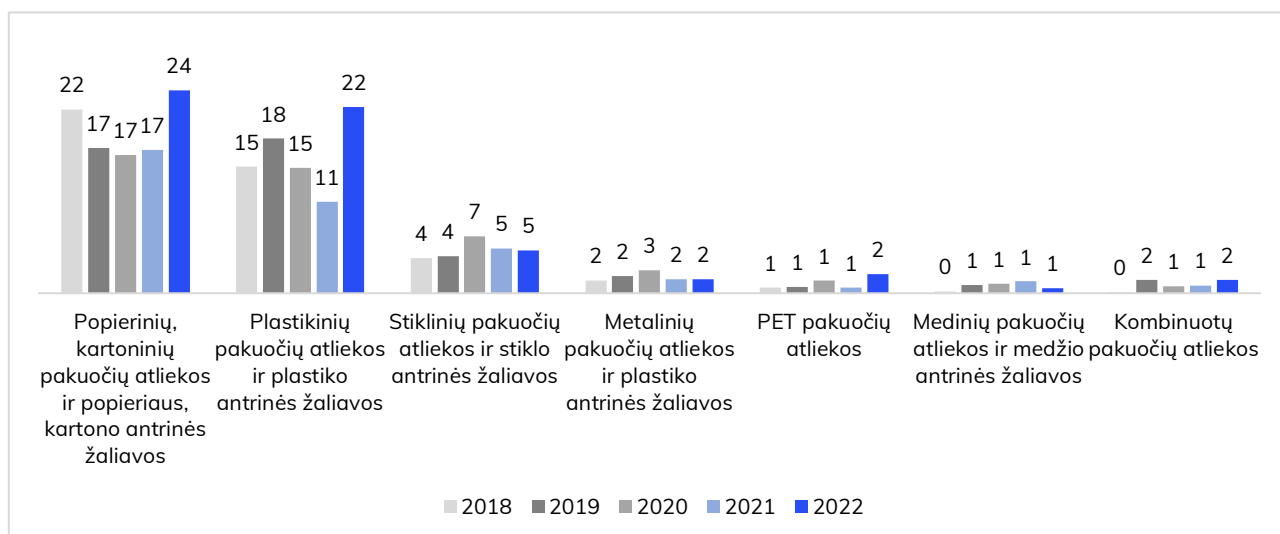
Paveikslas 7. Apibendrintas MKA sudėties tyrimų rezultatas VMS 2018 – 2022m., KA kiekio dalis nuo viso MKA srauto, %

Šaltinis: AAA

Iš VMS surinktų MKA, kiekvienais metais didžiąją dalį MKA sudaro pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos (popierius ir kartonas, plastikai ir stiklas) (*žr. Paveikslas 8*). Šias pakuočių atliekas ir antines žaliavas yra draudžiama mesti į MKA konteinerius, tad yra galimybė mažinti bendrą MKA kiekį skatinant šių pakuočių rūšiavimą.

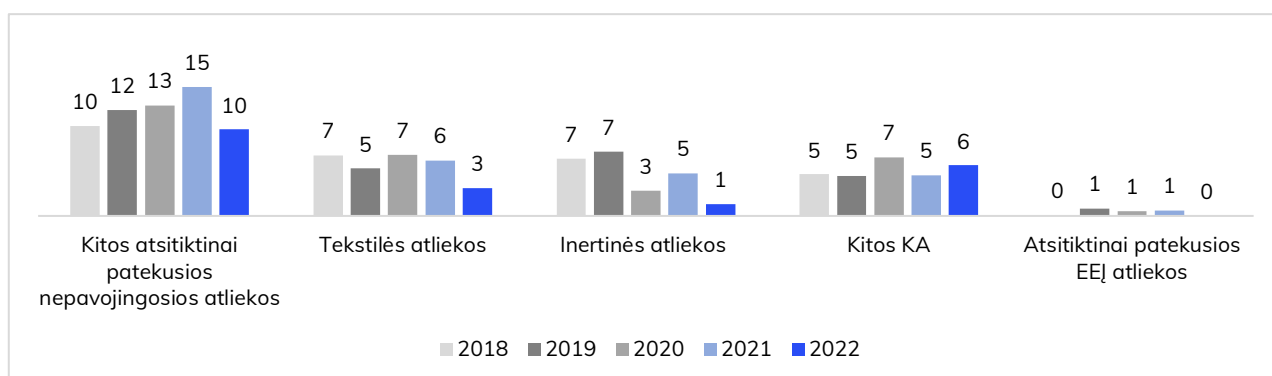
Paveikslas 8. VMS MKA sudėtyje esančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų dalis nuo viso MKA kiekio, %

Šaltinis: AAA

Kitų KA dalį daugiausiai sudarė nepavojingos atliekos, tekstilės atliekos ir inertinės atliekos. Pastebima, kad nepaisant kylančio gyventojų vartojimo, plečiant tekstilės atliekų surinkimo infrastruktūrą, mažėja į MKA išmestų tekstilės atliekų dalis ir vis daugiau tekstilės surenkama atskirai (žr. *Lentelė 10*).

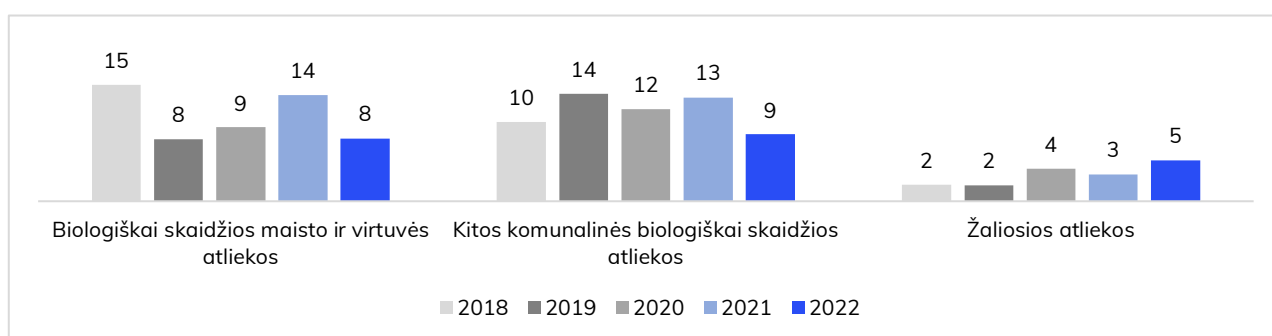
Paveikslas 9. VMS MKA sudėtyje esančių kitų KA dalis nuo viso MKA kiekio, %

Šaltinis: AAA

Tuo tarpu iš biologinių atliekų kasmet didžiąją dalį sudaro maisto atliekos bei kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos.

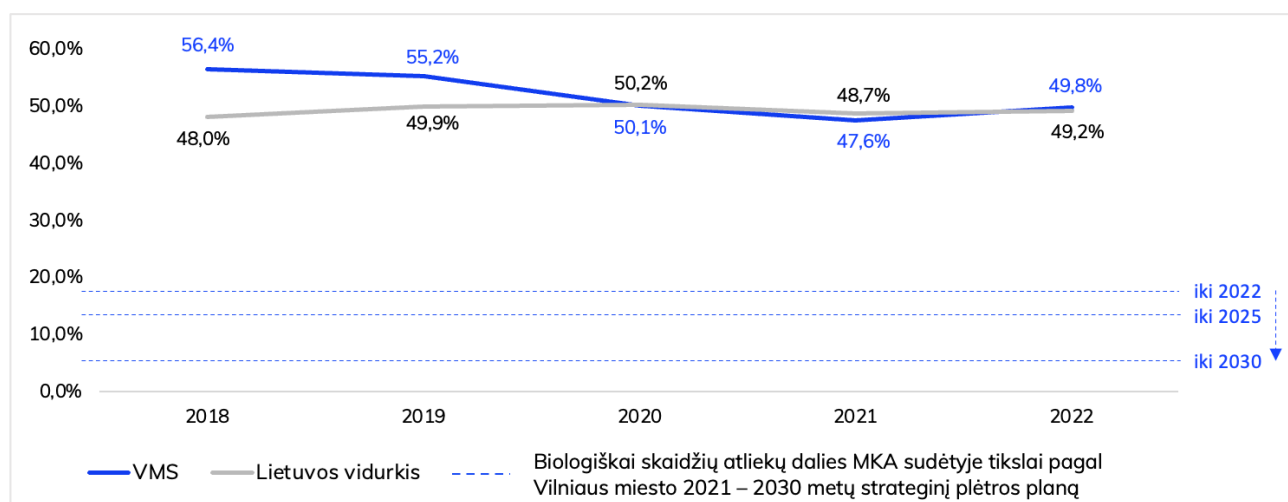
Paveikslas 10. VMS MKA sudėtyje esančių biologiškai skaidžių atliekų dalis nuo viso MKA kiekio, %

Šaltinis: AAA

MKA biologinio skaidumo tyrimas padeda nustatyti, kiek biologiškai skaidžių atliekų, tinkamų apdirbimui anaerobiniu ir aerobiniu būdu, atsiranda MKA konteneriuose. VMS MKA biologinis skaidumas 2018 – 2021 m. mažėjo, o 2022 m. šiek tiek padidėjo, tačiau bendrai visu laikotarpiu bioskaidumas nukrito 6,6 % (žr. *Paveikslas 11*). Lyginant su Lietuvos vidurkiu, VMS 2018 m. ir 2019 m. stipriai (8,4 %) atsiliko nuo Lietuvos vidurkio, galimai dėl mažesnių galimybių namudiniam kompostavimui urbanizuotoje teritorijoje. Tačiau 2020 m. VMS pasivijo Lietuvos vidurkį, galimai dėl atsakingesnio maisto vartojimo (dėl tvarumo idėjų paplitimo, kylančių maisto kainų ar karo Ukrainoje).

Paveikslas 11. MKA biologinis skaidumas VMS ir Lietuvoje, %

Šaltinis: AAA

2.3.4. Atskirai surenkamų KA susidarymas

VAPTP nustato tikslą padidinti **atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų KA kiekį**, kad jis sudarytų ne mažiau kaip 60 % (2023 m.), 65 % (2024 m.), 70 % (2025 m.) ir 75 % (2026 m.) susidariusio KA kiekio. Rūšiuojamuoju būdu surinktų KA ir susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekis gali būti apskaičiuojamas iš viso atskirai surinkto KA kiekio atimant MKA kiekį ir pridėdant prognozinį atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekį. Remiantis tokiais skaičiavimais, VMS 2022 m. rūšiuojamuoju būdu surinkta ir namudiniu kompostavimu sutvarkyta 30 % viso KA kiekio (žr. *Lentelė 3*). Tuo tarpu daugiausiai surinkta 2019 m. – 41 % ir 2018 m. – 30 %. Kol mažiausia reikšmė buvo 2020 m. – 16 %, tikriausiai dėl, kaip minėta anksčiau, pakitusios KA apskaitos metodikos.

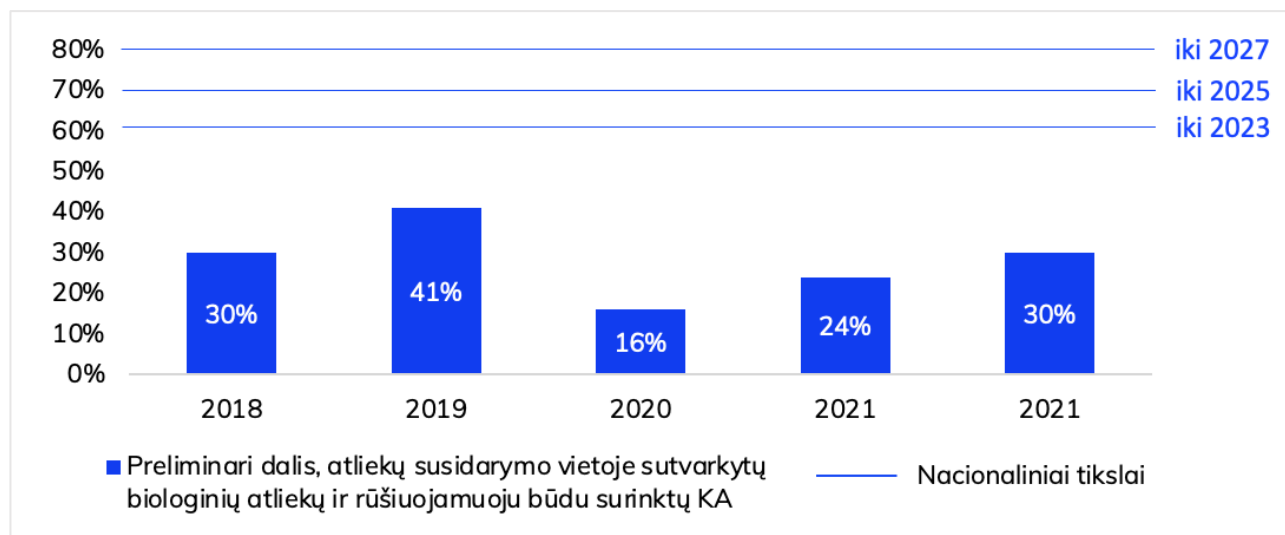
Lentelė 3. Rūšiuojamuoju būdu surenkamų KA ir susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekis 2018 – 2022 m., t

	2018	2019	2020	2021	2022
Kiekis, KA	222 656	261 016	163 766	178 838	192 910
Kiekis, MKA	156 649	153 238	145 187	143 272	143 367
Preliminarus kiekis, rūšiuojamuoju būdu surinktų KA	66 007	107 778	18 579	35 566	49 543
Prognozinis atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekis	-	-	7 661	7 661	7 661
Preliminarus kiekis, atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų KA	66 007	107 778	26 240	43 227	57 204

	2018	2019	2020	2021	2022
Preliminari dalis, atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų KA	30 %	41 %	16 %	24 %	30 %

Šaltinis: preliminarūs konsultantų skaičiavimai pagal AAA (KA ir MKA kiekis) ir VRAPTP (atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekis) duomenis

Paveikslas 12. Rūšiuojamuoju būdu surenkamų KA ir susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų dalis 2018 – 2022 m., %

Šaltinis: preliminarūs konsultantų skaičiavimai pagal AAA (KA ir MKA kiekis) ir VRAPTP (atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekis) duomenis

2.3.4.1 Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų susidarymas

2.3.4.1.1 Plastikinių pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos

Pagal AAA duomenis didžioji dalis polietileno tereftalato (toliau – PET) pakuočių atliekų atskirai surenkama papildančiomis sistemomis (daroma prielaida, kad šios atliekos surenkamos per užstato surinkimo sistemą), tačiau 34 % PET pakuočių (2021 m.) vis tiek patenka į MKA konteinerius. Pagal AAA duomenis, kitos plastikinių pakuočių (ne PET) ir plastikų atliekos atskirai daugiausiai surenkamos plastikinių pakuočių ir plastiko antrinių žaliavų konteineriuose, tačiau MKA morfologija atskleidžia, kad net 82 % plastikinių pakuočių ir plastikų (2021 m.) atsiduria MKA konteineriuose².

Lentelė 4. VMS atskirai surinktų plastikinių pakuočių ir plastiko kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
PET pakuotės			
Surinkta iš viso	146,3	2 749,7	2 403,5
Kiekis, surinktas konteineriuose	146,3	341,6	-
Dalis, surinkta konteineriuose	100 %	12,4 %	-
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	-	2 408,1	2 382,8

² Preliminarūs konsultantų skaičiavimai pagal AAA duomenis (MKA kiekis, atskirų KA srautų kiekiai, MKA morfologija)

Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	-	87,6 %	100 %
Kitos plastikinės pakuotės			
Surinkta iš viso	1 970	3 547,2	-
Kiekis, surinktas konteineriuose	1 969,7	3 546,9	-
Dalis, surinkta konteineriuose	100 %	100 %	-
Plastikinės (kartu su PET) pakuotės ir plastikai			
Surinkta iš viso	1,3	0,3	18,1
Kiekis, surinktas DGASA	1,3	0,3	18,1
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Plastikai			
Surinkta iš viso	23,4	12,8	6,4
Kiekis, surinktas DGASA	23,4	12,8	6,4
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Iš viso surinkta plastiko ir plastikinių pakuočių	2 141	6 310	2 407,3

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.1.2 Popierinių, kartoninių pakuočių atliekos ir popieriaus, kartono antrinės žaliavos

Remiantis 2020 – 2021 m. duomenimis, 2021 m. rūšiavimo konteineriuose buvo surinkta du kartus daugiau popieriaus ir kartono pakuočių negu 2020 m. Tačiau 2021 m. atskirai surinkta popieriaus ir kartono pakuočių dalis sudarė tik 14 % visų surinktų popieriaus ir kartono bei popieriaus ir kartono pakuočių atliekų, kol 85 % atsidūrė MKA sraute².

Lentelė 5. VMS atskirai surinktų popieriaus ir kartono bei popieriaus ir kartono pakuočių kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Popierinės ir kartoninės pakuotės			
Surinkta iš viso	1 855,8	4 061,3	0,9
Kiekis, surinktas konteineriuose	1 848,5	4 057,6	-
Dalis, surinkta konteineriuose	99,6 %	99,9 %	-
Kiekis, surinktas DGASA	7,3	3,7	0,9
Dalis, surinkta DGASA	0,4 %	0,0 %	100 %
Popierius ir kartonas			
Surinkta iš viso	83,6	99,6	88
Kiekis, surinktas DGASA	83,6	99,6	88
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Iš viso surinkta popieriaus ir kartono bei popierinių ir kartoninių pakuočių	1 939,5	4 160,8	88,9

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.1.3 Kombinuotos pakuotės

2021 m. iš viso atskirai buvo surinkta beveik 470 t kombinuotų pakuočių, tačiau tai sudarė tik 25 % visų kombinuotų pakuočių atliekų, kai 75 % (1 433 t) atsidūrė MKA sraute².

Lentelė 6. VMS atskirai surinktų kombinuotų pakuočių kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Kombinuota pakuotė (vyraujanti medžiaga – popierius ir kartonas)			
Surinkta iš viso	137,7	229,2	-
Kiekis, surinktas konteineriuose	137,7	229,2	-
Dalis, surinkta konteineriuose	100 %	100 %	-
Kiekis, surinktas DGASA	-	3,7	-
Dalis, surinkta DGASA	-	0,0 %	-
Kita kombinuota pakuotė			
Surinkta iš viso	21,9	240,3	-
Kiekis, surinktas konteineriuose	21,9	240,3	-
Dalis, surinkta konteineriuose	100 %	100 %	-
Iš viso surinkta kombinuotų pakuočių	159,6	469,5	-

Šaltinis: AAA

2.3.4.1.4 Stiklinių pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos

Remiantis 2020 – 2022 m. duomenimis, vis daugiau stiklinių pakuočių yra surenkama per užstato sistemą ir galima manyti, kad vis daugiau stiklinių pakuočių atliekų ir stiklo antrinių žaliavų surenkama rūšiuojamuoju būdu. 2021 m. 22 % visų stiklinių pakuočių atliekų buvo surinkta papildančiomis sistemomis (daroma prielaida, kad šios atliekos surenkamos per užstato surinkimo sistemą), 33 % stiklinių pakuočių ir stiklo antrinių žaliavų konteineriuose ir 46 % MKA sraute². Taigi, palyginus su popieriaus ir plastiko atliekomis, mažesnė stiklo dalis atsiduria MKA konteineriuose.

Lentelė 7. VMS atskirai surinktų stiklo ir stiklo pakuočių kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Stiklinės pakuotės			
Surinkta iš viso	3 515,6	8 573,5	3 595,9
Kiekis, surinktas konteineriuose	3 500,8	5 126,4	-
Dalis, surinkta konteineriuose	99,6 %	59,8 %	-
Kiekis, surinktas DGASA	14,8	18,2	18,9
Dalis, surinkta DGASA	0,4 %	0,2 %	0,5 %
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	-	3 428,9	3 577,1
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	-	34 %	99,5 %
Stiklas			
Surinkta iš viso	1,8	0,3	1,3
Kiekis, surinktas DGASA	1,8	0,3	0,3
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Kiekis, surinktas apvažiuojant	-	-	1

	2020	2021	2022
Dalis, surinkta apvažiuojant	-	-	0,0 %
Iš viso surinkta stiklo ir stiklinių pakuočių	3 517,5	8 573,5	3 597,2

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.1.5 Metalų antrinės žaliavos ir metalinės pakuotės

Remiantis 2020 – 2022 m. duomenimis pastebima, kad didžioji dalis metalinių ir aliuminių pakuočių surenkama per užstato sistemą, o surinktas kiekis kasmet didėja. Tačiau pagal 2021 m. duomenis, papildančios sistemos surinko tik 22 % metalinių pakuočių ir metalų antrinių žaliavų, kol 11 % buvo surinkta konteineriuose ir 65 % atsidūrė MKA sraute².

Lentelė 8. VMS atskirai surinktų metalo ir metalinių pakuočių kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Aliuminės ir metalinės pakuotės			
Surinkta iš viso	165,6	1 470,9	1 012,6
Kiekis, surinktas konteineriuose	165,5	494,9	-
Dalis, surinkta konteineriuose	99,9 %	33,6 %	-
Kiekis, surinktas DGASA	0,2	0,3	0,3
Dalis, surinkta DGASA	0,1 %	0,0 %	0,0 %
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	-	975,7	1 012,3
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	-	66,3 %	100 %
Metalai			
Surinkta iš viso	7,2	23,2	22,5
Kiekis, surinktas DGASA	7,2	23,2	22,5
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Iš viso surinkta metalo ir metalinių pakuočių	172,9	1 494,1	1 033,1

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.1.6 Medinių pakuočių atliekos ir medienos antrinės žaliavos

Kadangi medinių pakuočių atliekos ir medienos antrinės žaliavos nėra rūšiuojamos atskiruose konteineriuose, kasmet didžioji dalis atskirai surinktų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surenkama DGASA. Tuo tarpu nuo visų susidariusių medinių pakuočių atliekų ir medienos antrinių žaliavų, 51 % patenka į MKA srautą².

Lentelė 9. VMS atskirai surinktų medienos ir medinių pakuočių kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Medinės pakuotės			
Surinkta iš viso	0,3	0,2	-
Kiekis, surinktas DGASA	0,3	0,2	-
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	-
Mediena			

	2020	2021	2022
Surinkta iš viso	2 630,3	1 378,4	1 214,6
Kiekis, surinktas DGASA	2 630,3	1 378,4	1 214,6
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Iš viso surinkta medienos ir medinių pakuočių	2 630,6	1 378,5	1 214,6

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.2 Tekstilės atliekų susidarymas

Remiantis 2021 – 2022 m. duomenimis, kasmet tekstilės konteineriuose surenkama vis daugiau tekstilės atliekų. Tai galima sieti su didėjančiu vartojimu ir kylančiu gyventojų sąmoningumu. Tačiau vis dar didžioji dalis tekstilės atliekų atsiduria MKA sraute (2021 m. į MKA srautą pateko net 81 % visų tekstilės atliekų)².

Lentelė 10. VMS atskirai surinktų tekstilės atliekų kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Tekstilės gaminiai			
Surinkta iš viso	255,5	1 999,4	2 220,8
Kiekis, surinktas konteineriuose	-	1 999,4	2 219,6
Dalis, surinkta konteineriuose	-	100 %	100 %
Kiekis, surinktas DGASA	0,0	0,1	1,2
Dalis, surinkta DGASA	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	255,5	-	-
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	100 %	-	-
Drabužiai			
Surinkta iš viso	0,1	0,2	0,3
Kiekis, surinktas DGASA	0,0	0,2	0,3
Dalis, surinkta DGASA	50 %	100 %	100 %
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	0,0	-	-
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	50 %	-	-
Iš viso surinkta tekstilės atliekų	255,6	1 999,7	2 221,1

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.3 Biologinių atliekų susidarymas

Remiantis AAA duomenimis, sunku nustatyti, kaip kito DGASA ir papildančiomis sistemomis surinktų biologinių atliekų kiekis. Tačiau galima manyti, kad jų, dėl mažo kiekio rūšiavimo galimybių VMS, buvo surinkta nedaug ir beveik visos biologinės atliekos patekdavo į MKA srautą (31 540 t – 2022 m.)².

Lentelė 11. VMS atskirai surinktų biologinių atliekų kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Surinkta iš viso	3 767,5	0,7	0,2
Kiekis, surinktas DGASA	-	0,7	0,2
Dalis, surinkta DGASA	-	100 %	100 %

	2020	2021	2022
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	3 767,5	-	-
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	100 %	-	-

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

Tuo tarpu remiantis VRAPTP plano duomenimis, kasmet vis daugiau žaliųjų atliekų pristatoma į ŽASA ir 2021 m. buvo pristatyta beveik 12 tūkst. t atliekų. Be to, VRAPTP preliminariais duomenimis, nuo 2020 m. 7,6 t biologinių atliekų kompostuojama susidarymo vietoje (namudinio kompostavimo būdu).

Lentelė 12. Metinis VMS ŽASA priimtų tvarkymui žaliųjų atliekų kiekis 2019 – 2021, t

	2019	2020	2021
Surinktas žaliųjų atliekų kiekis	8 917	9 733	11 839

Šaltinis: VRAPTP

2.3.4.4 DGA susidarymas

Remiantis AAA duomenimis, 2022 m. ir DGASA, ir apvažiuojant buvo surinkta žymiai daugiau atliekų, negu 2021 m. (pakilo nuo 5,2 tūkst. t. iki 6,8 tūkst. t). Iš jų, didžioji dalis (75 %) buvo surinkta DGASA, o kita dalis (25 %) – apvažiuojant.

Remiantis VAPTP, pagrindinį DGA srautą sudaro baldų atliekos, bet jos ne visada tvarkomos laikantis atliekų tvarkymo eiliškumo. Perdirbti tinkamos baldų atliekos kartais panaudojamos energijai gauti, nors turėtų būti perdirbamos ir panaudojamos kaip žaliava kitiems produktams gaminti.

Lentelė 13. VMS atskirai surinktų DGA kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Surinkta iš viso	140,9	5 194,3	6 781,6
Kiekis, surinktas DGASA	140,9	4 645,6	4 868,8
Dalis, surinkta DGASA	100 %	89,4 %	71,8 %
Kiekis, surinktas apvažiuojant	-	548,7	1 912,8
Dalis, surinkta apvažiuojant	-	10,6 %	28,2 %

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.5 Pavojingųjų ir EEĮ atliekų susidarymas

Kasmet atskirai surenkama vis daugiau pavojingųjų ir EEĮ atliekų (3,9 tūkst. t – 2020 m., 6 tūkst. t – 2021 m., 7,1 tūkst. t – 2022 m.). Daugiausiai jų surenkama papildančiomis sistemomis, likusi dalis – DGASA. Ir nors atrodo, kad tai – pozityvus pokytis, reikia turėti omenyje, kad didėjant vartojimui ir greitėjant EEĮ senėjimui (angl. – obsolescence), kyla ir šių atliekų susidarymas. Be to, 2021 m., iš visų EEĮ atliekų, 79 % vietoj rūšiavimo pateko į MKA srautą².

Lentelė 14. VMS atskirai surinktų pavojingųjų ir EEĮ atliekų kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Lempos			
Surinkta iš viso	50	87,2	120,6
Kiekis, surinktas DGASA	0,4	0,8	1,3
Dalis, surinkta DGASA	0,8 %	0,9 %	0,9 %

	2020	2021	2022
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	49,6	86,4	119,3
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	99,2 %	99,1 %	99,1 %
Baterijos ir akumulatoriai			
Surinkta iš viso	59,3	203,9	154,2
Kiekis, surinktas DGASA	0,2	-	0,0
Dalis, surinkta DGASA	0,0 %	-	0,0 %
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	59,1	203,9	154,2
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	100 %	100 %	100 %
EEĮ, ekranai ir monitoriai			
Surinkta iš viso	3 745,3	5 693,8	6 848
Kiekis, surinktas DGASA	109,5	149,2	123,9
Dalis, surinkta DGASA	2,9 %	2,6 %	1,8 %
Kiekis, surinktas papildančios sistemos	3 635,7	5 544,7	6 724,1
Dalis, surinkta papildančiomis sistemomis	97,1 %	97,4 %	98,2 %
Pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos			
Kiekis, surinktas DGASA	0,2	0,2	0,1
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Metalinės pakuotės, įskaitant suslėgto oro talpyklas, kuriose yra pavojingų kietų poringų rišamųjų medžiagų (pvz., asbesto), įskaitant tuščius slėginius konteinerius			
Kiekis, surinktas DGASA	-	-	0,1
Dalis, surinkta DGASA	-	-	100 %
Iš viso surinkta pavojingųjų ir EEĮ atliekų	3 854,5	5 985,1	7 123,1

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.6 Buityje susidarančios statybos atliekos

Buityje susidarančios statybos atliekos surenkamos apvažiuojant ir DGASA. 2022 m. DGASA buvo surinkta 2 542 t buityje susidarančių statybos atliekų, o apvažiuojant buvo surinkta beveik 70 t buityje susidarančių statybos atliekų.

Lentelė 15. VMS atskirai surinktų buityje susidarančių statybos atliekų kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Surinkta iš viso	-	-	2 542,4
Kiekis, surinktas DGASA	1 974,8	2 912,4	2 473
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	97,3 %
Kiekis, surinktas apvažiuojant	-	-	69,4
Dalis, surinkta apvažiuojant	-	-	2,7 %

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

2.3.4.7 Padangų atliekų susidarymas

Didelė dalis padangų atliekų surenkama kaip bešeimininkės atliekos. Pavyzdžiui, 2022 m. buvo surinkta 293 t naudotų padangų. Nėra pakankamai duomenų nustatyti, kiek padangų atiduodama kitais būdais

(pavyzdžiui, atiduodama pardavėjams ar remonto paslaugas teikiančiose įmonėse), tačiau DGASA 2022 m. buvo surinkta 633,3 t padangų atliekų, o apvažiuojant surinkta 1,1 t.

Lentelė 16. VMS atskirai surinktų padangų atliekų kiekiai pagal surinkimo priemonę, t

	2020	2021	2022
Surinkta iš viso	633,2	690,9	634,3
Kiekis, surinktas DGASA	633,2	690,9	633,2
Dalis, surinkta DGASA	100 %	100 %	100 %
Kiekis, surinktas apvažiuojant	-	-	1,1
Dalis, surinkta apvažiuojant	-	-	0 %

Šaltinis: AAA ir UAB „VAATC“

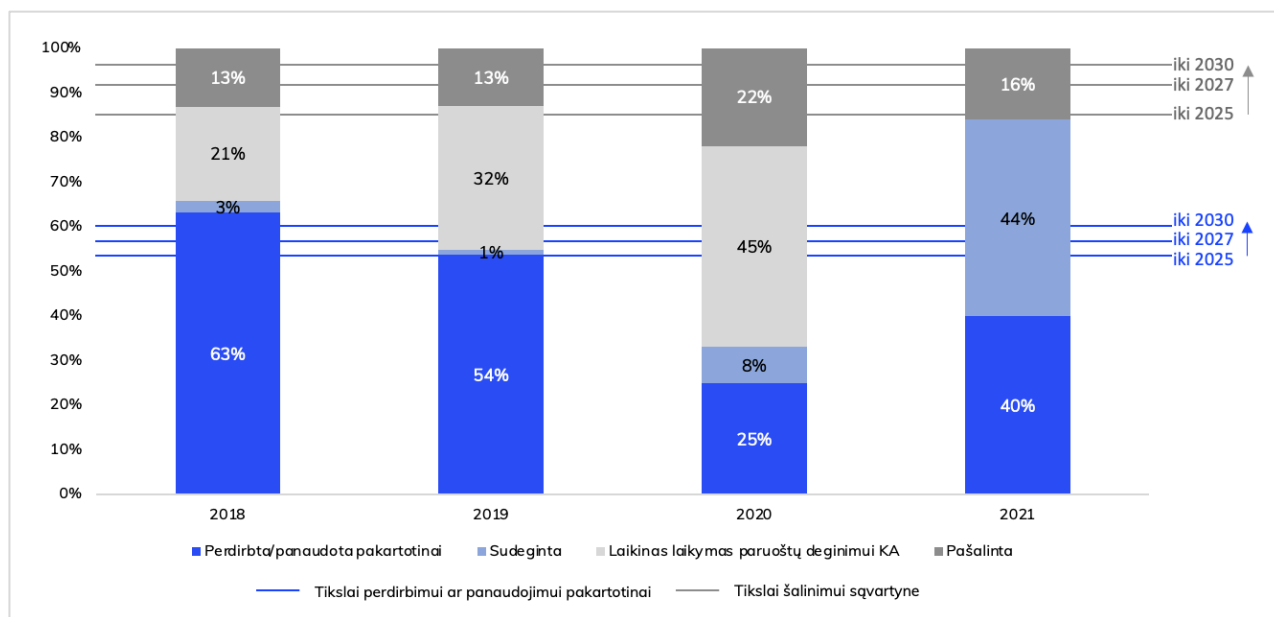
2.4. VMS atliekų tvarkymas

2.4.1. KA tvarkymas

VATP buvo keliami tikslai, kad visų per metus susidariusių atliekų dalis, kurių sudaro **perdirbamos ar kitaip panaudotos KA**, turi būti 45 % (2016 m.) ir 65 % (2020 m.). VATP tikslai įskaitė ne tik perdirbimą ir pakartotinį naudojimą, bet ir panaudojimą energijai gauti bei perdirbimą į medžiagas, kurios naudojamos kaip kuras ar užpildas. Taigi, pagal ankstesnio laikotarpio tikslą 2018 m. buvo pakartotinai panaudota, perdirbta ar kitaip panaudota **67 % KA** (63 % – perdirbta/pakartotinai panaudota ir 3 % sudeginta energijai gauti), 2019 m. – **55 %** (54 % – perdirbta/pakartotinai panaudota ir 1 % sudeginta energijai gauti), 2020 m. – **33 % KA** (25 % – perdirbta/pakartotinai panaudota ir 8 % sudeginta energijai gauti), o 2021 m. – **84 % KA** (40 % – perdirbta/pakartotinai panaudota ir 44 % sudeginta energijai gauti). Tad tikslai buvo pavėluotai pasiekti 2021 m. Iki to laiko, dauguma atliekų buvo laikinai saugoma deginimui, laukiant VKJ veiklos pradžios.

Tuo tarpu naujojo laikotarpio tikslai dar griežtesni – VATP nustato tikslus, reikalaujančius padidinti **pakartotiniam naudojimui parengiamų ir perdirbamų KA** kiekį tiek, kad jos sudarytų 55 % (2025 m.), 57 % (2027 m.) ir **60 %** (2030 m.) visų susidarančių KA (svorio). Šie tikslai jau nebeįskaito panaudojimo energijai gauti bei perdirbimo į medžiagas, kurios naudojamos kaip kuras ar užpildas. Tad rodiklis buvo mažesnis: 2018 m. – **63 %**, 2019 m. – **54 %**, 2020 m. – **25 %**, 2021 m. – **40 %** (žr. *Paveikslas 13*). Preliminariais duomenimis, 2022 m. buvo pakartotinai panaudota, perdirbta ar kitaip panaudota 61 % KA (**18 %** – perdirbta/pakartotinai panaudota ir 43 % sudeginta energijai gauti).

Paveikslas 13. KA naudojimas ir šalinimas VMS (iš visų KA pagal svorį) 2018 – 2021 m.

Šaltinis: AAA

VATP nustatė, kad **sqvartynuose šalinamų KA kiekis** turi būti sumažintas ir sudaryti ne daugiau kaip 55 % – 2016 m. ir **35 %** – 2020 m. Remiantis paveikslu aukščiau, VMS pasiekė 2014 – 2020 m. plane nustatytus tikslus ir 2018 – 2019 m. buvo pašalinta **13 %**, 2020 m. – **22 %** ir 2021 m. – **16 %**.

Naujam laikotarpiui LR atliekų tvarkymo įstatyme ir VATP nustatyta, kad ne vėliau kaip **2035 m. sqvartynuose šalinamų KA kiekis** turi būti sumažintas ir sudaryti ne daugiau kaip **5 %** ar mažiau visų susidarančių KA (pagal svorį). VATP pateikiami papildomi tikslai – **15 %** iki 2025 ir **8 %** iki 2027.

2.4.2. MKA tvarkymas

Surinkus MKA ir jas pristčius į regiono MBA, pirmiausiai **atskiriamos pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos**. Vilniaus regione 2021 m. iš MKA buvo atskirta apie 5,4 % pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų iš viso MKA kiekio, ši dalis sudarė 14,5 % visų MKA sudėtyje esančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų (t.y. iš viso pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos sudarė 37,2 % visų MKA ir nuo šios dalies atskirta 14,5 %)³. Gana mažai pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų atskiriama iš MKA bei perdirbama dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, didelė dalis pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų būna užterštos, tad yra mažos vertės ir netinkamos pakartotiniam panaudojimui (pavyzdžiui, riebalais suteptos picų dėžės ar kūdikių sauskelnės). Be to, dalis pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų skaitomos mažomis frakcijomis, kurias sunku atskirti ir tinkamai perdirbti (pavyzdžiui, saldinių popierėliai). Kadangi valstybiniu lygiu gamintojams ir importuotojams nėra nustatytas reikalavimas, kad visos pakuočių atliekų turi būti perdirbamos, gamintojai ir importuotojai gali pasirinkti, kurių atliekų srautai laikomi „nebeaudingais“ ir jų neperdirbti.

Savivaldybių į MBA įrenginius pristatytos MKA yra apdorojamos bendrai, todėl neįmanoma nustatyti tikslaus šalinamų atliekų sudėtyje esančių biologiškai skaidžių atliekų kiekio VMS masteliu. Siekiant nustatyti, kiek biologiškai skaidžių atliekų buvo atskirta ir apdorota bei kiek atskirtų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų buvo atskirta ir atiduota perdirbti, atlikti preliminarūs skaičiavimai nustatant VMS MKA proporcijų regiono MKA sraute (žr. Lentelė 17).

³ Šaltinis: Valstybės kontrolė pagal AAA ir MKA sudėties tyrimų duomenis

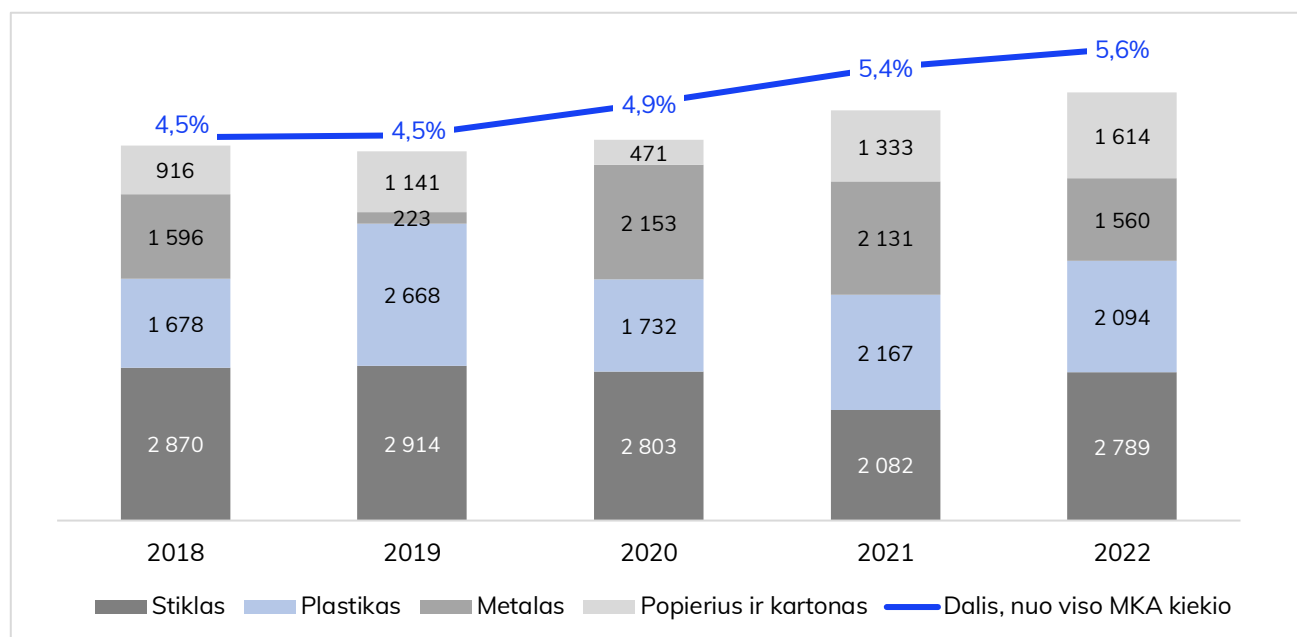
Lentelė 17. Biologiškai skaidžių, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų atskirtų nuo MKA kiekis, t

	2018	2019	2020	2021	2022
Iš Vilniaus regiono gautas MKA kiekis	228 475	226 066	221 469	219 912	218 577
Iš VMS gautas MKA kiekis	156 649	153 238	145 187	143 272	143 367
VMS dalis visame gautame MKA kiekyje	69 %	68 %	66 %	65 %	66 %
Iš Vilniaus regiono MKA atskirtų ir atiduotų perdirbti pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kiekis	10 342	10 247	10 919	11 839	12 285
Stiklas	4 185	4 299	4 275	3 196	4 252
Plastikas	2 447	3 936	2 642	3 326	3 193
Metalas	2 327	329	3 284	3 271	2 379
Popierius ir kartonas	1 336	1 683	718	2 046	2 461
Iš Vilniaus regiono MKA atskirtų ir apdorotų biologiškai skaidžių atliekų kiekis	93 393	113 047	26 255	101 753	103 540
Preliminarus iš VMS MKA atskirtų ir atiduotų perdirbti pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kiekis	7 091	6 946	7 158	7 713	8 058
Stiklas	2 870	2 914	2 803	2 082	2 789
Plastikas	1 678	2 668	1 732	2 167	2 094
Metalas	1 596	223	2 153	2 131	1 560
Popierius ir kartonas	916	1 141	471	1 333	1 614
Preliminari atskirtų ir atiduotų perdirbti pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų dalis nuo visų MKA VMS	4,5 %	4,5 %	4,9 %	5,4 %	5,6 %
Preliminarus iš VMS MKA atskirtų ir apdorotų biologiškai skaidžių atliekų kiekis	64 033	76 629	17 212	66 292	67 913
Preliminari VMS atskirtų biologiškai skaidžių atliekų dalis nuo visų MKA VMS	40,9 %	50 %	11,9 %	46,3 %	47,4 %

Šaltinis: preliminarūs konsultantų skaičiavimai pagal AAA duomenis

Remiantis preliminariais skaičiavimais, VMS iš MKA 2019 – 2022 m. laikotarpiu buvo atrenkama vis daugiau pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų. Iš pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kasmet daugiausiai atskiriama stiklo ir plastiko, tačiau nuo bendro MKA kiekio atskirta ir atiduota perdirbti buvo tik 4,5 % 2018 m. ir 5,6 % 2022 m. (žr. *Paveikslas 14*).

Paveikslas 14. Metinis iš MKA atskirtų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kiekis VMS 2018 – 2022 m., t/metus

Šaltinis: preliminarūs konsultantų skaičiavimai pagal AAA duomenis

Pradėjus eksploatuoti MBA įrenginius ir pradėjus veikti VKJ, **biologiškai skaidžios atliekos** nešalinamos regioniniame **sqvartyne**, tai padėjo įgyvendinti VATP nustatytą tikslą užtikrinti, kad sqvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos iki 2020 m. sudarytų ne daugiau kaip 35 % 2000 m. susidariusių KA.

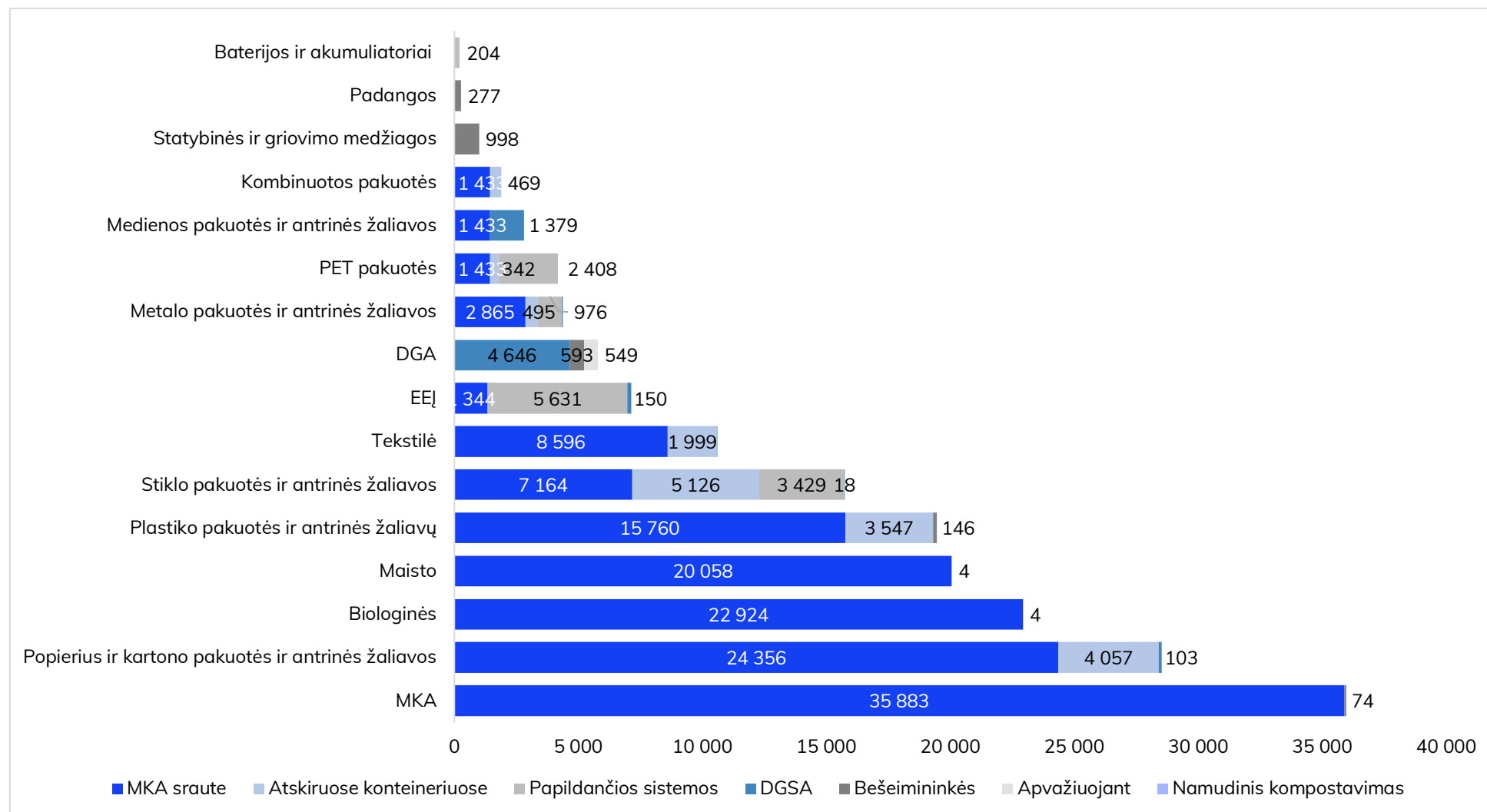
2.5. VMS KA susidarymo ir tvarkymo apibendrinimas

Apibendrinus VMS KA susidarymo ir tvarkymo analizės rezultatus, galima teigti, kad **atskirai surenkamų KA sistema nėra efektyvi** (žr. Paveikslas 15). Didžioji dalis KA vis dar surenkama MKA sraute (89 % – 2020 m., 80 % – 2021 m., 74 % – 2022 m.). Pagal MKA morfologiją, MKA sraute surenkama ir didžioji dalis **pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų** (2021 m. – ~ 85 % popieriaus, ~ 82 % plastiko, ~ 65 % metalo, ~ 75 % kombinuotų pakuočių ir ~ 46 % stiklo). Nors **papildančios sistemos** padeda efektyviau surinkti PET, stiklo ir metalo pakuotes bei EEJ, tačiau ir jomis renkamų atliekų randama MKA sraute (2021 m. EEJ MKA sraute – ~ 19 %, PET pakuočių – ~ 34 %). Nors sudarytos sąlygos surinkti vis daugiau **tekstilės atliekų**, didžioji jų dalis taip pat patenka į MKA srautą (2021 m. MKA surinkta 81 %).

Kadangi didžioji dalis atliekų, kurios turėtų būti surenkamos atskirai ir perdirbamos, atsiduria MKA sraute, **mažėja** ir jų **perdirbimo galimybės**. Tekstilei, medienai ir EEJ patekus į MKA srautą yra prarandamos perdirbimo galimybės ir dauguma atveju tokios atliekos yra panaudojamos tik energijai gauti. Kai pakuotės atliekos ir antrinės žaliavos MKA sraute užteršiamos kitomis atliekomis, MBA įrenginiuose jas sunkiau atskirti ir paruošti perdirbimui, tad perdirbama tik apie 15 % visų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų (~ 5 % nuo viso MKA srauto) esančių MKA sraute. Nors tai atrodo nedidelė MKA dalis, remiantis preliminariais skaičiavimais, **iš MKA atskirtos** ir perdirbimui paruoštos pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos 2021 m. pagal kiekį sudarė **didesnę dalį negu rūšiuojamaisiais konteineriais ir kitomis sistemomis surinktos** ir perdirbtos pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos. Gyventojai už pakuočių atliekų tvarkymą sumoka du kartus: mokėdami už pakuotes pirkdami prekę ir mokėdami KA tvarkymo rinkliavą.

Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų konteineriuose surenkamos pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos taip pat užteršiamos – remiantis atskirai surinktų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų tvarkytojų informacija, apie 30 % atliekų esančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų konteineriuose gali likti **netinkamos perdirbimui**. Ypač daug po rūšiavimo perdirbimui netinkančių atliekų susidaro bendrojo naudojimo konteineriuose plastikinių, metalinių, kombinuotųjų pakuočių atliekoms ir plastiko, metalo antrinėms žaliavoms surinkti bei plastikinių, metalinių, popierinių, kartoninių, kombinuotųjų ir kitų rūšių pakuočių atliekoms bei plastiko, metalo, popieriaus, kartono antrinėms žaliavoms surinkti taip pat individualaus naudojimo konteineriuose plastikinių, metalinių, popierinių, kartoninių, kombinuotųjų ir kitų rūšių pakuočių atliekoms ir plastiko, metalo, popieriaus, kartono antrinėms žaliavoms surinkti. **Menkas ir nekokybiškas** gyventojų **rūšiavimas** sunkina atliekų perdirbimą ir tarptautinių, nacionalinių bei regioninių tikslų siekimą.

Paveikslas 15. KA kiekis pagal rūšį ir surinkimo kanalą VMS 2021 m., t

Šaltinis: Konsultantų skaičiavimai pagal AAA duomenis (surinktus KA bei MKA kiekius ir MKA morfologiją)

2.6. KA tvarkymo paslaugos prieinamumas registruotiems KA turėtojams

VMS teritorijoje atliekų surinkimas yra plėtojamas įvairiais būdais, įskaitant konteineriais, DGASA, ŽASA, papildančiomis sistemomis bei naudojantis individualia atliekų išvežimo paslauga.

VMS atliekų tvarkymo taisyklės nustato, kad MKA, tekstilės bei pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos surenkamos į konteinerius, kurie turi būti pažymėti pagal paskirtį ir identifikuoti skirtais konteinerio žymekliais ir informaciniais lipdukais. Savivaldybės teritorijoje pagal užstatymo intensyvumą naudojami bendro arba individualaus naudojimo konteineriai. Kokie konteineriai naudojami konkrečioje vietoje (teritorijoje) sprendžia SJ „VASA“ vadovaudamasi galiojančiais teisės aktais bei šiais principais:

- **ekonomiškumo** – KA surinkimo prioritetą skiriamas bendrojo naudojimo konteineriams ar konteinerių aikštelėms;
- **KA rūšiavimo skatinimo** – rūšiavimo galimybių sudarymas kuo didesniai KA turėtojų skaičiui;
- **racionalumo bei pasiekiamumo** – prie vieno konteinerių objekto daugiau nei vienas individualaus ar bendrojo naudojimo konteineris ar konteinerių aikštelė gali būti statomi tik esant ypatingoms aplinkybėms (pvz., atstumas iki artimiausios bendrojo naudojimo konteinerių aikštelės viršija 100 metrų, aikštele naudojasi daugiau kaip 600 gyventojų ir pan.);
- **protingumo** – siekiama mažinti konteinerių aikštelių, t. y. potencialių taršos vietų, skaičių mieste;
- **patiriamų aptarnavimo, eksploatavimo sąnaudų mažinimo** – siekiama pereiti prie didesnės talpos, modernių požeminių ir pusiau požeminių konteinerių.

Remiantis VATP ir VAPT, vadovaujantis visuotinio principu, viešoji KA tvarkymo paslauga turi būti teikiama ir užtikrinama visiems KA turėtojams. VAPT nustatė, kad savivaldybės iki 2016 metų privalo užtikrinti, kad visiems savivaldybės teritorijoje esantiems KA turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja KA tvarkymo paslauga. Viešosios KA tvarkymo paslaugos teikimas VMS 2019 m. siekė 99,94 %, o 2020 – 2022 m. siekė 100 %, tad tikslas yra įgyvendintas (žr. *Lentelė 18*).

Lentelė 18. Viešosios KA atliekų tvarkymo paslaugos plėtros užduočių vykdymas VMS 2019 – 2022 m.

	2019	2020	2021	2022
Daugiabučių gyvenamųjų namų būtų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	100	100	100	100
Vieno ir dviejų butų gyvenamųjų namų butų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	100	100	100	100
Sodų paskirties objektų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	98,73	100	100	100
Garažų paskirties objektų savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	100	100	100	100
Nekilnojamojo turto objektų savininkai, kurie yra juridiniai asmenys ir teikiama paslauga, %	100	100	100	100
Suma savininkų, kuriems teikiama paslauga, vnt.	346 800	356 679	337 876	347 921
Savininkai, kuriems teikiama paslauga, %	99,94	100	100	100

Šaltinis: AAA

2.6.1. Gyventojų aprūpinimas MKA surinkimo priemonėmis

VMS 2018 – 2022 m. kasmet daugėjo MKA konteinerių skaičius (tik 2021 m. nereikšmingai sumažėjo) – žr. *Lentelė 19*. Bendrai, 2018 m. VMS buvo aptarnaujama 42 530 MKA konteinerių, o 2023 m. – 45 905 MKA konteineriai (7,9 % pakilimas per visą laikotarpį).

Lentelė 19. Konteinerių, skirtų MKA surinkti, kiekis VMS 2018 – 2023 m.

Konteinerio tipas	2018	2019	2020	2021	2022	2023
MKA konteineriai	42 530	44 172	44 394	44 027	45 196	45 905

Šaltinis: SJ „VASA“, VMS atliekų vežėjai

2.6.2. Gyventojų aprūpinimas pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalo) rūšiavimo jų susidarymo vietose priemonėmis

Pagal VATP, didžiųjų miestų savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose iki 2020 m. turėjo būti įrengta ne mažiau kaip **po vieną pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 600 gyventojų** šalia MKA konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose. Galima teigti, kad šio plano reikalavimas buvo įgyvendintas tik 2021 m. (žr. *Lentelė 20*), tačiau, nėra tiksliai žinoma kiek konteinerių VMS turėjo 2018 – 2020 m., nes nebuvo prieinami duomenys apie konteinerius, už kurių apskaitą VMS nebuvo atsakinga. Manoma, kad 2023 m. visi gyventojai jau buvo aprūpinti reikiama rūšiuojamojo atliekų surinkimo infrastruktūra.

Lentelė 20. Informacija apie pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų konteinerių aikšteles

	Gyventojų skaičius pagal deklaruotą gyvenamąją vietą	Konteinerių aikštelės, vnt.	Preliminarus gyventojų skaičius, kuriems tenka viena konteinerių aikštelė, vnt.	Trūkstančių aikštelių skaičius, vnt.
2018	547 484	586	934	326
2019	561 887	615	914	323
2020	598 680	707	847	543
2021	566 440	1469	386	535
2022	575 292	1667	345	424

Šaltinis: konsultantų skaičiavimai pagal AAA (pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų konteinerių aikštelių skaičius, trūkstančių aikštelių skaičius) ir Oficialios statistikos portalo duomenimis (gyventojų skaičius)

Konteinerių skaičius **pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų** atliekų surinkimui taip pat kiekvienais metais didėja. Detalus duomenys apie esamus individualaus bei bendrojo naudojimo pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerius VMS pateikti lentelėje žemiau. Bendrai, VMS teritorijoje per pastaruosius metus (2018 – 2023 m.) pastatytų **pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių** kiekis pastoviai didėjo nuo 586 iki 17 557 (popierinių, kartoninių pakuočių atliekoms ir popieriaus, kartono antrinėms žaliavoms surinkti bei plastikinių, metalinių, kombinuotųjų pakuočių atliekoms ir plastiko, metalo antrinėms žaliavoms surinkti) ir 30 868 (stiklinių pakuočių atliekoms ir stiklo antrinėms žaliavoms surinkti) vienetų. Ypač pakuočių ir antrinių žaliavų konteinerių skaičius padidėjo 2023 m (žr. *Lentelė 21*). Ši sparti pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų konteinerių plėtra, suteikdama gyventojams daugiau galimybių rūšiuoti, padės pasiekti VAPTP ir VRAPTP nustatytus tikslus (pagrindė, padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų

ir perdirbamų KA kiekį bei sumažinti sąvartynuose šalinamų KA kiekį) bei neutralizuoti galimus MKA didėjimo veiksnius: gyventojų skaičiaus didėjimą, ekonomikos augimą, kylantį vartojimą ir kt.

Lentelė 21. Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių kiekis VMS 2018 – 2023 m.

Konteinerio tipas	2018	2019	2020	2021 ⁴	2022	2023
Plastikinių, metalinių, kombinuotųjų pakuočių atliekoms ir plastiko, metalo antrinėms žaliavoms surinkti	568	615	707	10 394	10 402	17 557
Popierinių, kartoninių pakuočių atliekoms ir popieriaus, kartono antrinėms žaliavoms surinkti	586	615	707	10 394	10 402	17 557
Stiklinių pakuočių atliekoms ir stiklo antrinėms žaliavoms surinkti	568	615	707	14 214	14 027	30 868

Šaltinis: AAA, SĮ „VASA“

Papildomai visi fiziniai asmenys gali **pakuočių atliekas ir antrines žaliavas** nemokamai priduoti į DGASA.

2.6.3. Gyventojų aprūpinimas tekstilės atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietose priemonėmis

VATP nustatė uždavinį visu 2014 – 2020 m. laikotarpiu taikyti buityje susidarančių tekstilės atliekų surinkimo priemones, taip pat ir surinkimą apvažiuojant. Tekstilės atliekas šiuo laikotarpiu galima buvo atiduoti DGASA, o nuo 2020 m. VMS jau turėjo 105 specializuotų tekstilės konteinerių bei gyventojams buvo suteikta galimybė tekstilės atliekas palikti „DĖK'ui“ stotelėse arba pasinaudojant apvažiavimo paslauga. Tad šis VATP uždavinys buvo įgyvendintas.

Lentelė 22. Rūšiuojamojo tekstilės atliekų surinkimo konteinerių, kiekis VMS 2018 – 2022 m.

Konteinerio tipas	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tekstilės atliekų konteineriai	0	0	105	105	105	355

Šaltinis: AAA

2023 m. pradėti naudoti dar 250 vienetų trūkstančių tekstilės konteinerių. Šių konteinerių diegimo ir surinkimo infrastruktūros plėtra padės pasiekti VAPTP nustatytą **uždavinį iki 2025 m. aprūpinti gyventojus** surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms **tekstilės atliekoms surinkti** arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis.

VAPTP nustato, kad skatinant paruošti atliekas perdirbti ir jas perdirbti, 2024 – 2026 m. Aplinkos ministerija nustatys gamintojo atsakomybės principą, taikomą baldų ir tekstilės gaminiams, numatant perdirbimo ir pakartotinio naudojimo užduotis (priemonė – 4.1.5). Įvykdžius šią priemonę bus priimtose LR atliekų tvarkymo įstatymo pataisos, kurios padės VMS įgyvendinti ir finansuoti VAPTP atliekų tvarkymui nustatytus tikslus.

2.6.4. Gyventojų aprūpinimas biologinių atliekų surinkimo ir sutvarkymo vietoje priemonėmis

Pagal VAPTP numatytas priemones VMS turi **plėsti biologinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą**, aprūpinant gyventojus atskirais rūšiavimo konteineriais ar kitomis priemonėmis, arba **užtikrinti kompostavimą vietoje**. Biologinių atliekų rūšiavimas arba sutvarkymas susidarymo vietoje yra

⁴ 2021 m. konteinerių padidėjimas pastebimas dėl pakeistos konteinerių skaičiavimo metodikos

būtinai siekiant įgyvendinti uždavinį dėl atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų KA kiekio didėjimo bei siekiant mažinti KA kiekį.

Šiuo metu, VMS gyventojai gali naudotis šiomis VMS siūlomomis biologinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir sutvarkymo vietoje priemonėmis:

- Gyventojai gali **rūšiuoti maisto atliekas specialiuose** oranžinės spalvos **maišeliuose**, kurie surenkami kartu su MKA srautu ir MBA įrenginiuose atpažįstami bei išrūšiuojami.
- Gyventojai gali **patys kompostuoti žaliąsias atliekas** savo valdomo žemės sklypo ribose, turi tai daryti kompostavimo dėžėje, specialiai tam skirtoje vietoje ar, esant galimybei, bendruose kelių atliekų turėtojų valdomuose kompostavimo įrenginiuose. Remiantis VRATP, skatinant žaliųjų atliekų namudinį kompostavimą, 2014 – 2020 m. VMS buvo išdalinta 23 006 kompostavimo dėžių, kurių tūris yra 800 ir 980 litrų. Taigi, daroma prielaida, kad šiuose dėžėse per metus galimas sukompustuoti atliekų kiekis – 7 661 tonų. Remiantis VATP nustatytais uždaviniais ir tikslais, ši namudinio kompostavimo infrastruktūra turi plėstis, taip keliant biologinių atliekų sutvarkytų susidarymo vietoje kiekį.
- Gyventojai, neturintys galimybės žaliųjų atliekų kompostuoti savo valdomo žemės sklypo ribose, biologiškai skaidžias atliekas gali patys pristatyti į **ŽASA** (DGASA biologiškai skaidžių atliekų nepriima). Be to, atliekos gali būti pristatomos į bet kurią iš 6 Vilniaus rajone eksploatuojamų ŽASA, kurių pajėgumai yra po apie 200 tonų per metus.

2020 m. VMS iš ES paramos lėšų nusipirko pirmuosius 694 **maisto atliekų konteinerius**, po to konteinerių skaičius kasmet augo: 2021 m. – 718 vnt., 2022 m. – 829 vnt. (*žr. Lentelė 23*). 2023 m. įrengta dar 219 vienetų trūkstantų maisto atliekų konteinerių. Nors maisto konteineriai VMS pastatyti, atlikus atskiro atliekų surinkimo kaštų analizę, VMS priėmė sprendimą maisto atliekas rinkti MKA sraute specialiuose oranžinės spalvos maišeliuose, kurie MBA įrenginiuose bus atpažįstami ir išrūšiuojami. Maisto atliekos bus pradedamos tvarkyti ir rinkti maisto atliekų konteineriais viešojo konkurso būdu parinkus MA vežėją ir užtikrinus atitinkamų konteinerių įrengimą/suteikimą atliekų turėtojams. Taigi, VMS jau imtasi priemonių VATP nustatytiems uždaviniams vykdyti ir biologinių atliekų surinkimo infrastruktūra bus išplėsta.

Lentelė 23. Rūšiuojamojo maisto atliekų surinkimo konteinerių, kiekis VMS 2018 – 2022 m.

Konteinerio tipas	2018	2019	2020	2021	2022
Maisto atliekų konteineriai	0	0	694	718	809

Šaltinis: AAA, UAB „VAATC“

2.6.5. Galimybės atiduoti buityje susidarančias statybines atliekas ir naudotų padangų atliekas, baldų, EEI, baterijų, akumuliatorių, buityje susidarančias pavojingąsias atliekas ir kitas KA

VATP nustatė, kad savivaldybėse **iki 2020 m. 50 tūkst. gyventojų** turi būti įrengta bent viena DGASA. Tuo tarpu remiantis VATP reikalavimais, VMS turi užtikrinti, kad **iki 2027 m.** būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną DGASA **40 tūkst. gyventojų**.

2022 m. VMS veikė 5 DGASA, eksploatuojamos UAB „VAATC“. Taigi, VMS yra įrengta viena DGASA ~ **115 tūkst. gyventojų**. Kadangi Vilniaus mieste planuojama atidaryti dar 3 DGASA, ateityje viena aikštelė turėtų tėti ~ 72 tūkst. gyventojų (nepriskaičiuojant gyventojų skaičiaus prieaugio). Norint pasiekti VATP tikslą iki 2027 m. turėtų būti atidarytos dar 9 DGASA (iš viso turi veikti 14 DGASA).

Visų Vilniaus regiono **DGASA pajėgumai** svyruoja nuo 210 iki 1993 t per metus nepavojingų atliekų, o pavojingų atliekų – 20 t per metus.

UAB „VAATC“ eksploatuojamuose DGASA galima atiduoti šias atliekas:

- DGA;
- pavojingąsias atliekas;
- statybos atliekas;
- EEJ atliekas;
- baterijų ir akumuliatorių atliekas;
- padangų atliekas;
- drabužių ir tekstilės atliekas;
- pakuočių ir antrinių žaliavų atliekas.

Šiuo metu aukščiau paminėtos atliekos (išskyrus padangų atliekas) VMS iš fizinių asmenų taip pat gali būti **kartą per metus** be papildomos asmeninės įmokos surenkamos perduodant **DGA vežėjui**. VATP buvo nustatęs, kad savivaldybės turi užtikrinti DGA surinkimą apvažiuojant ne mažiau kaip **2 kartus per metus** (parenkant tikslią datą, laiką ir vietą bei šią informaciją pateikiant atliekų turėtojams). VMS šis rinkimo būdas nepasiteisino, neatliepė atliekų turėtojų poreikių ir nebuvo ekonomiškai efektyvus. Tad vietoje to VMS **1 kartą per metus** siūloma DGA paėmimo paslauga, kuri užtikrina atliekų paėmimą iš gyventojų tokiu laiku, kuris tinkamas atliekų turėtojui, ir atliekos surenkamos tiesiai iš gyventojų būstų.

VATP nustato, kad savivaldybės turi pastatyti **specialius konteinerius tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms** atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip **4 kartus per metus**, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės). Siekiant VATP tikslų, VMS turės toliau plėsti buityje susidarančių pavojingųjų ir statybinių atliekų surinkimą įvairiais būdais ir/arba taikyti dažnesnį surinkimą apvažiuojant.

Be to, nuo 2019 m. mieste veikia **5 dalinimosi daiktais stotelės** „DĖK‘ui“, jose dalijimuisi paliekami gyventojams nereikalingi, bet tvarkingi ir tinkami naudoti pagal tiesioginę paskirtį daiktai (per geri, kad būtų tiesiog išmesti): nuo baldų ir buitinės technikos iki žaislų ir drabužių. Šias stoteles eksploatuoja UAB „VAATC“.

2.6.5.1 Papildomos galimybės atiduoti buityje susidarančias pavojingąsias atliekas

Pagal VATP savivaldybės 2014 – 2020 m. turėjo užtikrinti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamąjį surinkimą, jų surinkimą DGASA ir surinkimą apvažiuojant ne rečiau kaip 2 kartus per metus bei siekti surinkimo tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius konteinerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose. Šios priemonės buvo dalinai įgyvendintos, nes surinkimas apvažiuojant vykdomas tik vieną kartą, tačiau, kaip minėta anksčiau, teikiami papildomi surinkimo būdai, patrauklesni atliekų turėtojui, bei kiti surinkimo būdai pateikti lentelėje **Error! Reference source not found..**

Lentelė 24. Papildomi būdai atiduoti buityje susidarančias pavojingąsias atliekas

Atliekos porūšis	Atliekų surinkimo būdas
Visos pavojingosios atliekos	Fiziniai asmenys buityje susidariusių pavojingųjų atliekų rūšis ir kiekius, viršijančius UAB „VAATC“ nurodytas ribas, gali savo lėšomis perduoti atliekų tvarkytojui, turinčiam teisę tvarkyti tokias pavojingąsias atliekas (tvarkytojų sąrašas pateikiamas UAB „VAATC“ internetiniame puslapyje).

Atliekos porūšis	Atliekų surinkimo būdas
Baterijos ir akumulatoriai	Baterijų ir akumuliatorių atliekų turėtojas privalo atskirti tokias atliekas nuo kitų atliekų ir pristatyti baterijų ir akumuliatorių atliekas į tokių atliekų priėmimo vietą ar perduoti tokias atliekas turinčiam teisę tvarkyti atliekų tvarkytojui. Gyventojai baterijas gali šalinti prekybos centruose įrengtose specialiose baterijų surinkimo vietose.
Vaistai	Vaistinės privalo iš gyventojų nemokamai priimti senus vaistus, tačiau nepriima maisto papildų ir vitaminų.
Gyvsidabrio turinčios atliekos	UAB „Grinda“ nemokamai visą parą teikia gyvsidabrio surinkimo paslaugą (avarijų likvidavimas).

Šaltinis: VMS

2.6.5.2 Papildomos galimybės atiduoti EEJ atliekas

Be prieš tai paminėtų atliekų atidavimo būdų, **EEJ atliekos** gali būti atiduotos papildomais būdais pateiktais lentelėje žemiau.

Lentelė 25. Papildomi būdai atiduoti EEJ atliekas

Atliekos porūšis	Atliekų surinkimo būdas
Visos EEJ rūšys	EEJ gyventojai gali nemokamai pristatyti į EEJ gamintojų ir importuotojų įrengtas papildančias EEJ atliekų priėmimo vietas (sąrašai skelbiami www.eei.lt/gyventojams-ir-imonems/vilniaus-apskritis/ ir www.epa.lt/surinkimo-vietu-sarasas/) Nemokamai pristatyti į EEJ platinimo vietas (gali būti atiduotos platintojams (pardavėjams), kurie privalo, nereikalaudami papildomai sumokėti, priimti vartotojo atiduodamas buityje susidarančias EEJ atliekas tuo atveju, jei vartotojo atiduodamos EEJ atliekos yra tos pačios paskirties kaip jo perkama EEJ ir jei atiduodamos EEJ atliekų kiekis (skaičiuojant įrangos vienetais) atitinka perkamos EEJ kiekį. Perduoti tokias atliekas turinčiam teisę tvarkyti atliekų tvarkytojui (sąlygos teikiamos atliekų tvarkytojų puslapiuose: UAB „EMP“ (emp.lt) ir UAB „Žalvaris“ (zalvaris.lt).
Sena buitinė technika ir elektronika	Seną buitinę techniką ir elektroniką nemokamai paima iš namų ir išveža www.manrupirytjus.lt .

Šaltinis: VMS

2.6.5.3 Papildomos galimybės atiduoti naudotų padangų atliekas

Be anksčiau minėtų būdų, gyventojai **senas padangas** gali atiduoti padangų pardavėjams arba palikti techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančiose įmonėse:

- **padangų pardavėjai** privalo nereikalaudami papildomai sumokėti priimti vartotojo atiduodamas senas padangas, jeigu atiduodamos padangų atliekos skirtos tam pačiam transporto priemonės tipui ir jų skaičius (skaičiuojant vienetais) atitinka perkamų naujų padangų skaičių;

- **transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančios įmonės** taip pat privalo nemokamai iš transporto priemonių naudotojų (fizinį asmenų – gyventojų) priimti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto metu susidariusias padangų atliekas.

2.6.6. Gyventojų atliekų tvarkymo paslaugų kokybės vertinimas

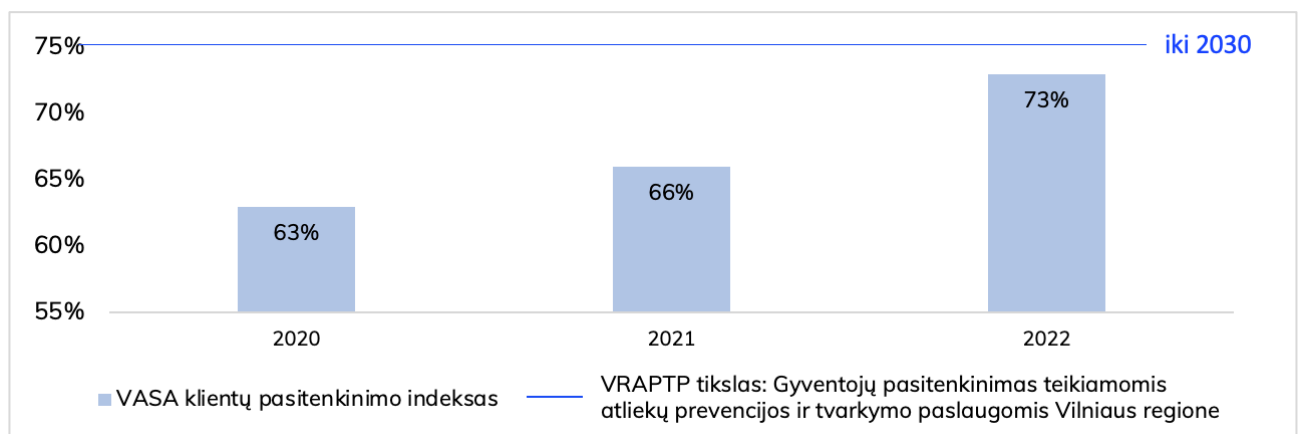
Kol dar nevykdomas VMS gyventojų pasitenkinimo teikiamomis atliekų prevencijos ir tvarkymo paslaugomis vertinimas, dalinai gyventojų atliekų tvarkymo paslaugų kokybės vertinimą galima analizuoti pagal SĮ „VASA“ klientų pasitenkinimo tyrimus.

Remiantis SĮ „VASA“ klientų pasitenkinimo tyrimais, kasmet klientų pasitenkinimo lygis atliekų tvarkymo paslaugomis, teikiamomis SĮ „VASA“ kyla, o 2022 m. pastebimas didžiausias pakilimas, kai indeksas pakilo 7 % (žr. *Paveikslas 16*). Pokytis rodo gerėjantį paslaugų tiekimo kokybės lygį ir 2022 m. šis indeksas, lyginant tiek su užsienio, tiek su Lietuvos, KA tvarkymo paslaugų įmonėmis yra aukštas. Bendrai, šis rodiklis vertinamas pagal šias gaires:

- **60 – 65 %** – indekso režyje esančios įmonės užtikrina bazines paslaugas tačiau turi veiklos iššūkių, neatitinka rinkos paslaugų teikimo standartų (pvz., problemos su baziniu klientų aptarnavimu, sąskaitomis, paslaugų sutrikimai, išbalansuotos kainos ir pan.);
- **65 – 69 %** – pastebimos problemos klientų aptarnavime, palaikyme ir kainodaroje;
- **70 – 75 %** – stabili įmonė užtikrinanti patenkinamus veiklos ir paslaugų teikimo standartus. Galimos problemos su tam tikrais paslaugų teikimo procesais, atsižvelgimu į kasdienius klientų poreikius ir įvaizdžiu.

SĮ „VASA“ klientų pasitenkinimo lygis 2022 m. siekė 73 % (žr. *Paveikslas 16*), tuo tarpu Vilniaus regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo planas nustato, kad gyventojų pasitenkinimas teikiamomis atliekų prevencijos ir tvarkymo paslaugomis Vilniaus regione 2030 m. turi siekti 75 %, tad tikėtina, kad SĮ „VASA“ savo ruožtu prisidės prie šio tikslo pasiekimo ir rezultatais viršys nustatytą rodiklį.

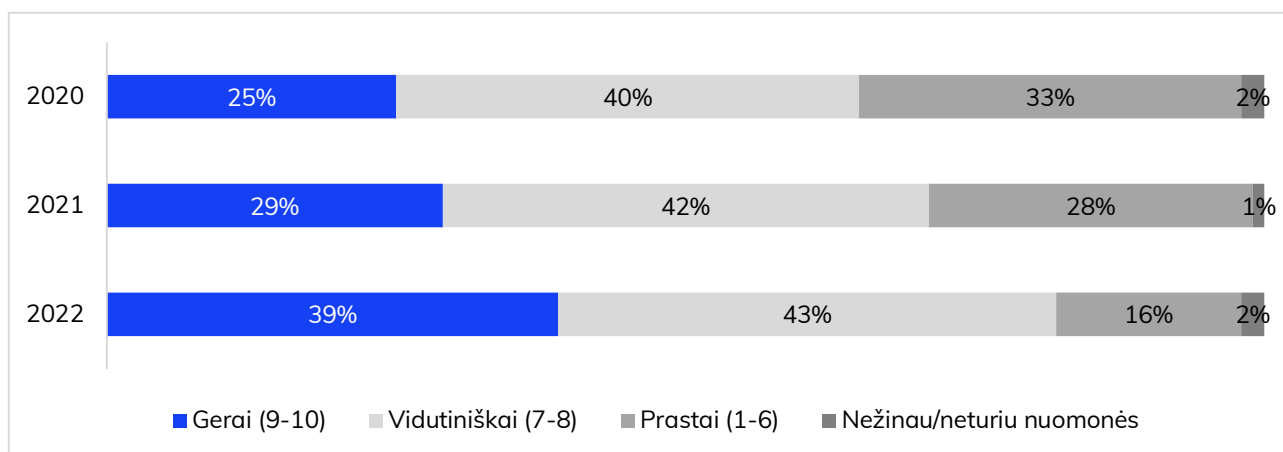
Paveikslas 16. SĮ „VASA“ klientų pasitenkinimo indeksas

Šaltinis: Synopticom

Prieš tai minėtas indeksas matuojamas remiantis trimis rodikliais: bendras pasitenkinimas įmone, įmonės atitikimas lūkesčiams ir įmonės palyginimas su įsivaizduojama idealia įmone. Kasmet geriausi rezultatai SĮ „VASA“ pastebimi dėl bendro pasitenkinimo įmone. Pagal šį rodiklį, SĮ „VASA“ 2022 m. gerai vertino 39 % apklaustųjų ir tik 16 % vertino prastai (žr. *Paveikslas 17*). Tai reikšmingas pagerėjimas palyginus su 2020 m.

Paveikslas 17. Bendras gyventojų pasitenkinimas SĮ „VASA“ teikiamomis paslaugomis

Šaltinis: Synopticom apklausos rezultatai

2.7. VMS atliekų tvarkymo įrenginiai ir KA tvarkymo sistemos finansavimas

2.7.1. Esami ir statomi VMS ir regioniniai KA tvarkymo įrenginiai

Gerinamas pirminio atliekų rūšiavimo priemonių ir surinkimo infrastruktūros prieinamumas prisidės prie atliekų prevencijos ir atliekų perdirbimo skatinimo, tačiau vien atliekų surinkimas nėra pakankamas, norint pereiti prie tvaresnės atliekų tvarkymo sistemos VAPTP numato, kad vienas iš pagrindinių atliekų perdirbimo skatinimo būdų turi būti tekstilės, baldų, plastiko, kombinuotų pakuočių, biologinių, EEĮ įrangos ir kitų atliekų paruošimo perdirbti ir perdirbimo infrastruktūros modernizavimo, plėtros, naujų įrenginių diegimo finansavimas. Atliekų perdirbimo infrastruktūros finansavimas ir plėtra užtikrins, kad surinktos atliekos yra optimaliai panaudojamos ir galiausiai neatsiduria sąvartynuose ar yra sudeginamos.

2.7.1.1 MKA rūšiavimo ir apdorojimo įrenginiai

Įgyvendinant ES lėšomis finansuojamus KA tvarkymo infrastruktūros plėtros projektus, sukurta **biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūra** ir 2015 m. įrengti (2016 m. pradėti eksploatuoti) MBA įrenginiai Vilniaus regione. Nuo tada visos VMS surinktos MKA vežamos į ir apdorojamos MBA įrenginiuose Vilniuje. MBA įrenginiai yra eksploatuojami UAB „Energiesman“, o UAB „VAATC“ vykdo įrenginių eksploatavimo kontrolę.

Regioniniuose **MBA įrenginiuose** atliekos mišriuoju būdu rūšiuojamos, atskiriant tolimesniam panaudojimui skirtas pakuočių atliekas ir antrines žaliavas bei biologiškai skaidžias atliekas, kurios apdorojamos biodžiovinimo būdu. MBA įrenginiuose gaunamas degiųjų atliekų, skirtų panaudojimui energijai gauti, srautas. Netinkamos perdirbimui ir apdorojimui atliekos šalinamos Vilniaus regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne. Vilniaus MBA įrenginiuose vidutiniškai sutvarkoma apie 230 000 t MKA, taip pat per metus vidutiniškai išrūšiuojama ir į rinką pateikiama apie 12 000 t antrinių žaliavų.

2.7.1.2 Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo ir perdirbimo įrenginiai

VAPTP nurodo, kad Vilniaus regione sukurta tinkama **pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo infrastruktūra**. Taigi, Vilniaus regiono pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo infrastruktūra leidžia pasiekti vienus iš geriausių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo rezultatus Lietuvoje. Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų tvarkymo įrenginių pajėgumai Vilniaus regione pateikti **Error! Reference source not found..**

Lentelė 26. Metiniai pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų tvarkymo įrenginių pajėgumai Vilniaus regione 2020 m., tūkst. t/metus

Atliekų rūšis	Rūšiavimo pajėgumai	Perdirbimo pajėgumai
Medinės pakuotės	862,000	–
Antrinės žaliavos–pakuotės, kt.	594,413	480,380
Plastikas	12,600	–
Popieriaus ir kartono pakuotės	10,490	27,420
Metalai	10,035	–
PET	3,000	43,800
Popierius ir kartonas	2,640	33,000

Šaltinis: VAPTP

2.7.1.3 Biologiškai skaidžių atliekų rūšiavimo ir apdorojimo įrenginiai

Biologiškai skaidžių atliekų perdirbimo įrenginiai skirstomi į galinčius perdirbti gyvulinės kilmės biologiškai skaidžias atliekas ir galinčius perdirbti augalinės kilmės biologiškai skaidžias atliekas. Iš viso Lietuvoje yra pajėgumų per metus perdirbti 362,6 tūkst. t **gyvulinės kilmės biologiškai skaidžių atliekų**, iš kurių 83,4 tūkst. t (23 %) Vilniaus regione. Tuo tarpu Lietuvoje tik Vilnius, Alytus ir Tauragė turi įrenginius, galinčius perdirbti **augalinės kilmės biologiškai skaidžias atliekas**, bendrai sukuriančius 123,3 tūkst. t per metus pajėgumą, iš kurių 89,6 tūkst. t (72 %) Vilniaus regione.

Lentelė 27. Metiniai biologiškai skaidžių atliekų perdirbimo įrenginių pajėgumai Vilniaus regione 2020 m., tūkst. t/metus

	Gyvulinės kilmės biologiškai skaidžios atliekos	Augalinės kilmės biologiškai skaidžios atliekos
Pajėgumai	83,370	89,600

Šaltinis: VAPTP

2.7.1.4 Tekstilės atliekų rūšiavimo ir apdorojimo įrenginiai

Tekstilės tvarkymo sistemoje surinktos atliekos yra atrenkamos ir dalis panaudojama pakartotinai, perdirbama ar išvežama (eksportuojama) pakartotiniam panaudojimui. Likusi atliekų dalis yra sudeginama ir paverčiama energija. Remiantis VAPTP duomenimis, Lietuvoje tekstilės atliekas perdirba 4 įmonės, kurių perdirbimo pajėgumai – 6 tūkst. t tekstilės per metus ir kurios turi poreikį plėstis apsirūpindamos modernia automatizuota perdirbimo įranga (ardymo, šalutinių medžiagų atskyrimo, išplaušinimo ir kita).

2.7.1.5 EEJ atliekų rūšiavimo ir apdorojimo įrenginiai

Lietuvoje surinktos EEJ atliekos yra arba apdorojamos, arba išvežamos į kitas ES šalis apdorojimui. Remiantis VAPTP duomenimis, Lietuvoje **EEJ** atliekas **apdoroja** 8 įmonės, pajėgumų pakanka apdoroti 45 tūkst. t šių atliekų per metus, tačiau nėra kineskopų stiklo, naujoviškų EEJ tvarkymo įrenginių.

2.7.1.6 Statybinių, pavojingųjų ir padangų atliekų rūšiavimo ir apdorojimo įrenginiai

Vilniaus regionas turi didžiausius statybinių ir pavojingų atliekų rūšiavimo ir perdirbimo pajėgumus visoje Lietuvoje. **Statybinių atliekų rūšiavimo įrenginiai** Vilniaus regione per metus gali išrūšiuoti 585,504 tūkst. t ir perdirbti 97,325 tūkst. t atliekų. Perdirbus statybines atliekas, sukuriama didelės pridėtinės vertės produktai. Jie naudojami ir pačiame statybų sektoriuje (pvz., remontuojant kelius, įrengiant drenažo sistemas ar kt.). Vertingiausios medžiagos (pvz., metalai) paprastai išrūšiuojamos, perdirbamos ir

parduodamos kitoms pramonės šakoms kaip antrinė žaliava. Kitų kategorijų atliekos (pvz., mediena, plastikas, popierius) naudojamos deginimo įrenginiuose energijai gauti.

Pavojingų atliekų rūšiavimo įreginiai Vilniaus regione per metus gali išrūšiuoti 59,335 tūkst. t atliekų ir perdirbti 55,000 tūkst. t.

Lentelė 28. Metiniai statybinių ir pavojingų atliekų rūšiavimo ir perdirbimo įrenginių pajėgumai Vilniaus regione 2020 m., tūkst. t/metus

	Rūšiavimo pajėgumai	Perdirbimo pajėgumai
Statybinės atliekos	585,504	97,325
Pavojingosios atliekos	59,335	55,000

Šaltinis: VAPTP

Vilniaus regione **padangos** tvarkomos perdirbant ir (arba) atnaujinant (įskaitant kompostavimą ir kitus biologinio pakeitimo procesus), nenaudojant organinių tirpiklių. Padangų atliekų tvarkymo **perdirbimo įrenginių pajėgumai** 2020 m. Vilniaus regione buvo **10 310 t/metus**.

2.7.1.7 Atliekų naudojimas energijai gauti

Netinkamos perdirbimui ir pakartotiniam naudojimui, tačiau energinę vertę turinčios atliekos, yra deginamos energijai gauti. VKJ per metus galima sudeginti iki 160 tūkst. t atliekų. Už VKJ eksploatavimą atsakinga UAB „Vilniaus kogeneracinė jėgainė“.

Lentelė 29. Metiniai atliekų naudojimo energijai gauti ir atliekų deginimo pajėgumai Vilniaus regione 2021 m., tūkst. t/metus

Įrenginio pavadinimas	Įrenginių vieta	Apdorojamos atliekos	Tvarkymo veiklos rūšis	Įrenginių pajėgumai
Kogeneracinė jėgainė	Vilniaus m. sav.	KA	Sunaudota energijai gauti	160

Šaltinis: VAPTP

2.7.1.8 Atliekų šalinimas švartyne

Atliekas išrūšius, atskyrus tinkamas naudoti pakartotinai, perdirbt ir energijai gauti, likusios atliekos šalinamos švartynuose. Vilniaus regione veikia aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantis nepavojingų atliekų švartynas, eksploatuojamas UAB „VAATC“, kurio projektinis pajėgumas yra 6 000 tūkst. t. 2021 m. pabaigoje iš bendro švartyno pajėgumo buvo išnaudota maždaug pusė – 2 790,5 tūkst. t. Nuo Vilniaus regiono švartyno atidarymo 2007 m. buvo planuojama jį naudoti 20 metų, tačiau pastčius MBA įrenginius yra prognozuojama, kad švartyno užteks dar ilgesniam laikotarpiui.

Lentelė 30. Nepavojingųjų atliekų šalinimo įrenginių pajėgumai Vilniaus regione, tūkst. t

Įrenginio pavadinimas	Įrenginio vieta	Įrenginio projektinis pajėgumas	2022 m. gruodį išnaudoti įrenginio pajėgumai	2022 m. gruodį neišnaudoti pajėgumai
Vilniaus regioninis nepavojingųjų atliekų sąvartynas	Elektrėnų sav.	6 000	2 790,5	3 209,5

Šaltinis: UAB „VAATC“

2.7.2. KA tvarkymo sistemos finansavimas

Remiantis VMS atliekų tvarkymo taisyklėmis, KA tvarkymo sistema finansuojama vietinės rinkliavos lėšomis (išskyrus apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymą). Tuo tarpu VMS atliekų tvarkymo sistemos plėtra finansuojama iš šių šaltinių: Savivaldybės biudžeto, specialiųjų fondų ir programų, investicinių projektų, kreditų bei privačiomis lėšomis.

2.7.2.1 Atliekų tvarkymo sistemos sąnaudos

Remiantis VMS vietinės rinkliavos už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatais, VMS įmokų už atliekų tvarkymą kainodaros pagrindą sudaro būtinios su KA tvarkymu susijusios sąnaudos:

- MKA **surinkimo ir vežimo**, įskaitant perkrovimo įrenginių eksploatavimo, sąnaudos;
- MKA atliekų **apdoravimo ir šalinimo** sąnaudos, įskaitant mokestį už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis KA, sąvartynų eksploatavimo sąnaudos, įskaitant atidėjimus sąvartynui uždaryti, rekultivuoti ir prižiūrėti po uždarymo;
- į MKA patekusių **antrinių žaliavų atskyrimo** nuo MKA ir kitos tvarkymo sąnaudos, išskyrus tas sąnaudas, kurias teisės aktų nustatyta tvarka privalo apmokėti gamintojai ir importuotojai;
- **DGASA** eksploatavimo sąnaudos, išskyrus tas sąnaudas, kurias teisės aktų nustatyta tvarka privalo apmokėti gamintojai ir importuotojai;
- į KA patekusių **pavojingų** buityje susidarančių atliekų, **DGA**, buityje susidarančių **EEI** atliekų surinkimo **apvažiavimo būdu ir tvarkymo** sąnaudos, išskyrus tas atliekų tvarkymo sąnaudas, kurias teisės aktų nustatyta tvarka privalo apmokėti gamintojai ir importuotojai;
- **biologiškai skaidžių** atliekų rūšiuojamojo **surinkimo ir (ar) tvarkymo** sąnaudos;
- **kompostavimo aikštelių eksploatavimo** sąnaudos;
- **kitų KA** (maisto atliekų, tekstilės atliekų ir kitų) rūšiuojamojo **surinkimo ir (ar) tvarkymo** sąnaudos;
- netinkamų eksploatuoti **uždarytų sąvartynų priežiūros** po uždarymo sąnaudos;
- KA tvarkymo **infrastruktūros atnaujinimo** sąnaudos;
- visuomenės **švietimo ir informavimo** KA tvarkymo klausimais sąnaudos, išskyrus tas, kurias apmoka gamintojai ir importuotojai LR atliekų tvarkymo įstatymo ir LR pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo nustatyta tvarka;
- KA tvarkymo **sistemos administravimo** sąnaudos (pvz., KA tvarkymo sistemos administratoriaus (SI „VASA“) darbuotojų atlyginimų, biuro eksploatavimo, kuro, rinkliavos apskaičiavimo, mokėjimo pranešimų išrašymo, rinkliavos surinkimo, nesumokėtos rinkliavos ir priskaičiuotų delspinigių išieškojimo sąnaudos ir pan.).

Didžiąją dalį visų sąnaudų sudaro MKA surinkimo, apdorojimo ir šalinimo sąnaudos. Žemiau pateiktoje lentelėje pateikiami duomenys apie kaštų pasiskirstymą atliekų tvarkymo veikloje VMS 2022 m.

Lentelė 31. KA tvarkymo sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas VMS 2022 m., %

Būtinės su KA tvarkymu susijusios sąnaudos	% nuo visų sąnaudų
MKA apdorojimo ir šalinimo sąnaudos, įskaitant mokestį už aplinkos teršimą, ir sąvartynų eksploatavimo sąnaudos	32,2
MKA surinkimo ir vežimo, įskaitant perkrovimo įrenginių eksploatavimą sąnaudos	26,1
KA tvarkymo sistemos administravimo sąnaudos	20,5
Infrastruktūros atnaujinimo sąnaudos	11,6
DGASA eksploatavimo sąnaudos	3,9
Į KA patekusių pavojingų buitinių atliekų, DGA, buityje susidarančių EEJ atliekų surinkimo apvažiavimo būdu ir tvarkymo sąnaudos	2
Sąvartynų priežiūros po uždarymo sąnaudos	1,8
Visuomenės švietimo ir informavimo sąnaudos	1,3
Kitų KA (maisto atliekų, tekstilės atliekų ir kitų) rūšiuojamojo surinkimo ir (ar) tvarkymo sąnaudos	0,8

Šaltinis: AAA

2.7.2.2 KA tvarkymo paslaugų kainodaros principų įgyvendinimas

Pagal LR atliekų tvarkymo įstatymą KA tvarkymo paslaugų kainodara už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nustatoma vadovaujantis šiais principais:

- **solidarumo** – palankesnes sąlygas dėl ekonominių, gyvenamosios vietos, atstumo iki atliekų tvarkymo įrenginių ar kitų priežasčių turintys KA turėtojai prisideda prie KA tvarkymo finansavimo, kad būtų sudarytos prieinamos sąlygos naudotis KA tvarkymo paslaugomis KA turėtojams, kurie tokių sąlygų neturi ir kuriems rinkliava ar kita įmoka už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą tampa didesne našta;
- **proporcingumo** – atliekų turėtojams nustatyta įmoka už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą turi būti proporcinga pas atliekų turėtoją galinčiam susidaryti ar susidarančiam KA kiekiui dėl atliekų turėtojų nekilnojamojo turto ir jo panaudojimo paskirties ir (ar) veiklos;
- **nediskriminavimo** – nustatant rinkliavą ar kitą įmoką už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą tos pačios kategorijos KA turėtojams, turi būti taikomi vienodi rinkliavos ar kitos įmokos už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nustatymo ir apskaičiavimo metodai, tvarka ir dydis;
- **sąnaudų susigrąžinimo** – visos būtiniosios sąnaudos, susidarančios dėl atliekų tvarkymo arba kitaip susijusios su šia veikla, privalo būti padengtos atliekų turėtojų. Įmokos dydis už KA surinkimą ir atliekų tvarkymą iš atliekų turėtojų turi užtikrinti, kad KA turėtojai padengtų būtinąsias su KA tvarkymu susijusias sąnaudas, kurios patiriamos siekiant užtikrinti, kad KA tvarkymo sistema atitiktų teisės aktuose nustatytus reikalavimus;
- **skaidrumo** – informacija apie rinkliavos ar kitos įmokos už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nustatymo ir apskaičiavimo metodus, tvarką ir dydį turi būti vieša;

- **„teršėjas moka“** – atliekų tvarkymo išlaidas, įskaitant išlaidas, patirtas reikiamai atliekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti ir jai eksploatuoti, turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ir (ar) importuotojas.

Nustatyti principai įgyvendinami apskaičiuojant vietinę rinkliavą už KA tvarkymą vadovaujantis vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėmis. Taisyklės nustato bendruosius rinkliavos ar kitos įmokos dydžio nustatymo reikalavimus už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą. Tuo tarpu VMS vietinės rinkliavos už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatai yra reglamentuoti 2017 m. vasario 1 d. VMS tarybos sprendimu Nr. 1-818. Taisyklių esmė – nustatyti pastovias bei kintamas būtinąsias KA tvarkymo sąnaudas, kurias turi padengti kiekvienas nekilnojamo turto objekto savininkas arba nekilnojamojo turto savininko įgaliotas asmuo.

Rinkliava turi padengti visas būtinąsias su KA tvarkymu susijusias sąnaudas. Būtiniosios sąnaudos, minėtos anksčiau, skirstomos į pastoviąsias ir kintamąsias KA tvarkymo sąnaudas. Pagal tai, pastovioji rinkliavos dedamoji nustatoma tokia, kad padengtų pastoviąsias, o kintamoji - kintamąsias su KA tvarkymu susijusias sąnaudas. Pastovioji rinkliavos įmokos dedamoji atliekų turėtojams apskaičiuojama pagal pastoviosios rinkliavos dalies dedamosios per mėnesį pagal nekilnojamojo turto objekto rūšį (Eur/m² per mėnesį), bendrą apmokestinamo nekilnojamojo turto objekto plotą (m²) ir bei mokestinio laikotarpio mėnesių skaičių. Kintamosios rinkliavos apskaičiavimas priklauso nuo to, ar priskirtas bendrojo naudojimo, ar individualaus naudojimo konteineris. Priskyrus bendrojo naudojimo konteinerį, rinkliava apskaičiuojama objekto bendrąjį plotą (m²) padauginus iš kintamosios rinkliavos dedamosios (Eur/m² per mėnesį), kurios dydis nustatomas pagal nekilnojamojo turto objekto rūšį, bei mokestinio laikotarpio mėnesių skaičiaus (12 mėn.). Tuo tarpu priskyrus individualaus naudojimo konteinerį, rinkliava apskaičiuojama atliekų svorį (390 kg), kuris per mokestinį laikotarpį (12 mėn.) gali susidaryti šiame nekilnojamojo turto objekte, padauginant iš kintamosios rinkliavos dalies dedamosios (Eur/kg). Rinkliavos dydis kito mokestinio laikotarpio mokėjimo pranešime perskaičiuojamas tiems rinkliavos mokėtojams, prie kuriems priskirtų KA surinkimo konteinerių buvo rastos ir sutvarkytos tokios atliekos, kurias privaloma šalinti konteineriuose, taip pat statybos ir griovimo, didelių gabaritų, tekstilės, pavojingos atliekos, padangos, automobilių ardymo atliekos, kitos neleistinai paliktos atliekos.

2022 m. vidutinės namų ūkio KA tvarkymo išlaidos VMS sudarė apie 48 Eur per metus (4 Eur per mėnesį) (žr. *Lentelė 32*).

Lentelė 32. Vidutinės namų ūkių išlaidos KA tvarkymui VMS 2019 – 2022 m., Eur/namų ūkiui/mėn.

Metai	Vidutinės atliekų tvarkymo išlaidos	Išlaidos, tenkančios namų ūkiui daugiabutyje	Išlaidos, tenkančios namų ūkiui individualiame name
2019	5	5	5
2020	4,66	4,29	6,22
2021	5,15	4,89	6,98
2022	3,99	3,66	6,13

Šaltinis: AAA

Principas „teršėjas moka“ reikalauja, kad atliekų tvarkymo išlaidas apmokėtų ne tik atliekų turėtojas, bet ir (arba) medžiagų ir gaminių, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, **gamintojas arba importuotojas**. Lietuvoje gamintojo atsakomybės principas taikomas pakuočių, EEJ, netinkamų eksploatuoti transporto priemonių, alyvos, ir kitų apmokestinamųjų gaminių (pvz., naudotų padangų) atliekų tvarkymui. Gamintojai (pakuočių naudotojai) ir pripildytų pakuočių importuotojai dalyvauja organizuojant pakuočių atliekų

tvarkymą savivaldybių organizuojamose KA tvarkymo sistemose, apmoka KA sraute susidarančių pakuočių atliekų surinkimo sistemos infrastruktūros, jos įrengimo, atnaujinimo ir plėtros, pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo, vežimo, paruošimo naudoti (įskaitant pradinį apdorojimą), naudojimo, DGASA surenkamų pakuočių ir pakuočių atliekų sutvarkymo išlaidas, atliekų, išmestų į viešas surinkimo sistemas, ir šiukšlių išrinkimo, surinkimo, vežimo, apdorojimo išlaidas bei visuomenės švietimo ir informavimo organizavimo ir vykdymo išlaidas ir finansuoja iš šių paslaugų veiklos administravimo sąnaudas. Be to, gamintojai ir importuotojai dengia dalyvavimo užstato už vienkartinės ir daugkartinės pakuotes sistemoje išlaidas, susijusias su užstato sistemoje surenkamų vienkartinių pakuočių atliekų sutvarkymu ir užstato už vienkartinės pakuotes sistemos administravimu, moka mokestį už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis.

Gamintojai ir importuotojai ne tik yra **atsakingi** už gaminių ir pakuočių atliekų sutvarkymą – jie, jei atliekomis virtę gaminiai ar pakuotės **trukdo įgyvendinti nustatytus atliekų prevencijos ir (ar) tvarkymo tikslus** ir užduotis, turi prisidėti ir prie kitų nustatytų atliekų prevencijos ir (ar) tvarkymo kiekybinių ar kokybinių tikslų ir užduočių.

2.7.2.3 Investicinių projektų įgyvendinimas

Investiciniai projektai VMS padeda įgyvendinti VATP, VAPTP bei kituose teisės aktuose ir įstatymuose reglamentuojamus atliekų prevencijos ir tvarkymo uždavinius bei tikslus. Lentelėje **Error! Reference source not found.** pateikiami pagrindiniai šiuo metu įgyvendinami ir įgyvendinti projektai, kuriuose dalyvauja ar dalyvavo VMS ar buvo naudos gavėjas (regioniniuose projektuose).

Lentelė 33. Investiciniai projektai susiję su KA tvarkymu VMS

Vykdytojas	Projektas	Tikslas	Priemonės ir uždaviniai	Įgyvendinimo laikotarpis	Skirta lėšų	Finansavimo šaltinis
Įgyvendinami projektai						
UAB „VAATC“	„KA tvarkymo infrastruktūros plėtra“	Plėsti KA rūšiuojamojo surinkimo ir paruošimo naudoti pakartotinai infrastruktūrą Vilniaus regione	- Diegti biologinių atliekų surinkimo konteinerių plėtrą - Vykdyti kompostavimo priemonių individualioms valdoms plėtrą - Įrengti bei atnaujinti DGASA - Informuoti visuomenę atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais	2016-01-20 – 2023-12-30	5,541 mln. Eur.	ES investicijos, Savivaldybės biudžeto lėšos, kitos privačios lėšos
	„KA konteinerių aikštelių įrengimas ir KA konteinerių aikštelėms įsigijimas Vilniaus mieste“	Sukurti / plėtoti KA rūšiuojamojo surinkimo ir (ar) paruošimo naudoti pakartotinai infrastruktūrą, kad aptarnautų apie 300 000 gyventojų VMS teritorijoje	- Skatinti gaminių pakartotinį naudojimą ir paruošimo naudoti pakartotinai - Sukurti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo pajėgumus - Plėtoti rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemas	2016-05-31 – 2023-12-30	10,050 mln. Eur.	ES investicijos, Savivaldybės biudžeto lėšos
Įgyvendinti projektai						
VMS	„Subsidijos ir dotacijos namų ūkiuose susidariusioms asbesto atliekoms tvarkyti“	Įgyvendinti asbesto turinčių gaminių atliekų surinkimo apvažiavimo būdu, transportavimo ir saugaus šalinimo paslaugų projektą	Iš individualių valdų surinkti, transportuoti ir saugiai šalinti 347,5 t asbesto turinčių gaminių atliekų	2019–2023 m.	164 967 Eur.	Kitos viešosios (atliekų tvarkymo programos) lėšos
VMS	„Pakuočių atliekų surinkimo priemonės (konteineriai)“	Aprūpinti 45 % visų individualių valdų pakuočių konteineriais, jog pakuočių atliekos nepatektų į Kazokiškių MKA sėvartyną, būtų pratęsta jo eksploatavimo trukmė, taupomi gamtiniai ištekliai ir	- Nupirkti 5126 vnt. 240 litrų talpos konteinerius ir juos išdalinti 2578 individualioms valdoms - Formuoti gyventojų įgūdžius rūšiuojant atliekas	2018-02-23 – 2019-09-01	64 450 Eur.	Kitos viešosios (atliekų tvarkymo programos) lėšos

Vykdytojas	Projektas	Tikslas	Priemonės ir uždaviniai	Įgyvendinimo laikotarpis	Skirta lėšų	Finansavimo šaltinis
		formuojami gyventojų įgūdžiai rūšiuojant atliekas				
VMS	„Namų ūkiuose susidariusių asbestinio šiferio atliekų surinkimas, vežimas ir šalinimas apvažiavimo būdu Vilniaus mieste“	Įgyvendinti asbesto turinčių gaminių atliekų surinkimo apvažiavimo būdu, transportavimo ir saugaus šalinimo paslaugų projektą	Surinkti, transportuoti bei saugiai šalinamų ūkiuose susidariusių 347,467 t asbesto turinčių gaminių atliekų	2022–2023 m.	49 998 Eur.	Valstybės biudžetas
VMS	„Tekstilės konteinerių įsigijimas“	Siekiant užtikrinti geresnes tekstilės atliekų surinkimo sąlygas ir praplėsti tekstilės atliekų surinkimo konteinerių tinklą įsigyti papildomus tekstilės atliekų konteinerius	Įsigyti 250 vnt. tekstilės atliekų surinkimo konteinerių	2023 m.	272 250 Eur.	Savivaldybės biudžetas, Aplinkos projektų valdymo agentūra
VMS	„Biologinių atliekų surinkimo priemonių įsigijimas“	Siekiant užtikrinti atskirą maisto atliekų surinkimą nuo MKA srauto, įsigyti priemonės, padedančias atliekų turėtojams tinkamai atskirti biologines atliekas	Įsigytos atliekų surinkimo priemonės: 26 303 vnt. 120 litrų tūrio individualaus naudojimo konteinerių, 281 413 vnt. 7 litrų tūrio talpyklos (kibirėliai), 25 000 vnt. 3,5 litrų tūrio talpyklos ir 10 vnt. 60 litrų tūrio talpyklos (statinės).	2022–2023 m.	1,462 mln. Eur.	Savivaldybės biudžetas, Aplinkos projektų valdymo agentūra
UAB „VAATC“	„Vilniaus regiono KA tvarkymo sistemos plėtra“	Užtikrinti ne mažiau kaip 50 % KA tvarkymo regiono teritorijoje susidarančių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų perdirbimą ir (ar) kitokį naudojimą. Sukurti KA perdirbimo ir (ar) kitokio panaudojimo pajėgumus – 250 (tūkst. tonų per metus)	- MBA įrenginių projektavimas, statyba ir eksploatavimas - Individualaus kompostavimo dėžių pirkimas (Vilniaus regione išdalinta 51 tūkst. kompostavimo dėžių)	2010-12-27 – 2015-12-31	36,869 mln. Eur.	ES fondų ir UAB „VAATC“ lėšos

Vykdytojas	Projektas	Tikslas	Priemonės ir uždaviniai	Įgyvendinimo laikotarpis	Skirta lėšų	Finansavimo šaltinis
UAB „VAATC“	„Vilniaus apskrities senų sėvartynų uždarymas, kompostavimo aikštelių įrengimas, DGASA įrengimas“	Sukurti ir plėsti šiuolaikišką ES aplinkosauginius reikalavimus atitinkančių atliekų tvarkymo sistemą Vilniaus apskrityje	- VMS įrengta 5 DGASA; - Įsigyta technika DGASA eksploatacijai	2009-11-02 – 2015-07-17	10,912 mln. Eur. (lėšos skirtos visai apskričiai)	ES fondų, Valstybės biudžeto ir UAB „VAATC“ lėšos

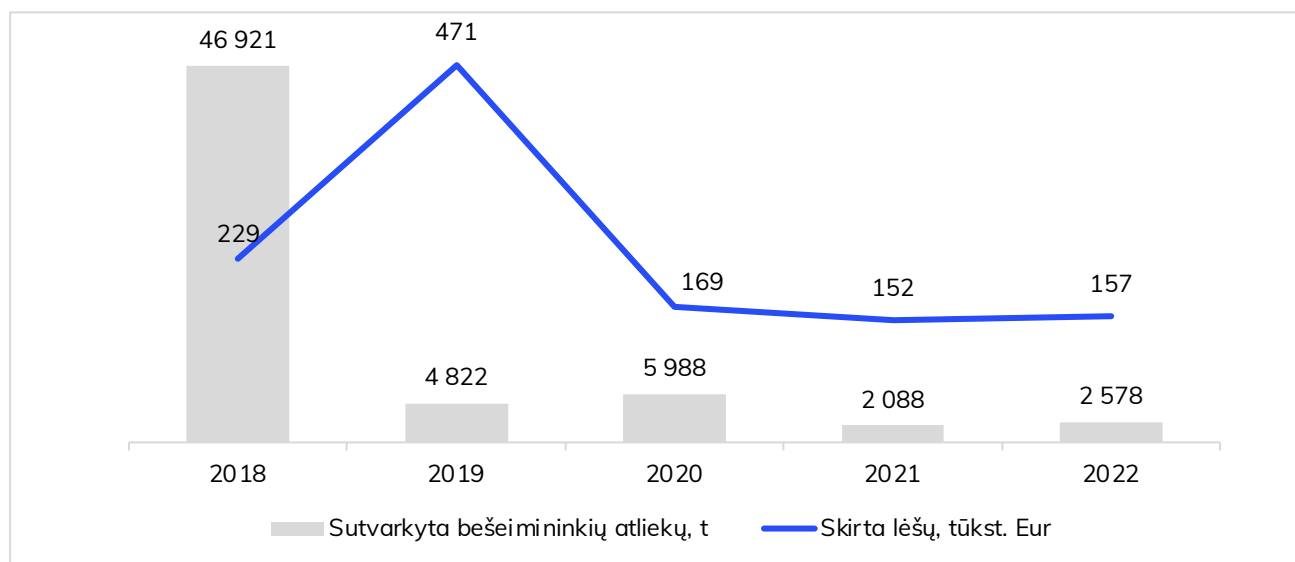
Šaltiniai: VMS, UAB „VAATC“, ES struktūrinių investicijų portalas

2.7.3. Bešeimininkių atliekų tvarkymo organizavimas ir finansavimas

Savivaldybėje susidariusių šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba jis neegzistuoja (toliau – **bešeimininkių atliekų**), tvarkymą organizuoja VMS. 2022 m. VMS susidarė 2,6 tūkst. t bešeimininkių atliekų – panašiai kaip ir praėjusiais metais, bet mažiau, negu 2020 m (žr. *Paveikslas 18*). Iš visų bešeimininkių atliekų, daugiausiai 2021 – 2022 m. buvo surinkta mišrių statybos atliekų, DGA ir naudotų padangų. Tais pačiais metais, bešeimininkes atliekas tvarkė trys įmonės: UAB „Grinda“, UAB „Ecoservice projektai“ ir UAB „Stebulė“.

Bešeimininkės atliekos VMS buvo tvarkomos iš savivaldybių biudžeto (2019 – 2022 m.) ir aplinkos apsaugos rėmimo specialiųjų programų bei dotacijų lėšomis (2018 ir 2022 m.). 2018 – 2022 m. laikotarpiu vidutiniškai per metus tokių atliekų tvarkymui išleidžiama apie 235,6 tūkst. Eur, o 2022 m. buvo išleista 157 tūkst. Eur.

Paveikslas 18. Bešeimininkių atliekų susidarymas ir sutvarkymui skirtos lėšos VMS 2018 – 2021 m.

Šaltinis: AAA

2.7.4. Ankstesnio laikotarpio plane nustatytų uždavinių įgyvendinimo vertinimas

Siekiant ieškoti sprendimų ir priemonių, kaip kuo efektyviau išpildyti keliamus tikslus atliekų prevencijai ir tvarkymui, svarbu išanalizuoti, kaip sekėsi įgyvendinti ankstesnio laikotarpio plane nustatytus uždavinius. Lentelėse žemiau pateikiami VATP nustatytos uždaviniai, priemonės ir tikslai savivaldybėms bei informacija apie priemonių vykdymą VMS.

Lentelė 34. VATP įgyvendinimo priemonių planas (už kurių įgyvendinimą atsakingos savivaldybės) ir priemonių vykdymas

Uždavinys	Priemonė	Įvykdymo terminas	Informacija apie priemonių vykdymą 2020 m.
2.3. sukurti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo pajėgumus	2.3.1. gyventojams ar kitiems asmenims (pavyzdžiui, gėlių parduotuvėms, kapinėms ir kita), kurių atliekų tvarkymą organizuoja savivaldybės, užtikrinti žaliųjų atliekų surinkimą ir tvarkymą arba tokių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje.	2015	Įgyvendinta. 2014 – 2020 m. laikotarpiu įkurta ŽASA, VMS gyventojams dalintos kompostavimo dėžės namudiniam kompostavimui.
	2.3.3. įrengti mechaninio biologinio arba mechaninio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos ir apdorojamos arba perduodamos toliau apdoroti biologiškai skaidžios atliekos.	2015	Įgyvendinta. 2016 m. pradėti eksploatuoti Vilniaus regiono MBA įrenginiai.
	2.3.5. organizuoti maisto / virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir (ar) individualų kompostavimą, įrengti pakankamus pajėgumus šioms maisto / virtuvės atliekoms apdoroti.	2018	Dalinai įgyvendinta. Vykdant 2014 – 2020 m. ES fondų investicijų projektą „KA konteinerių aikštelių įrengimas ir KA konteinerių aikštelėms įsigijimas Vilniaus mieste“ įrenginėjamos požeminių ir pusiau požeminių konteinerių aikštelės, kuriose iki 2020 m. pabaigos įrengta 694 konteinerių maisto atliekoms surinkti. Nors konteineriai įrengti, dar nenaudojami, ir maisto atliekos bus renkamos specialiuose maišeliuose MKA sraute. Įrengti pakankami pajėgumai maisto atliekoms apdoroti, kurie bus papildomai modernizuojami. 2014 – 2020 m. VMS individualių namų gyventojams, išdalinta virš 23 tūkst. kompostavimo dėžių, kuriose sudarytos sąlygos kompostuoti biologines atliekas jų susidarymo vietoje.

Uždavinys	Priemonė	Įvykdymo terminas	Informacija apie priemonių vykdymą 2020 m.
	2.3.6. teikti finansinę paramą bandomiesiems biologiškai skaidžių atliekų rūšiuojamojo surinkimo (ir tvarkymo) projektams, apimantiems visuomenės švietimą ir gerosios praktikos sklaidą.	2015–2016	Įgyvendinta. 2014 – 2020 m. VMS individualių namų gyventojams, išdalinta virš 23 tūkst. kompostavimo dėžių, kuriose sudarytos sąlygos kompostuoti biologines atliekas jų susidarymo vietoje.
2.4. plėtoti rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemas	2.4.1. pastatyti nustatytais atstumais reikiamą kiekį antrinių žaliavų surinkimo konteinerių arba taikyti kitas antrinių žaliavų surinkimo priemones.	2014 – 2017	Įgyvendinta. Vykdant 2014 – 2020 m. ES fondų investicijų projektą „KA konteinerių aikštelių įrengimas ir KA konteinerių aikštelių įsigijimas Vilniaus mieste“ iki 2020 m. pabaigos pastatytos 707 požeminių ir pusiau požeminių konteinerių aikštelių su antrinių žaliavų konteineriais.
	2.4.2. didinti DGASA skaičių arba taikyti kitas atliekų surinkimo priemones (pavyzdžiui, apvažiuojant).	2014 – 2020	Įgyvendinama. 2020 m., kaip ir 2014 m., veikė 5 DGASA. Rengiamasi atidaryti dar 3 DGASA. Vykdomas be papildomos asmeninės įmokos DGA surinkimas apvažiuojant kartą per metus.
	2.4.3. regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose numatyti ir taikyti buityje susidarantių pavojingųjų ir tekstilės atliekų surinkimo priemones, taip pat ir surinkimą apvažiuojant.	2014 – 2020	Įgyvendinta. 2020 m. buvo įrengti 105 tekstilės surinkimo konteineriai, kurie pradėti eksploatuoti 2020 – 2022 m. Taip pat teikta asbesto turinčių ir kitų pavojingųjų atliekų gaminių atliekų surinkimo apvažiovimo būdu paslauga. Veikia 5 DGASA, priimančios buityje susidarantią pavojingąsias ir tekstilės atliekas.
3.1. užtikrinti, kad visiems atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja KA tvarkymo paslauga	3.1.1. visiems atliekų turėtojams teikti viešąją KA tvarkymo paslaugą, atitinkančią minimalius kokybės reikalavimus, kuriuos nustato Aplinkos ministerija.	2014 – 2020	Įgyvendinta. Visiems atliekų turėtojams sudarytos sąlygos naudotis viešąja KA tvarkymo paslauga.
6.1. didinti visuomenės sąmoningumą atliekų tvarkymo srityje	6.1.2. šviesti ir informuoti visuomenę regioniniu lygiu: pristatyti KA tvarkymo sistemą (akcentuoti kaip visumą), esamą surinkimo ir tvarkymo infrastruktūrą,	2015 – 2020	Įgyvendinta. Visu laikotarpiu vykdytos įvairios visuomenės švietimo ir informavimo kompanijos bei projektai, ir internete, ir gyvai įtraukiant VMS gyventojus.

Uždavinys	Priemonė	Įvykdymo terminas	Informacija apie priemonių vykdymą 2020 m.
	pasirinktą apmokestinimą, gyventojų teises ir pareigas, galimybes rūšiuoti atliekas.		
	6.1.3. bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis, rengti ir įgyvendinti bendrus visuomenės švietimo ir informavimo atliekų prevencijos ir atliekų tvarkymo klausimais projektus.	2014 – 2020	Įgyvendinta. Visu laikotarpiu su partneriais vykdytos įvairios visuomenės švietimo ir informavimo kompanijos bei projektai.
6.2. tobulinti valstybės ir savivaldybės institucijų darbuotojų kompetencijų atliekų tvarkymo klausimais	6.2.1. dalyvauti tarptautiniuose renginiuose ir konferencijose, seminaruose, darbinuose susitikimuose; organizuoti susitikimus su kitų valstybių institucijomis, organizuoti bendrus renginius su savivaldybių, atliekų surinkėjų ir tvarkytojų asociacijomis, skleisti gerąją bendradarbiavimo patirtį AAA interneto svetainėje	2014 – 2020	Įgyvendinta. 2020 m. vykdytas bendradarbiavimas pagal programą „International Urban Cooperation program City-to-City“, su Indijos Kochi miesto atstovais, vykęs susitikimas, kuriame VMS pristatė Atliekų tvarkymo organizavimo Vilniaus mieste sistemą, dalyvavimas Lietuvos savivaldybių asociacijos organizuotame seminare „COVID-19 poveikis savivaldybėms: Vadovo vaidmuo. Finansai. Komunalinių paslaugų organizavimas“.

Šaltinis: AAA

Lentelė 35. VATP įgyvendinimo vertinimo kriterijų (už kurių įgyvendinimą atsakingos savivaldybės) ir jų siekiamų reikšmių sąrašas

Uždavinys	Matas	Siektini rodikliai		Įgyvendinimo vertinimas
		2016	2020	
KA, šalinamų švartynuose, kiekis (nuo visų KA)	%	55	35	Įgyvendinta. 2020 m. švartyne pašalinta 22 % (2021 m. – 16 %) KA nuo visų KA pagal svorį.
Įrengti ir veikiantys MKA mechaninio ir MBA įrenginiai	vnt.	10	10	Įgyvendinta. Tikslas buvo keliamas visos Lietuvos mastu, iš viso Lietuvoje veikia 10 MBA/MA įrenginių, vienas iš jų nuo 2016 m. eksploatuojamas Vilniaus regione.
Švartynuose pašalintų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, palyginti su 2000 metų kiekiu	%	45	35	Įgyvendinta. Nuo 2016 pradėjus eksploatuoti MBA įrenginius, biologiškai skaidžios atliekos nešalinamos regioniniame švartyne.

Uždavinys	Matas	Siektini rodikliai		Įgyvendinimo vertinimas
		2016	2020	
KA tvarkymo paslaugos užtikrinimas	%	100	100	Įgyvendinta. 2018 m. ir 2020 – 2022 m. pasiekta 100 %, 2019 reikšmė – 99,94 %.
Minimalus kiekis didžiųjų miestų savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose įrengtų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių per 600 gyventojų	vnt.	-	1 vnt.	Įgyvendinta. Remiantis oficialiais viešai prieinamais duomenimis, uždavinys buvo įgyvendintas tik 2021 m. Tačiau, dėl duomenų netikslumo 2018 – 2020 m., yra tikėtina, kad tikslas buvo įgyvendintas ir anksčiau.
Minimalus kiekis įrengtų DGASA savivaldybėse per 50 000 gyventojų	vnt.	-	1 vnt.	Neįgyvendinta. 2022 m. viena DGASA teko 115 tūkst. gyventojų. Pagrindinės neįgyvendinimo priežastys: DGASA statyboms tinkamo žemės sklypo ploto trūkumas ir sunkumai gaunant statybos leidimus.

Šaltinis: VATP

VMS pagal teisės aktus praėjusiu laikotarpiu atsakė tik už anksčiau paminėtų uždavinių įgyvendinimą. Tačiau VMS, kaip savivaldybė su daugiausiai gyventojų Lietuvoje, siekia optimaliausių veiklos rezultatų ir prisidėti prie platesnių valstybinių tikslų pasiekimo. Dėl šios priežasties yra vertinama ir kaip VMS sekėsi prisidėti prie valstybinių tikslų lentelėje žemiau.

Lentelė 36. Kiti VATP įgyvendinimo vertinimo kriterijai, keliama valstybiniu lygiu

Uždavinys	Matas	Siekteni rodikliai			VMS vaidmens vertinimas įgyvendinant uždavinį
		2014	2016	2020	
KA					
Bendras atliekų kiekis bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) vienetai	t / mln. Lt	-	40,05	-	VMS susidariusios KA prisideda prie šio tikslo įgyvendinimo, tačiau tikslas apima visas šalies atliekas, įskaitant ir tas, už kurių tvarkymą nėra atsakingos savivaldybės, todėl šis rodiklis nevertinamas VMS lygiu.
Vienam gyventojui tenkantis KA kiekis, neviršijantis ES vidurkio	kg	-	< ES vidurkis	< ES vidurkis	Įgyvendinta. 2020 m. VMS susidarė 290 kg KA vienam gyventojui, o ES vidurkis tais pačiais metais siekė 520 kg.
Visų per metus susidariusių atliekų dalis, kurių sudaro perdirbtos ar kitaip panaudotos KA	%	-	45	65	Įgyvendinta pavėluotai.

Uždavinys	Matas	Siekiami rodikliai			VMS vaidmens vertinimas įgyvendinant uždavinį
		2014	2016	2020	
					2019 m. rodiklis siekė 55 %, 2020 m. – 33 %, o 2021 m. – 84 %. 2020 m. perdirbtų ar kitaip panaudotų atliekų kiekis buvo mažesnis, nes dalis atliekų buvo saugomos deginimui po VKJ atidarymo.
KA sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų kiekis, kuris būtų paruošiamas naudoti pakartotinai ir perdirbti	%	-	30	50	Duomenys savivaldybių lygmeniu neteikiami. Tačiau preliminariais konsultantų skaičiavimais, didžioji dalis pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų atliekų VMS atsiduria MKA sraute, iš kurio perdirbama tik ~13 % visų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų ² .

Šaltinis: VATP

VMS atliekų tvarkymo plano 2014 – 2020 m. įgyvendinimas vertinamas lentelėje **Error! Reference source not found.**

Lentelė 37. VMS atliekų tvarkymo 2014 – 2020 m. plane nustatytų prioritetų eiliškumo įgyvendinimo ir pažangos vertinimo kriterijai

Vertinimo rodikliai	Siekiamas rezultatas	Laikotarpis	Įgyvendinimo vertinimas (2014 – 2020 m. laikotarpiu)
Atliekų prevencija			
Bendras KA susidarymas, tonomis per metus	Mažėjimas arba stabilumas	Nuo 2014	Įgyvendinta. KA 2020 m. ir vėliau susidarė mažiau, negu 2014 m.
KA susidarymas vienam gyventojui, kilogramais per metus	Mažėjimas arba stabilumas	Nuo 2014	Įgyvendinta. KA vienam gyventojui 2020 m. ir vėliau susidarė mažiau, negu 2014 m.
KA susidarymas vienam namų ūkiui, kilogramais per metus	Mažėjimas arba stabilumas	Nuo 2014	Įgyvendinta. KA vienam namų ūkiui 2020 m. ir vėliau susidarė mažiau, negu 2014 m.
Atliekų paruošimas naudoti pakartotinai			
Naudoti pakartotinai paruoštų atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Nuo 2015	Neįgyvendinta Pakartotinio naudojimo duomenys atskirai teikiami tik 2015 – 2017 m. 2015 – 2017 m. sumažėjo.

Vertinimo rodikliai	Siekiamas rezultatas	Laikotarpis	Įgyvendinimo vertinimas (2014 – 2020 m. laikotarpiu)
Naudoti pakartotinai paruoštų atliekų kiekiai, % nuo bendro susidariusių KA kiekio	Didėjimas	Nuo 2015	Neįgyvendinta Pakartotinio naudojimo duomenys atskirai teikiami tik 2015 – 2017 m. 2015 – 2017 m. sumažėjo.
Atliekų paruošimas perdirbimui			
Iš gyventojų ir juridinių asmenų (įmonių, įstaigų, organizacijų) atskirai surinktų bei paruoštų naudoti pakartotinai ir perdirbti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų kiekiai, tonomis per metus pagal atliekų kategorijas (popieriaus ir kartono, stiklo, plastikų, metalo atliekos)	Didėjimas	Nuo 2014	Duomenys VMS lygiu nėra teikiami, tačiau pagal VRAPTPT teigiama, kad siekiamas rezultatas regiono mastu pasiektas.
Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų kiekis, išrūšiuotas bei paruoštas naudoti pakartotinai ir perdirbti MBA įrenginyje, t per metus	Didėjimas, stabilumas, vėliau mažėjimas	Nuo 2015	Dalinai įgyvendinta. 2016 – 2018 m. didėjo, 2018 – 2019 m. mažėjo, 2020 m. padidėjo.
Atskirai surinktų buityje susidarančių EEJ atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Nuo 2014	VMS duomenys teikiami tik nuo 2020 m.
Atskirai surinktų biologinių atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Nuo 2014	VMS duomenys teikiami tik nuo 2020 m.
Bendras perdirbimui surinktas ir paruoštas KA kiekis, tonomis per metus, įskaitant ir biologinių atliekų kompostavimą	Didėjimas	Nuo 2014	Įgyvendinta Perdirbimo duomenys atskirai teikiami tik 2015 – 2017 m. 2015 – 2017 m. padidėjo..
Bendras perdirbimui surinktas ir paruoštas KA kiekis, % nuo bendro susidariusių KA kiekio	Didėjimas	Nuo 2014	Įgyvendinta Perdirbimo duomenys atskirai teikiami tik 2015 – 2017 m. 2015 – 2017 m. padidėjo..
Atliekų naudojimas			
Panaudotų energijai gauti KA kiekis, % nuo bendro susidariusių KA kiekio	Didėjimas arba stabilumas, vėliau mažėjimas	Nuo 2016	Įgyvendinta. Duomenys apie panaudotų energijai gauti KA kiekį atskirai pradėti teikti nuo 2018 m. 2018 – 2020 m. panaudotų energijai gauti KA dalis nuo visų KA didėjo.
Atliekų šalinimas			

Vertinimo rodikliai	Siekiamas rezultatas	Laikotarpis	Įgyvendinimo vertinimas (2014 – 2020 m. laikotarpiu)
Pašalintų švartyne KA kiekis, % nuo bendro susidariusių KA kiekio	Ne daugiau nei 55 %	Nuo 2016	Įgyvendinta. 2020 m. pašalintų švartyne KA dalis siekė 22 %.
	Ne daugiau nei 35 %	Nuo 2020	
Pašalintų švartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, t per metus	Mažėjimas	Nuo 2014	Įgyvendinta. Nuo 2016 m. biologiškai skaidžios atliekos švartyne nebešalinamos.
Pašalintų švartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, % nuo bendro susidariusių KA kiekio	Mažėjimas	Nuo 2014	Įgyvendinta. Nuo 2016 m. biologiškai skaidžios atliekos švartyne nebešalinamos.

Šaltinis: VMS atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas

2.8. VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių apibendrinimas

Atlikus VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo duomenų analizę bei suorganizavus interviu su pagrindiniais VMS atliekų sistemos dalyviais (UAB „VAATC“, UAB „Energiesman“, UAB „Ecoservice“, UAB „Ekonomus“, gamintojų ir importuotojų asociacija „Gamtos ateitis“, USAD, parengta VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių apžvalga.

Lentelė 38. VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos stiprybės, silpnybės, grėsmės ir galimybės

Stiprybės	Silpnybės
Atliekų susidarymas Miesto dydis – nedidelis miestas, todėl nesusidaro didelis atliekų kiekis ir nėra sudėtinga organizuoti atliekų tvarkymą lyginant su užsienio šalių sostinėmis. Dalijimosi kultūra – populiarėja pakartotinio atliekų panaudojimo tendencija, gyventojai aktyviau naudojami daiktų dalijimosi infrastruktūra (pvz., „DĖK'ui“ stotelės, dalijimosi daiktais grupės ir t.t.).	Atliekų susidarymas: KA tvarkymo apmokestinimas – nėra sąsajos tarp daugiabučiuose gyvenančių individualių gyventojų sugeneruojamų atliekų kiekio ir jų mokesčio už KA tvarkymą. Atliekų surinkimas ir vežimas Gyventojų įpročiai – gyventojai nėra linkę keisti rūšiavimo įpročių, todėl atliekų nerūšiuoja / rūšiuoja nepakankamai.

Stiprybės	Silpnybės
• Edukacinės programos – investavimas į edukacines programas, skirtas gyventojams supažindinti su žiedinės ekonomikos pranašumais ir tinkamu atliekų tvarkymu. • Visuomenės švietimas – visuomenės informavimas ir švietimas įvairiais atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais.	• Individualūs konteineriai – nėra žinomas vieno ar dviejų būtų savininkų turimų rūšiavimo konteinerių skaičius, todėl nėra žinomas tikslus gyventojų aprūpinimas rūšiavimo priemonėmis. • Nepakankamas atliekų surinkimo aikštelių tinklas – pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių, DGASA, ir ŽASA tinklas nėra pakankamas. • Atliekų surinkimas iš individualių namų gyvenviečių – privažiavimas prie individualių namų konteinerių nėra patogus. • Gyventojų sąmoningumo stoka – gyventojai tinkamai nerūšiuoja atliekų, todėl ~ 40 % MKA srauto sudaro pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos. • Plastikas ir popierius – popierius renkamas kartu su plastikais, o plastikas su maisto likučiais užteršia popierių, taip kenkdamas perdirbimo kokybei.
Atliekų surinkimas ir vežimas • Papildančios sistemos – įdiegtos papildančios sistemos. • Depozito sistema – efektyvi depozito sistema (daugiau nei 9 iš 10 pakuočių yra grąžinama į depozito sistemą). • Sąlygos rūšiavimui – gyventojams sudarytos sąlygos pakuočių, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimui, atliekos renkamos atskirais srautais. • Individuali atliekų surinkimo paslauga – be papildomo mokesčio teikiama individuali DGA surinkimo paslauga kartą per metus. • Optimizuota logistika – atliekų surinkimo maršrutai sudėlioti optimizuotai, pagal atliekų rūšį. • Atliekų surinkimo kokybės užtikrinimas – atliekos surenkamos laiku, atliekų aikštelėse ir mieste palaikoma tvarka. • Tekstilės surinkimas – vystoma tekstilės atliekų surinkimo infrastruktūra, tekstilės atliekos vežamos neigiamą kainą.	Atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui bei perdirbimui • Pakuočių neatskyrimas – atliekų tvarkymo pajėgumai negali pakankamai kokybiškai atskirti pakuočių atliekų nuo kitų antrinių žaliavų, kurios nėra pakuočės. • Išrūšiuotų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų paklausos stoka – išrūšiuotų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kokybė nėra aukšta, todėl perdirbimo ir pakartotinio panaudojimo paklausa nėra pakankama, ne visos išrūšiuotos atliekos yra realizuojamos, didelė dalis atliekų naudojama energijai gauti.
Atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui bei perdirbimui • Atliekų rūšiavimo pajėgumai – Vilniaus regiono MBA įrenginiai turi techninius pajėgumus efektyviai išrūšiuoti atliekas į 26 rūšis. • Sutartys su gamintojais ir importuotojais – pasirašytos (pasirašomos) sutartys su GIO.	Atliekų kitoks naudojimas ir šalinimas • Nesilaikoma ekologinio projektavimo principų – gamintojai ir importuotojai nepakankamai taiko ekologinio projektavimo principus, todėl daug Lietuvos Respublikos rinkai teikiamų pakuočių yra neatpažįstamos rūšiavimo įrenginių ir / arba neperdirbamos. • Smulkioji frakcija – smulkioji frakcija dažnai deginama, nes nėra galimybių tinkamai jos išrūšiuoti bei rinkoje nėra perdirbimui paruoštos smulkiosios frakcijos poreikio.
Atliekų kitoks naudojimas ir šalinimas • Energijos gavyba – atliekų panaudojimo energijai gauti infrastruktūra lemia tai, kad vis mažiau KA šalinama sąvartynuose, mažėja ir neigiamas poveikis aplinkai. • Savarankiškas kompostavimas – individualių namų gyventojai gali kompostuoti atliekas UAB „VAATC“ išdalintose kompostavimo dėžėse arba	Kita: atliekų apskaita, deklaravimas, ženklavimas, gabenimas, saugojimas • Duomenų trūkumas ir kokybė – nėra vieningos metodikos tarp institucijų, kaip ir kokius duomenis reikia rinkti, paliekama daug vietos interpretacijoms,

Stiprybės	Silpnybės
kitose savose kompostavimo priemonėse. Yra potencialo didinti individualių namų gyventojų atliekų kompostavimo jų susidarymo vietoje kiekius. • Tekstilės tvarkymo infrastruktūra – privačiose įmonėse egzistuoja ir yra naudojami tekstilės perdirbimo įrenginiai. Kita: atliekų apskaita, deklaravimas, ženklavimas, gabenimas, saugojimas • Maži atliekų tvarkymo kaštai – kylant prekių ir paslaugų kaštams, atliekų tvarkymo kaštai neauga ir yra maži lyginant su kitomis savivaldybėmis (mažiausia MBA įrenginių vartų kaina).	ne visos institucijos deklaruoja duomenis, ne visos teikia duomenis skaitmeniniu formatu, atliekų apskaitos duomenys nepakankami kontrolei. • Didelis atsakingų institucijų kiekis – už skirtingų funkcijų vykdymą atsakingos institucijos nėra suinteresuotos ieškoti tinkamų sprendimų, kaip įgyvendinti atliekų prevencijos ir tvarkymo uždavinius. • Nesutarimai dėl neteisingai rūšiuojamų atliekų tvarkymo finansavimo – atsakingos institucijos ir organizacijos nesutaria, kas turi finansuoti pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų sraute esančių MKA ir MKA sraute esančių pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų atliekų tvarkymą. • Atliekų vertė – kokybiško atliekų rūšiavimo ir vertingų atliekų grąža negrįžta VMS ir gyventojams. • Poveikio tyrimų stoka – neatliekami visuomenės švietimo ir informavimo poveikio tyrimai. • Savininkiškumo trūkumas – atliekų tvarkymo sistema yra kompleksinė su daug dalyvių, kurie yra atsakingi už skirtingas atliekas skirtingu atliekų gyvavimo metu, todėl nėra vieno atliekų savininko ir skirtingos KA tvarkymo sistemoje dalyvaujančios suinteresuotosios šalys veikia vedamos individualių, o ne visuomeninių, interesų.
Galimybės	Grėsmės
Atliekų susidarymas • Griežtesnis ES reguliavimas – griežtesnis reguliavimas skatina atliekų sistemos dalyvius atsakingiau gaminti, vartoti ir tvarkyti atliekas. • Dalijimosi infrastruktūra – plėtojama dalijimosi stotelių infrastruktūra. • Valstybės dėmesys prevencijai – išskirtinis valstybės dėmesys skiriamas atliekų susidarymo prevencijai, mažinimui, su daiktų taisymu, remontu, pakartotiniu naudojimu ir atliekų perdirbimu susijusiai veiklai. • Gyventojų lygio atliekų apskaita – IT sistemos kūrimas konkretaus gyventojų šalinamų atliekų apskaitai fiksuoti.	Atliekų susidarymas • Augantys atliekų kiekiai – augant gyventojų skaičiui ir ekonomikai atliekų susidarymas didės (ypač aktualu greitosios mados ir trumpėjančio gyvavimo ciklo produktams, pvz., tekstilė, EEI). • Elektronika plastike – plastiko gaminiuose yra elektroninių detalių, kurios patekusios į MKA arba atskirai surenkamų plastiko atliekų srautą gali būti gaisro šaltinis. Atliekų surinkimas ir vežimas

Galimybės	Grėsmės
Atliekų surinkimas ir vežimas • Maisto atliekų surinkimo sistema – maisto atliekų surinkimo sistemos įgyvendinimas nuo 2024 m. • Centralizuota atliekų surinkimo sistema – plastiko ir stiklo pakuotės centralizuotai surenkamos ir tvarkomos kartu su MKA, jų tvarkymą finansuoja gamintojai ir importuotojai. Atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui bei perdirbimui • Griežtesni reikalavimai pakuotėms – griežtesni reikalavimai pakuočių perdirbimui, įgyvendinami su pažangesniais atliekų rūšiavimo įrenginiais. • Gamintojo atsakomybė už baldų ir tekstilės atliekas – gamintojo atsakomybės principo plėtra siekiant užtikrinti tvaresnį tekstilės ir baldų atliekų tvarkymą. • Plastiko ir stiklo rūšiavimo įrenginiai – modernūs plastiko ir stiklo rūšiavimo įrenginiai leidžia efektyviai išrūšiuoti MKA sraute randama plastiką ir stiklą, todėl mažėja pirminio rūšiavimo poreikis. • Perdirbimo stotelės – funkcinės perdirbimo stotelės, veikiančios depozito principu, kuriose žmonės gali atnešti bet kokius perdirbamus daiktus. • Bendradarbiavimas su verslo sektoriumi – galimybė bendradarbiauti su verslo sektoriumi ir pritraukti investicijas į perdirbimo technologijas. • SFR pripažinimas produktu – pripažinus SFR produktu, atliekos naudojamos SRF gamybai būtų laikomos perdirbtomis (plastiko perdirbimas išaugtų dvigubai). • Inovacijos – Lietuva sparčiai tobulėja ekologinių inovacijų srityje. Atliekų kitoks naudojimas ir šalinimas • Sąvartynų mokesčiai – sąvartynuose šalinamų atliekų mokesčių didinimas. • Deginimas be plastiko – maksimalus plastiko eliminavimas iš deginamų atliekų ir ženklus CO₂ emisijos sumažinimas (1 kg plastiko = ~ 3 kg CO₂). • Anglies dioksido apmokestinimas (angl. carbon pricing) – išmetamo CO₂ kainos nustatymas.	• Mažėjantis po rūšiavimo likęs MKA srautas – efektyviau tvarkant pakuočių ir antrinių žaliavų atliekas gali augti MKA tvarkymo kaina per sugeneruotą atliekų toną dėl aukštų MKA tvarkymo sistemos fiksuotų kaštų. • Žemės sklypų trūkumas – DGASA, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų atliekų surinkimo konteinerių aikštelių, plėtrą miestuose gali stabdyti žemės sklypų trūkumas. • Statybų techniniai reikalavimai – reikalavimai riboja maksimalų atstumą nuo VMS gyventojų namų iki konteinerių aikštelių ir konteinerių. • Miesto teritorijos augimas – plečiantis miestui daugėja individualių namų, kuriems reikalinga nauja atliekų surinkimo infrastruktūra. Atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui bei perdirbimui • Gamintojų ir importuotojų pasipriešinimas – gamintojams ir importuotojams pradėjus priešintis dėl keliamų atsakomybių bei augančių sąnaudų, nebus užtikrintas tinkamas atliekų rūšiavimas ir tvarkymas. • Uždeltas pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo įrenginių atstatymas – gaisrai sunaikinus pagrindinius Vilniaus miesto pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo įrenginius, gali vėluoti jų atstatymas ir gali nepavykti laiku įgyvendinti su KA perdirbimu susijusių tikslų. Atliekų kitoks naudojimas ir šalinimas • Aukšta technologijų kaina – naujos investicijos atnaujinant MBA infrastruktūrą, ją modernizuojant ir diegiant tobulėnes technologijas, didins atliekų tvarkymo kaštus. • Neatsiperkančios investicijos – surenkamų atliekų kiekis gali būti nepakankamas, kad būtų pilnai realizuojami ir atsipirktų modernūs įrenginiai. • Techninio komposto reglamentavimas – MBA įrenginiuose iš MKA pagamintas techninis kompostas nuo 2027 m. negalės būti skaičiuojamas kaip perdirbtas. • Atliekų deginimo ribojimas – atliekų deginimo ribojimas nuo 2027 m. gali apriboti neperdirbamų atliekų tvarkymo galimybes. Kita: atliekų apskaita, deklaravimas, ženklinimas, gabenimas, saugojimas

Galimybės	Grėsmės
• CO₂ perdirbimas – naujos technologijos leidžia sulaikyti CO₂ ir perdirbti j anglį. • Maisto atliekų tvarkymo technologijos – maisto atliekų panaudojimas biodujoms, trąšoms, lervų auginimui. • Šlako panaudojimas – teisinis reglamentavimas leidžia panaudoti deginimo metu susidariusį šlaką kelių tiesimui ir stovėjimo aikštelių įrengimui. Kita: atliekų apskaita, deklarasavimas, ženklavimas, gabenimas, saugojimas • Gamintojų atsakomybės principas – sukurtos ekonominės ir teisinės prielaidos plėtoti atliekų surinkimo, perdirbimo ir naudojimo sistemas (tikimasi pokyčių nuo 2023 m. galo). • Duomenimis grįsti sprendimai – kokybiškais atliekų tvarkymo duomenimis grįstas sprendimų priėmimas dėl atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių. • ES parama – naujas ES finansinės paramos laikotarpis sudarys galimybes finansuoti atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą Vilniaus regione. • Maksimalios vertės grąžinimas – išrūšiuotos atliekos/ atliekų rūšis parduodamos biržos principu – tam, kuris pasiūlo didžiausią kainą, o pinigai grąžinami savivaldybei, atliekų deginimo kaina kompensuojama mokesčiu už šilumą / energiją.	• Teisės aktų dažna kaita – dažnai besikeičiantys teisės aktai bei jų reikalavimai sunkina pokyčių įgyvendinimą ir ilgalaikės strategijos kūrimą. • Nevienoda nacionalinė atliekų tvarkymo informacija – informacija apie atliekų identifikavimą yra nesuderinta nacionaliniu lygiu. • Nauja KA tvarkymo kainos nustatymo metodika – VERT rengiama KA tvarkymo regioninės kainos nustatymo metodika gali sukurti laikinas pinigų srautų valdymo, visų sąnaudų pilno padengimo problemas.

3. VMS komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija 2021 – 2027 m.

3.1. Atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai

3.1.1. Nacionaliniai ir regioniniai atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai

VMS KA tvarkymo tikslai, uždaviniai ir užduotys iki 2027 m. privalo būti nustatyti, vadovaujantis VAPTP (įsigaliojo 2022-06-02) bei VRAPTP (įsigaliojo 2023-01-31). Lentelėse žemiau pateikiami VAPTP nustatyti uždaviniai, tikslai ir užduotys savivaldybėms, kurie turės būti įgyvendinami naujuoju laikotarpiu. Laikantis abiejų aukštesnio lygio planų nustatytų prioritetų, pirmiausia turi būti vengiama KA susidarymo, o atliekos, kurių neįmanoma išvengti, turi būti paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbamos. Tik perdirbimui netinkančios atliekos gali būti deginamos energijos gamybai ar kitaip panaudojamos (pvz., kompostuojamos), o šalinamos – tik kitokiam panaudojimui nebetinkančios atliekos.

Lentelė 39. VAPTP tikslai ir uždaviniai savivaldybėms

Tikslas	Uždavinys
1. Vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarantių atliekų kiekį ir kenksmingų medžiagų kiekį žaliavose ir produktuose	1.1. Skatinti vartotojus rinktis daugiartinis gaminius, naudoti produktus pakartotinai, remonto ir (ar) taisymo paslaugas
	1.2. Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, tvarkyti šiukšles
	1.3. Užtikrinti maisto švaistymo prevenciją, skatinti maisto atliekų prevenciją
2. Atskirti susidarymo šaltinyje atliekas, kurias būtų galima paruošti pakartotinai naudoti arba perdirbti	2.1. Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę atliekų rūšiavimo srityje
	2.2. Gerinti atliekų rūšiavimo priemonių ir infrastruktūros prieinamumą
3. Skatinti paruošti atliekas naudoti pakartotinai	3.1. Tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad jie būtų vėl tinkami naudoti be pradinio apdirbimo
4. Naudoti atliekas tos pačios arba kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti	4.1. Skatinti paruošti atliekas perdirbti ir jas perdirbti

Šaltinis: VAPTP

Papildomai, VAPTP, VRAPTP ir VMSPP nustato atliekų prevencijos ir tvarkymo veiklos vertinimo kriterijus valstybiniu, regioniniu ir savivaldybės lygiu. Siekiant įgyvendinti šiuos uždavinius kuriami VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai, uždaviniai ir Plano priemonės.

Lentelė 40. VAPTP, VRAPTP ir VMSPP užduotys, keliamos valstybiniu, regioniniu ir savivaldybės lygiu iki 2030 m.

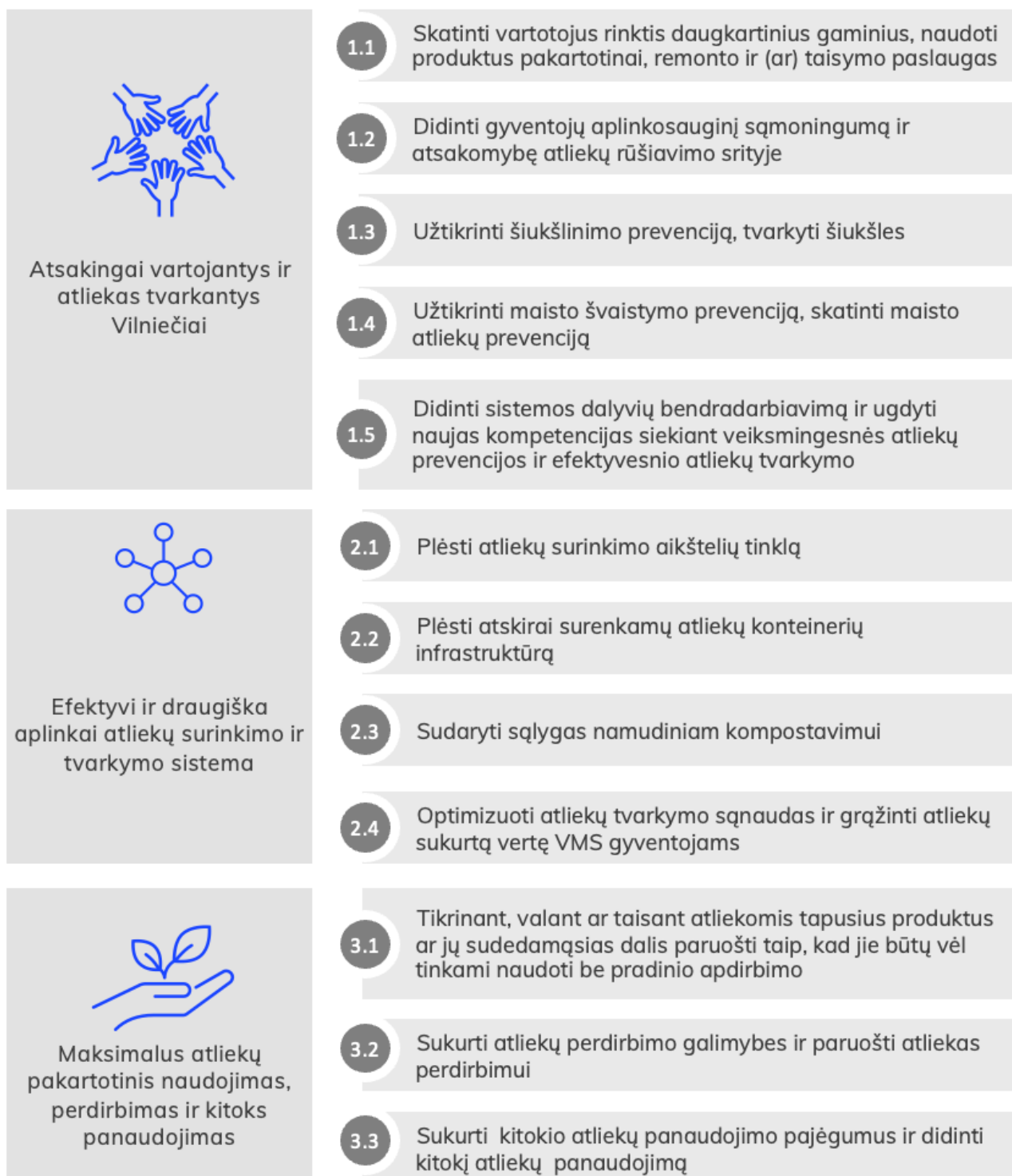
Užduotys	Šaltinis	Matas	Siektini rodikliai					
			2023	2024	2025	2026	2027	2030
KA susidarymas ir naudojimas								
Maksimalus bendras atliekų kiekis BVP vienetai	VAPTP	t / mln. Eur			100	100	90	90
Minimalus pakartotiniam naudojimui parengiamų ir perdirbamų KA kiekis (nuo visų susidarančių KA (svorio))	VAPTP	%			55	55	57	60
Maksimalus sąvartynuose šalinamų KA kiekis (nuo visų susidarančių KA (pagal svorį))	VAPTP	%			<15	<15	8	5
Minimalus atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų KA kiekis (nuo visų susidarančių KA (pagal svorį))	VAPTP	%	60	65	70	75	80	80
Maksimalus KA tenkančių vienam gyventojui, kiekis (kg / metus), palyginti su ES vidurkiu	VAPTP	kg / m.			< ES vidurkis	< ES vidurkis	< ES vidurkis	< ES vidurkis
Kiti uždaviniai								
Minimalus kiekis įrengtų DGASA savivaldybėse per 40 000 gyventojų	VAPTP	Vnt.					1	1
Atliekų sektoriuje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio pokytis palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	VAPTP	%			-50,9	-61	-61	-65
Gyventojų pasitenkinimas teikiamomis atliekų prevencijos ir tvarkymo paslaugomis Vilniaus regione	VRAPTP	%						75
Antrinių žaliavų dalis MKA sudėtyje	VMSPP	%	37,5	35	32,5	30	27,5	20
Biologiškai skaidžių atliekų dalis MKA sudėtyje	VMSPP	%	16,8	15,4	14	12,6	11,2	5

Šaltiniai: VAPTP, VRAPTP, VMSPP

3.1.2. VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetais bei siekiant įgyvendinti KA tvarkymo užduotis, numatytas VAPTP, VRAPTP ir VMSP, VMS nustatomi atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2030 m. pateikti paveiksle žemiau.

Paveikslas 19. VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai

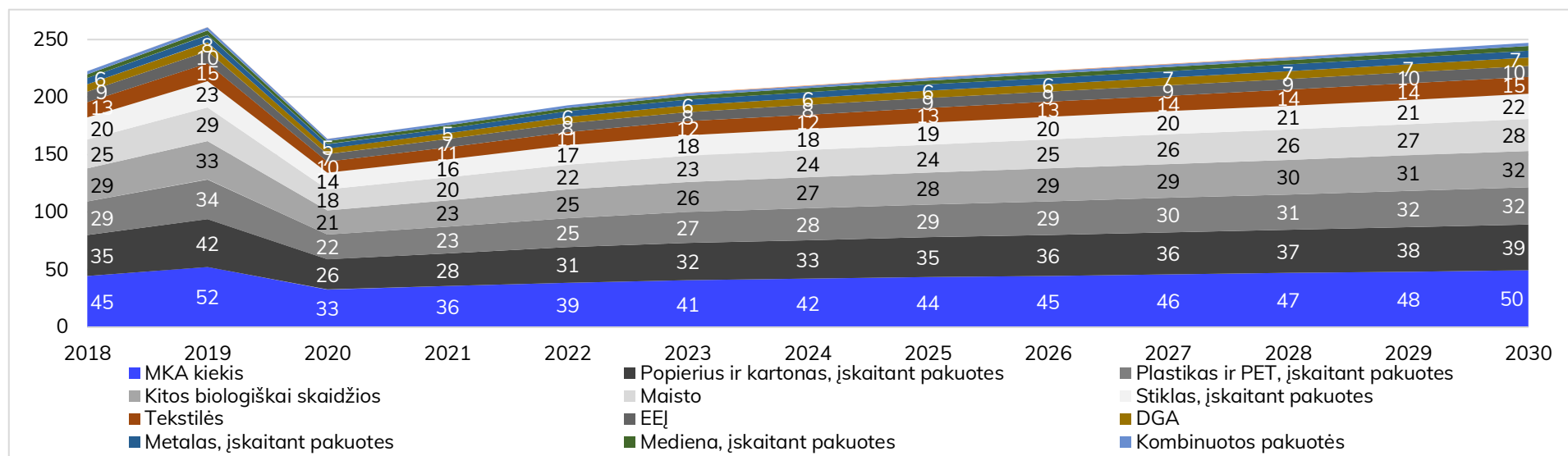

3.2. KA srautų susidarymo 2021 – 2027 m. ir infrastruktūros poreikio vertinimas

3.2.1. KA srautų susidarymo ateityje vertinimas

Remiantis vidutiniais metiniais VMS gyventojų skaičiaus pokyčiais nuo 2013 iki 2023 m., manoma, kad ateityje Vilniaus miesto gyventojų skaičius kasmet augs po 0,9 %. Tuo tarpu remiantis vidutiniais KA kiekio per gyventoją pokyčiais, pagal VAPTP prognozę nuo 2021 iki 2030 m., manoma, kad KA kiekis per gyventoją iki 2025 m. augs po 2,3 %, o vėliau, dėl taikomų atliekų prevencijos priemonių, po 1,8 % iki 2028 m. ir 1,7 % tarp 2028 ir 2030 m. Vertinant KA sudėtį buvo daroma prielaida, kad skirtingų KA rūšių proporcijos bendrame KA sraute planavimo laikotarpiu nesikeis. Skirtingų KA rūšių kiekis bendrame KA sraute apskaičiuotas konsultantų pagal 2021 m. AAA surinktų atliekų kiekių ir MKA morfologijos duomenis. Informacija apie prognozuojamus KA srautus VMS 2023 – 2027 m. pateikta žemiau – žr. *Paveikslas 20*.

Paveikslas 20. KA susidarymo prognozė VMS pagal atliekų rūšis 2018 – 2030 m., tūkst. t.⁵

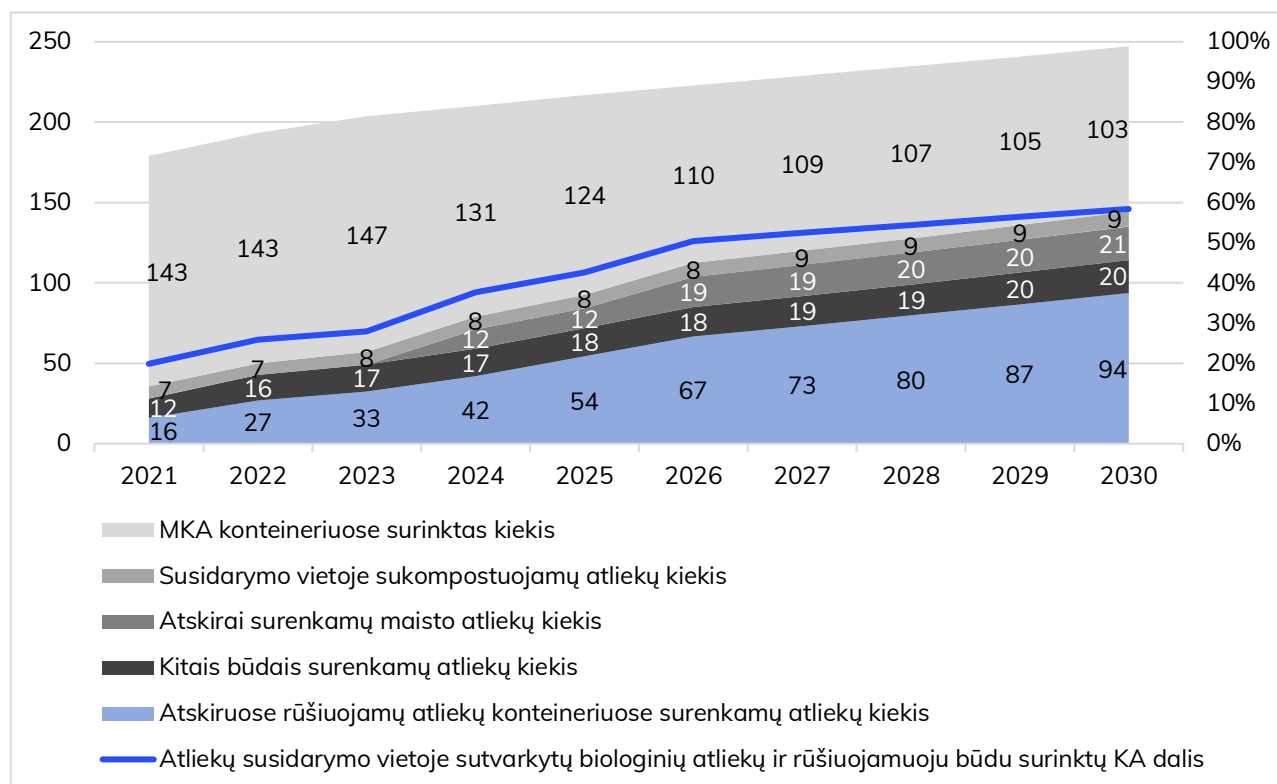
Šaltinis: sudaryta konsultantų pagal Oficialios statistikos portalo ir AAA duomenis

⁵ 2018 – 2022 m. – faktiniai duomenys. 2018 – 2020 m. įvyko atliekų apskaitos pokyčių, kurie ir nulėmė didelį grafike matomą atliekų kiekio sumažėjimą

Atsižvelgiant į Plano įgyvendinimo laikotarpio vykdomą rūšiuojamojo surinkimo sistemos plėtrą ir įgyvendinamas gyventojų švietimo priemones, VMS planuojama, kad didės rūšiuojamuoju būdu surinktų atliekų ir mažės atliekų, surenkamų MKA konteineriuose. Dėl jau vykstančios sparčios pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtros, didžiausio pokyčio surenkant atliekas rūšiavimo konteineriuose tikimasi iki 2025 m. (augimas apie 4 – 5 % per metus), vėliau prognozuojamas lėtesnis augimas (apie 2 % per metus) – žr. *Paveikslas 21*. Papildomai, manoma, kad nuo 2023 m. pabaigos pradėjus atskirąjį maisto atliekų surinkimą 2024 – 2025 m. atskirai bus surenkama 50 % visų maisto atliekų, o vėliau dėl didėjančio visuomenės informuotumo ir sąmoningumo – 75 %.

VAPTP nustatytas tikslas iki 2027 m. atliekų susidarymo vietoje sutvarkyti biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinkti 80 % nuo visų susidarančių KA pagal svorį. 2022 m. šis rodiklis siekė 26 %. Atsižvelgiant į tai, kad pagal MKA morfologiją tik 20 % visų VMS susidarančių KA sudarė atliekos, kurios turėtų būti priskiriamos MKA⁶, šis tikslas galėtų būti pasiektas gyventojams tinkamai išrūšiačius arba susidarymo vietoje sutvarkius visas atliekas, kurias galima atskirai surinkti arba sukompostuoti. Tikimasi, kad keičiantis gyventojų įpročiams, 2027 m. susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų atliekų kiekis VMS pasieks keliamą tikslą.

Paveikslas 21. KA susidarymo prognozė VMS pagal atliekų surinkimo būdus 2021 – 2030 m., tūkst. t.⁷

Šaltinis: sudaryta konsultantų pagal Oficialios statistikos portalo ir AAA duomenis

3.2.2. KA srautų tvarkymo ateityje vertinimas

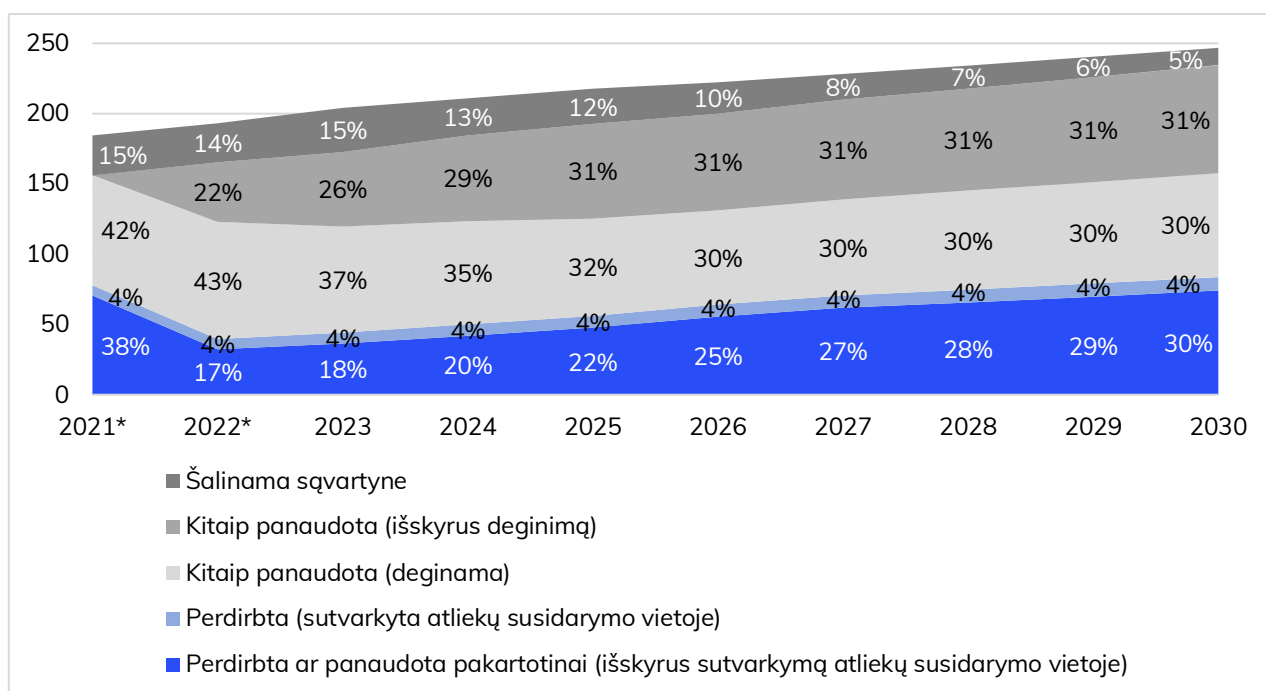
KA srautų tvarkymo ateityje vertinimas yra atliktas remiantis 2018 – 2022 m. faktiniais duomenimis bei prognozėmis, kaip atliekų tvarkymas bus paveiktas Plane numatytų priemonių įgyvendinimu – žr.

⁶ Preliminarūs konsultantų skaičiavimai pagal AAA duomenis (MKA kiekis, atskirų KA srautų kiekiai, MKA morfologija)

⁷ 2021 m. ir 2022 m. – faktiniai duomenys

Paveikslas 22. Planuojant KA tvarkymą, atsižvelgta į VRAPT ir VAPT nustatytas KA tvarkymo užduotis. Prognozuojama, kad nuosekliai mažės sąvartyne šalinamų atliekų dalis ir 2027 m. sieks 8 %, o 2030 m. – 5 %. Taip pat didės atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų KA kiekis, nes pagal Planą numatytas priemonės bus dalinamos kompostavimo priemonės bei gyventojai bus skatinami daugiau biologinių atliekų kompostuoti namudinėmis sąlygomis. Manoma, kad įgyvendinant Planą numatytas priemonės ir atskirai surenkant daugiau KA, daugės perdirbamų (įskaitant sutvarkymą atliekų susidarymo vietoje) ir panaudotų pakartotinai atliekų dalis ir sieks 31 % 2027 m. Tuo tarpu prognozuojama, kad deginamų atliekų dalis nuosekliai mažės ir sieks 30 % 2027 m. Tikimasi, kad modernėjant technologijoms ir tvarkymo įrenginiams bei keičiantis teisėms aktams, kitaip panaudojamos atliekos (neįskaitant deginimo) ateityje gali būti laikomos perdirbtomis ar pakartotinai panaudotomis.

Paveikslas 22. KA tvarkymo prognozė VMS pagal KA naudojimo/šalinimo būdus 2021 – 2030 m., tūkst. t.⁸

Šaltinis: sudaryta konsultantų pagal Oficialios statistikos portalo ir AAA duomenis

3.2.3. Infrastruktūros plėtra

3.2.3.1 Infrastruktūros plėtra susidarymo vietoje sutvarkomoms atliekoms

Kompostavimo dėžės. Skatinant namudinį kompostavimą, papildomai numatoma įsigyti ir gyventojams išdalinti kompostavimo dėžės – žr. *Error! Reference source not found.* Kompostavimo dėžių poreikis apskaičiuotas darant prielaidą, kad didėjant KA kiekiui didės ir kompostavimo dėžių poreikis, tačiau sutvarkomų atliekų dalis nuo visų KA išliks ta pati (3,8 %). Papildomai, remiantis VRAPT skaičiavimais, daroma prielaida, kad vienoje kompostavimo dėžėje per metus sutvarkoma 0,33 t žaliųjų ir maisto atliekų.

⁸ 2021 ir 2022 m. – faktiniai duomenys, 2021 m. kitoks panaudojimas apskaitomas kartu su perdirbimu/kitokiu panaudojimu

Lentelė 41. Kompostavimo dėžių poreikis VMS 2021 – 2027 m.

Poreikiai	Faktiniai duomenys			Prognozuojamas poreikis				Bendras naujų kompostavimo dėžių poreikis
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Kompostavimo dėžės	23 006	23 006	23 006	23 955	24 726	25 398	26 087	
Naujos kompostavimo dėžės	-	-	-	949	772	672	690	3 081

Šaltinis: konsultantų skaičiavimai pagal VRAPTP duomenis

3.2.4. KA surinkimo infrastruktūros plėtra

DGASA tinklo plėtra ir atnaujinimas. Siekiant skatinti KA pakartotinį panaudojimą ir užtikrinti VAPTP užduočių, susijusių su DGASA tinklo plėtra, įvykdymą, planuojama DGASA plėtra ir jų veiklos tobulinimas. Be jau VMS teritorijoje veikiančių 5 DGASA, UAB „VAATC“ planuoja įrengti dar 9 DGASA, iš kurių 2 įrengiamos įgyvendinant VATP, kitos – įgyvendinant VAPTP. Šiuo metu yra įrenginėjamos DGASA Sausupio g. 9 ir Jono Kazlauskio g. 1 bei numatoma DGASA Pirklių g. 34A. Naujai įrengiamose DGASA atskiruose pastatuose statomi buityje susidarantių pavojingų atliekų bei EEJ atliekų konteineriai (anksčiau įrengtose DGASA skirtingų rūšių atliekos renkamos tame pačiame pastate rūšiuojant į atskiras dėžes). Naujai statomose DGASA taip pat įrengiamos techninės svarstyklės bei gali būti statomi kiti įrenginiai: pakavimo presas, ratinis krautuvas ir kt. Jau esamose DGASA, siekiant užtikrinti DGASA veiklos efektyvumą ir įrangos optimalų panaudojimą, bus atnaujinti konteineriai, pagal galimybes keičiant juos į presuojančius.

„DĖK'ui“ tinklo plėtra. Visose naujai statomose DGASA planuojama įrengti daiktų dalinimosi stoteles „DĖK'ui“. Stotelėse „DĖK'ui“ vykdomos naujos veiklos, skatinančios visuomenės sąmoningumą, kurių metu organizuojami mokymai bei darbų pamokos, vykdomos ekskursijos, įmonės kviečiamos dalintis nereikalingais daiktais bei remontui ir apdailai tinkamomis medžiagomis.

KA konteinerių plėtra. Didėjant gyventojų skaičiui siekiama palaikyti jau sukurtą atliekų surinkimo sistemą ir didinti jos patogumą gyventojams, tad ir toliau vykdoma individualaus ir bendrojo naudojimo **pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų** surinkimo konteinerių bei **MKA** surinkimo konteinerių plėtra – žr. *Lentelė 42*. Individualaus naudojimo konteinerių poreikis apskaičiuotas darant prielaidą, kad šių konteinerių prieaugis bus lygus vidutiniam vieno ir dviejų butų tipo namų skaičiaus metiniam pokyčiui (2012 – 2022 m.). Tuo tarpu, bendrojo naudojimo konteinerių poreikis prilyginamas vidutiniam visų tipų NTO skaičiaus metiniam pokyčiui (2012 – 2022 m.). Manoma, kad individualaus naudojimo pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų bei MKA surinkimo konteinerių metinis prieaugis sieks 4,7 %, o bendrojo naudojimo – 2,1 %. 2023 m. pabaigoje pakankamai išvystyta **tekstilės** atliekų surinkimo konteinerių infrastruktūra, tačiau plečiantis miestui ir gyvenvietėms, 2027 m. VMS galimas papildomas šių konteinerių poreikis – žr. *Lentelė 42*.

Lentelė 42. Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų, tekstilės ir MKA konteinerių poreikis VMS 2021 – 2027 m., vnt.

Poreikiai	Faktiniai duomenys			Prognozuojamas poreikis				Bendras naujų konteinerių poreikis
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
MKA konteineriai								
Konteineriai	44 027	45 196	46 272	48 084	49 973	51 944	53 999	
Nauji konteineriai ⁹	-	-	-	1 812	1 889	1 971	2 055	7 727
Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų konteineriai								
Konteineriai	35 002	34 831	65 982	68 961	72 076	75 335	78 743	
Nauji konteineriai ⁹	-	-	-	2 979	3 115	3 259	3 408	12 761
Tekstilės konteineriai								
Konteineriai	105	105	355	355	355	355	391	
Nauji konteineriai	-	-	-	-	-	-	36	36

Šaltinis: Konsultantų skaičiavimai pagal VMSA ir SĮ „VASA“ pateiktus duomenis

Be bendrojo ir individualaus naudojimo pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų konteinerių, planuojama plėsti **rūšiavimo šiukšliadėžių infrastruktūrą viešosiose erdvėse**. Per 2024 – 2025 m. planuojama įrengti **60 vienetų** tokio tipo konteinerių / šiukšliadėžių.

Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra. Siekiant įgyvendinti VAPTP užduotį – iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingas atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas), be surinkimo DGASA, planuojama papildomai vykdyti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų surinkimą iš regiono gyventojų mobiliais konteineriais, kurie sudarytų sąlygas gyventojams arčiau jų namų išmesti pavojingas atliekas.

3.2.4.1 Atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra

Papildomai Vilniaus regione pagal VRAPTP (detalus šios infrastruktūros aprašymas pateikiamas VRAPTP) planuojama atnaujinti ir sukurti šių atliekų tvarkymo infrastruktūrą:

- regioninių MBA įrenginių plėtra, pritaikant maisto ir žaliųjų atliekų apdorojimui;
- regioninių MBA įrenginių atnaujinimas, siekiant apdoroti iš regiono gyventojų surinktą MKA srautą;
- Graičiūno DGASA plėtra, pritaikant plataus profilio veikloms;
- aukštą pakartotinio panaudojimo potencialą turinčių atliekų srautų atskyrimo ir paruošimo naudoti pajėgumų sukūrimas;
- apdorotų atliekų srauto paruošimo pajėgumų sukūrimas, naudojimui aukšto kaloringumo reikalaujančiuose energetiniuose (deginimo) įrenginiuose;
- dujų, išgaunamų regioniniame švartyne panaudojimas, įrengiant dujų degalinę ir dujinio transporto atliekų išvežimui įsigijimas
- regioniniame švartyne susidarančių biodujų surinkimas ir panaudojimas;
- regioninio švartyno naujos sekcijos įrengimas ir senos uždarymas.

⁹ Planuojama skatinti individualių rūšiavimo ir MKA konteinerių keitimą į bendras gyvenviečių atliekų surinkimo aikšteles, nutolusias iki 150 m arba 300 m atstumu nuo NTO, tad realus konteinerių poreikis gali būti mažesnis

3.3. Atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių aprašymas ir pasirinkimo pagrindimas

VAPTP, VRAPTP ir VMSP nusto ne tik tikslus ir uždavinius, kurie turi būti įgyvendinami VMS, bet ir numato priemones, kurias turi įgyvendinti VMS arba kurios bus įgyvendinamos regioniniu / valstybiniu lygiu ir turės įtakos VMS atliekų prevencijai ir tvarkymui. Lentelėje žemiau pateikiamos VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonės su aprašymais ir pasirinkimo pagrindimu.

Lentelė 43. VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas

	Tikslai / Uždaviniai / Priemonės	Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
1.	Atsakingai vartojantys ir atliekas tvarkantys Vilniečiai						
1.1.	Skatinti vartotojus rinktis daugkartinius gaminius, naudoti produktus pakartotinai, remonto ir (ar) taisymo paslaugas						
1.1.1.	Projekto „Atliekų kultūra“ vykdymas ir tolesnis vystymas	UAB „VAATC“		2022–2027	1 000*	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Norint pozityviai pakeisti atliekų kultūros dabartinę padėtį turi keistis žmonių įpročiai. Siekiant nuoseklaus ir vieningo atliekų turėtojų įsitraukimo vykdomas projektas „Atliekų kultūra“. „Atliekų kultūra“ pagrindinis tikslas – edukuoti ir informuoti Vilniaus regiono gyventojus apie atliekų tvarkymo kultūrą, skatinti rūšiuoti ir tinkamai elgtis su atliekomis. Gyventojų informavimas vykdomas pasitelkiant televiziją, radiją, spaudą, internetą, pasitelkiant viešojo transporto galimybes bei šiai informavimo kampanijai skirtų renginių metu.							
1.1.2.	Viešinimo kampanijų organizavimas ir vykdymas, skatinant rinktis daugkartinius gaminius, pakartotinai naudoti daiktus ir kitos švietėjiškos iniciatyvos	UAB „VAATC“, SĮ „VASA“		2022–2027	200**	Rinkliava ir kitos lėšos	VAPTP, VRAPTP
Prioritizuojant atliekų prevenciją ir norint pasiekti VAPTP nustatytus atliekų prevencijos tikslus, turi būti vykdoma nuosekli švietėjiška veikla, įtraukianti gyventojus ir skatinanti keisti gaminių bei daiktų vartojimo įpročius. Tad planuojama vykdyti viešinimo ir informavimo veiklą, kuri skatintų VMS gyventojus rinktis daugkartinius gaminius, pakartotinai naudoti daiktus ir skatinti dalijimosi kultūrą, bei užsiimti kita su atliekų prevencija susijusi švietėjiška veikla. Priemonės įgyvendinimo metu bus kuriama detali visuomenės informavimo strategija, apimanti su konkrečiomis daiktų / atliekų rūšimis susijusių tikslinę auditoriją, komunikacines kanalus, dažnumą, žinutes ir turinį. Išanalizavus šias dedamąsias, bus siekiama sukurti dėmesį patraukiančias vieningas žinutes, skleidžiamas įvairiais komunikacijos kanalais (pavyzdžiui, tiesioginiai kontaktai su gyventojais, pranešimai žiniasklaidoje, internete, renginiai) ir adresuojančias įvairias tikslines auditorijas. Įgyvendinus informacines ir edukacines priemones vykdomas šių priemonių efektyvumo stebėsenos tyrimas ir siekiant tobulėjimo vykdomi reikiami pakeitimai.							

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
1.1.3.	Graičiūno DGASA pritaikymas atliekų prevencijos veikloms įrengiant administracines patalpas ir edukacijos centrą	UAB „VAATC“	€	2023–2027	2 000*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Edukacinis centras bus įrengtas siekiant visuomenės, ypač mokyklinio amžiaus vaikų, švietimo. Edukaciniame centre bus vykdomos supažindinimo su Vilniaus regiono atliekų tvarkymo sistema ir kitos ugdymo veiklos. Taip pat edukacijos centre planuojamos dirbtuvės, kuriose bus mokoma daiktų taisymo, remonto, atnaujinimo ir kitų veiklų, skatinančių daiktus naudoti pakartotinai. Edukacinis centras bus įrengiamas kartu su šiam centrui reikalingomis administracinėmis patalpomis.							
1.1.4.	Regiono atliekų apskaitos sistemos stiprinimas	UAB „VAATC“	€	2022–2027	40*	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Norint priimti efektyvius sprendimus, padedančius įgyventi VAPTP nustatytus uždavinius, ir užtikrinti sklandžią atliekų tvarkymo sistemos veiklą, svarbu, kad atliekų prevencijos ir tvarkymo veikla būtų grindžiama patikimais ir tiksliais duomenimis. Siekiant atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos valdymo patikimais duomenimis, planuojamas regiono atliekų apskaitos sistemos stiprinimas, renkant ir valdant patikimų informaciją apie susidarančius, surenkamus ir tvarkomus atliekų srautus, kuri sudarytų prielaidas priimti sprendimus dėl planingos regiono atliekų tvarkymo sistemos veiklos.							
1.1.5.	Maitinimo įstaigų skatinimas naudoti daugkartinius gaminius (pvz., indus, staltieses) bei atsisakyti vienkartinį gaminių	VMŠA, SĮ „VASA“, UAB „VAATC“		2024–2027		Rinkliava	Plano priemonė
Maitinimo įstaigose naudojant vienkartinį gaminius susidaro atliekų, kurių būtų galima išvengti, taip prisidedant prie VAPTP atliekų prevencijos tikslų įgyvendinimo. Dėl šios priežasties pasitelkiant komunikacines priemones planuojama skatinti maitinimo verslus vengti vienkartinį gaminių naudojimo keičiant juos daugkartiniais.							
1.1.6.	Verslų ir nevyriausybinų organizacijų, taikančių atliekų prevencijos praktikas, skatinimas	VMŠA		2024–2027	-	-	Plano priemonė
Verslams, taikantiems tvarumo principus, gali būti sunku įsikurti ir veikti konkurencingoje ekonominėje aplinkoje, todėl VMŠA ieškos būdų tokių verslų ir NVO paskatinimui. Planuojama nustatyti, kokios veiklos gali būti laikomos prisidedančiomis prie atliekų prevencijos tikslų, ir, įvertinus rizikas, nustatyti, kokios lengvatos galėtų būti suteikiamos tokioms veikloms.							
1.2.	Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę atliekų rūšiavimo srityje						
1.2.1.	Viešinio kampanijų, skatinančių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) vykdymas	VMŠA, SĮ „VASA“, GIO, UAB „VAATC“		2022–2026	20**	Rinkliava, GIO ir kitos lėšos	VAPTP

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMŠA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
Pagal atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus ir VAPTP uždavinius, VMS turi siekti, kad kuo daugiau atliekų būtų surenkama rūšiuojamuoju būdu ir būtų realizuojamas atliekų pakartotinio panaudojimo ir perdirbimo potencialas. Gyventojų įsitraukimas yra būtinas, norint užtikrinti maksimalų atliekų rūšiuojamąjį surinkimą. Dėl šios priežasties VMS bus tęsiama atliekų rūšiavimo skatinimo komunikacija bei kita švietėjiška veikla. Be įprastų viešinimo priemonių, įgyvendinimo metu planuojama skatinti bendradarbiavimą tarp ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų bei atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos dalyvių (UAB „VAATC“, UAB „Energiesman“ ir kt.), sudarant sąlygas neformaliojo ugdymo metu organizuoti ekskursijas, susijusias su atliekų prevencija ir tvarkymu. Papildomai, į viešinimo kampaniją planuojama įtraukti verslus (ir juose dirbančius gyventojus), pavyzdžiui, organizuojant edukacines paskaitas, įmonių atliekų rūšiavimo konkursus, viešinant atsakingai atliekas tvarkančias įmones ir pan.							
1.2.2.	Projekto „Švaros ambasadoriai“ vystymas	UAB „VAATC“		2022–2027	60*	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Tęsimas projektas „Švaros ambasadoriai“, kurio pagrindinis tikslas – šviesti Vilniaus regiono gyventojus bei išsiaiškinti kokios priežastys lemia gyventojų rūšiavimo ar nerūšiavimo pasirinkimą. Pagrindinės projekto metu vykdomos veiklos prisideda prie efektyvesnio regioninio visuomenės informavimo ir švietimo vystymo. „Švaros ambasadoriai“ lankosi Vilniaus regiono vietovėse, susitinka su gyventojais, atsako į gyventojams rūpimus klausimus, vykdo apklausas, vyksta gyvos transliacijos – pokalbiai. Taip pat projekto metu vykdoma informacijos sklaida rengiant straipsnius, vaizdo įrašų reportažus.							
1.2.3.	Viešinimo kampanijų organizavimas pradedant ir vykdamas biologiškai skaidžių atliekų surinkimą	UAB „VAATC“, VMSA, SĮ „VASA“		2023–2025	-	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Prieš pradedant vykdyti maisto atliekų surinkimą Vilniaus regione, vykdoma plataus masto viešinimo kampanija, kurios metu vykdomas viešinimas, skatinantis maisto atliekų prevenciją, rūšiavimą ir tvarkymą. Prieš prasidedant kampanijai, parengtas detalus visuomenės informavimo planas, atsižvelgiant į žiniasklaidos kanalų pasiekiamumą, kontakto kainą, tikslinių grupių vartojimą, žiniasklaidos kanalų specifiką. Preliminarios žiniasklaidos informavimo priemonės: pranešimai žiniasklaidai, informavimą palaikančių konsultacinių priemonių įgyvendinimas, informavimas televizijoje, integruotas informavimas internete, tiesioginiai kontaktai su tikslinėmis grupėmis, projekto visuomeniniai informaciniai renginiai, efektyvumo stebėsenos tyrimas siekiant įvertinti vykdomų viešinimo kampanijų efektyvumą.							
1.2.4.	Atliekų tvarkymo taisyklių atnaujinimas ir kitų savivaldybės teisės aktų, susijusių su įmokomis už atliekų tvarkymą savivaldybėje atnaujinimas, atsižvelgiant į naujus teisės aktų reikalavimus	VMSA		2022–2027	-	-	VRAPTP
Atsižvelgiant į naujus teisės aktų reikalavimus bus atnaujinamos VMS atliekų tvarkymo taisyklės bei kiti VMS teisės aktai, susiję su atliekų prevencija ir tvarkymu.							
1.3.	Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, tvarkyti šiukšles						

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
1.3.1.	Pilietinių šiukšlių rinkimo iniciatyvų organizavimas ir skatinimas	VMSA, UAB „VAATC“		2021–2027	-	-	VAPTP, VRAPTP
Siekiant užtikrinti šiukšlinimo prevenciją ir tvarkyti šiukšles VMS kasmet vykdomos šiukšlių rinkimo akcijos – pagrindinė akcijų idėja, kad žmonės prisidėtų prie aplinkos, kurioje gyvena, tvarkymo. Akcijų metu tvarkomos viešosios erdvės: miškai, parkai, pažintiniai takai ir pan. Taip pat VMS plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama į viešųjų darbų programas įtraukti šiukšlių rinkimą miškuose, aplink vandens telkinius ir pakelėse. Akcijos pagrįstos savanorių, atliekų tvarkytojų, atliekų surinkimo įmonių, savivaldybių, NVO organizacijų bendradarbiavimu.							
1.3.2.	Viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklo plėtojimas savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose, siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas	VMSA, UAB „Vilniaus Vandenys“	€	2022–2027	1 500	VMS biudžetas	VAPTP, VRAPTP
Siekiant mažinti vienkartinį plastikinių pakuočių vartojimą ir šiukšlinimą viešose vietose, planuojama viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklo plėtra savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose.							
1.3.3.	Padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymo finansavimas	VMSA	€	2022–2027	80	Kitos lėšos	VAPTP
VAPTP nustato, kad VMS turi užtikrinti padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymo finansavimą. Savivaldybės biudžeto ir Aplinkos apsaugos rėmimo programų lėšomis finansuojamas bešeimininkių padangų sutvarkymas prisidės prie švaresnio miesto kūrimo ir prisidės prie padangų atliekų poveikio gamtai sumažinimo.							
1.3.4.	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklo išplėtimas viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinant jų surinkimą ir sutvarkymą	VMSA, GIO	€	2024–2025	30	VMS biudžetas	VAPTP, VRAPTP
Siekiant sistemingo gyventojų sąmoningumo, atliekų rūšiavimas turi tapti kasdienybe ne tik namuose, bet ir viešosios erdvės. Rūšiuojamojo surinkimo šiukšliadėžių diegimas viešosiose erdvėse paskatins gyventojus sistemingai prisidėti prie VAPTP atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir perdirbimo tikslų bei sumažinti šiukšlinimą. Surinktos pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos vežamos ir tvarkomos kartu su kitomis VMS surinktomis pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos.							
1.4.	Užtikrinti maisto švaistymo prevenciją, skatinti maisto atliekų prevenciją						

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
1.4.1.	Esant galimybėms, skatinamos taupaus maisto vartojimo iniciatyvos mokyklų valgyklose, skatinant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą	VMSA		2022–2027	-	-	VAPTP, VRAPTP
Siekiant prisidėti prie Jungtinių Tautų darnaus vystymosi 12.3 tikslo, kuriuo siekiama iki 2030 m. 50 % sumažinti maisto atliekas vienam gyventojui mažmeninės prekybos ir vartotojų lygiu, mažinti maisto nuostolius visoje maisto gamybos ir tiekimo grandinėje bei užtikrinti VAPTP nustatytą atliekų prevencijos uždavinį įgyvendinimą, skatinamos taupaus maisto vartojimo iniciatyvos savivaldybių mokyklų valgyklose, skatinant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą. Planuojama įgyvendinti komunikacines iniciatyvas, kuriomis VMS mokyklos būtų raginamos, esant galimybei, teikti „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą.							
1.4.2.	Viešinio priemonių įgyvendinimas maisto švaistymo mažinimo ir maisto atliekų prevencijos, gyventojų maisto vartojimo įgūdžių ugdymo temomis	VMSA, SĮ „VASA“, UAB „VAATC“		2023–2027	30**	Rinkliava ir kitos lėšos	VAPTP
Siekiant įgyvendinti VAPTP nustatytus maisto atliekų prevencijos uždavinius yra būtinas gyventojų įpročių keitimas. Dėl šios priežasties planuojamos viešinio ir informavimo priemonės maisto švaistymo mažinimo, maisto atliekų prevencijos ir gyventojų maisto vartojimo įgūdžių temomis.							
1.5.	Didinti sistemos dalyvių bendradarbiavimą ir ugdyti naujas kompetencijas siekiant veiksmingesnės atliekų prevencijos ir efektyvesnio atliekų tvarkymo						
1.5.1.	VMS gyventojų apklausų vykdymas siekiant geriau suprasti gyventojų elgseną ir įpročių priežastis	SĮ „VASA“		2024–2027	-	-	Plano priemonė
Siekiant geriau suprasti VMS gyventojų elgseną ir įpročius vykdomos reguliarios VMS gyventojų, davusių sutikimą dėl susisiektų, struktūrizuotos ir nestruktūrizuotos apklausos, kurių metų aiškinamasi, kokie yra gyventojų atliekų prevencijos ir tvarkymo įpročiai, kas motyvuotų juos keisti.							
1.5.2.	Pozityvaus postūmio teisinga linkme (angl. nudging) kompetencijų ugdymas ir priemonių taikymas	SĮ „VASA“, VMSA, UAB „VAATC“		2024–2027	10**	Rinkliava, VMS biudžetas ir kitos lėšos	Plano priemonė
Siekiant skatinti atliekų prevenciją, mažinti šiukšlinimą, didinti rūšiuojamąjį surinkimą dažnai naudojami kontrolės, apribojimo ir baudimo principai, tačiau modernūs ekonomikos ir žmogaus elgsenos moksliniai tyrimai rodo, kad paskatos ir nepastebimi postūmiai teisinga linkme gali būti dar efektyvesni, norint pasiekti gyventojų pageidaujamų veiksmų. Pozityvaus postūmio teisinga linkme (ang. nudging) strategija naudoja neprivalomus arba net nepastebimus paskatinimus, kurie nukreipia žmones tam tikra pageidaujama linkme (pavyzdžiui, nepalikti atliekų prie konteinerių, rūšiuoti, vengti maisto švaistymo ir laikytis kitų atliekų tvarkymo taisyklių), neįtraukiant jokių privalomų apribojimų ar baudų. Pozityvaus postūmio teisinga linkme priemonės yra paremtos mokslu apie žmonių psichologiją ir elgesį, siekiant sukurti aplinką, kurioje žmonės būtų linkę priimti tam tikrus sprendimus ar elgtis tam tikru būdu (pavyzdžiui, vietoj kamerų prie konteinerių statomi veidrodžiai, kurie priverčia žmones jausti gėdą prieš save							

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
darant socialiai nepriimtinus sprendimus ir pergaltoti atliekamus veiksmus). Įgyvendinant šią priemonę planuojama ugdyti VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos dalyvių pozityvaus postūmio teisinga linkme kompetencijas bei, pasirinkus sprendžiamą problemą ir surinkus reikiamą informaciją apie gyventojų elgseną, įgyvendinti pilotinį pozityvaus postūmio teisinga linkme projektą. Vykstant pilotinį projektą svarbu matuoti vykdomos priemonės poveikį ir įvertinti potencialą platesniam pozityvaus postūmio teisinga linkme metodų taikymui.							
1.5.3.	Duomenų valdymo kompetencijų ugdymas ir pasaulinio lygio praktikų pritaikymas VMS atliekų tvarkymo sistemoje	SĮ „VASA“, UAB „VAATC“, VMSA		2024–2027	10**	Rinkliava, VMS biudžetas ir kitos lėšos	Plano priemonė
Norint atlikti efektyvius ir duomenimis pagrįstus sprendimus, kurie padėtų pasiekti atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslus ir uždavinius, planuojama ugdyti VMS atliekų tvarkymo sistemos dalyvių duomenų valdymo kompetencijas (pavyzdžiui, dalyvaujant mokymuose ar pasitelkiant personalizuotas konsultacijas) ir išugdytas kompetencijas pritaikyti VMS atliekų tvarkymo sistemoje. Siekiant atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos valdymo patikimais duomenimis, planuojamas VMS atliekų apskaitos sistemos stiprinimas, renkant ir valdant patikimą informaciją apie susidarančius, surenkamus ir tvarkomus atliekų srautus. Įgyvendinant priemonę bus siekiama skatinti bendradarbiavimą tarp sistemos dalyvių (pvz., VMSA, SĮ „VASA“ ir UAB „VAATC“), taip užtikrinant duomenų prieinamumą bei dalinimąsi. Šios priemonės įgyvendinimas sudarytų prielaidas priimti sprendimus dėl planingos VMS atliekų tvarkymo sistemos veiklos. Apjungus atliekų tvarkymo statistikos ir gyventojų elgsenos, įpročių bei motyvų duomenis, VMS atliekų sistemos analitika galėtų išsiskirti įžvalgomis iš kitų savivaldybių.							
1.5.4.	VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos dalyvių bendradarbiavimo skatinimas	SĮ „VASA“, UAB „VAATC“, VMSA		2024–2027	-	-	Plano priemonė
Siekiant užtikrinti efektyvią atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos veiklą bei sklandesnę VAPTP tikslų pasiekimą reikalingas bendradarbiavimas tarp VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos dalyvių (SĮ „VASA“, UAB „VAATC“, UAB „Energiesman“, VKJ ir vežėjų). Tad planuojama nuosekliai skatinti šį bendradarbiavimą organizuojant partnerystės renginius, veiklas ir projektus. Šių veiklų metu bus sprendžiamos svarbios VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos problemos, aiškinamos problemų priežastys ir ieškoma bendrų sprendimų, kaip galėtų būti patobulinta sistemos veikla. Papildomai planuojama inicijuoti bendradarbiavimą su VKJ atstovais ieškant sprendimų, kurie leistų maksimaliai išnaudoti VKJ pajėgumus VMS KA tvarkymo tikslais (t.y. mažinti saugomų atliekų kiekį ir saugojimo trukmę mažinant atliekų tvarkymo sąnaudas).							
2.	Efektyvi ir draugiška aplinkai atliekų surinkimo ir tvarkymo sistema						
2.1.	Plėsti atliekų surinkimo aikštelių tinklą						
2.1.1.	Trūkstančių DGASA plėtra, užtikrinant jų prieinamumą	UAB „VAATC“, VMSA	€	2023–2027	9 500*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VAPTP,

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
							VRAPTP, VMSP ¹⁰
Siekiant užtikrinti VAPTP keliamų uždavinių, susijusių su DGASA tinklo plėtra, įvykdymo planuojama plėsti DGASA tinklą. DGASA tinklo plėtra vykdoma atsižvelgiant į VAPTP DGASA tinklo plėtos uždavinius (t. y. planuojama aikštelių plėtra tose savivaldybių teritorijose kuriose neužtikrinamas DGASA tinklo reikalavimas) bei savivaldybių specifiką, susijusių su gyventojų skaičiaus kaitos tendencijomis (t. y. teritorijose kur gyventojų skaičius pastaraisiais metais turi tendenciją didėti). Šiuo principu, pagal esamą VMS gyventojų skaičių 2022 m., VMS turėtų būti įrengiamos 9 DGASA.							
2.1.2.	Esamų DGASA eksploatacijos užtikrinimas ir konteinerių atnaujinimas	UAB „VAATC“	€	2022–2027	13 130*	Rinkliavos ir kitos lėšos	VRAPTP
DGASA tinklo palaikymas užtikrinant VAPTP uždavinių bei tikslų vykdymą ir palaikant bendrą regioninę atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos veiklos tęstinumą. Siekiant užtikrinti DGASA veiklą bei siekiant veiklos efektyvumo bei įrangos optimalaus panaudojimo, bus atnaujinti šiose aikštelėse pastatyti konteineriai, pagal galimybes keičiant juos į presuojančius.							
2.1.3.	Gyventojų skatinimas keisti individualius konteinerius į bendras gyvenviečių atliekų surinkimo aikšteles, nutolusias iki 150 m arba 300 m atstumu nuo NTO	SĮ „VASA“, VMSA		2024–2027	1 600**	ES parama, GIO, rinkliavos ir kitos lėšos	Plano priemonė
Šiuo metu individualių namų bei sodų gyventojai yra aprūpinti individualiais konteinerių komplektais (MKA bei pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteineriais), pastatytais prie gyvenamosios teritorijos. Tai lemia, kad vykdam atliekų surinkimą, vežėjai turi važiuoti ilgesnius maršrutus sunkesnio pravažumo gatvėmis bei skirti daugiau darbo laiko ištuštinant kiekvieną konteinerį atskirai. Taigi, ši alternatyva siūlo gyventojams siūlyti ir skatinti keisti individualius konteinerių komplektus prie individualių namų į bendras konteinerių aikšteles nutolusias ne daugiau kaip 150 m arba nuo sodų bendrijų nutolusias ne daugiau 300 m. Tai padėtų sumažinti konteinerių aptarnavimo kartus, vežėjų nuvažiuojamus kilometrus bei sumažintų reikalingas konteinerių infrastruktūros investicijas, atliekų surinkimo ir vežimo sąnaudas bei poveikį gamtai.							
2.2.	Plėsti atskirai surenkamų atliekų konteinerių infrastruktūrą						
2.2.1.	Regiono savivaldybių gyventojų poreikius atitinkančios pakuočių atliekų surinkimo sistemos veiklos užtikrinimas remiantis UAB „VAATC“ ir regiono savivaldybių bendradarbiavimu su GIO	UAB „VAATC“, GIO, VMSA, SĮ „VASA“		2022–2027	-	-	VRAPTP

¹⁰ VMSP¹⁰ numatyta priemonė „Plėtoti stambiagabaričių atliekų surinkimo sistemą“, už jos įgyvendinimą 2021-2030 m. atsakingos seniūnijos

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
Šia regionine priemone siekiama padėti savivaldybėms bendradarbiauti su GIO, taip bendradarbiavimo principu užtikrinant geriausias galima sąlygas vykdant pakuočių atliekų surinkimą.							
2.2.2.	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra	VMSA, GIO	€	2022–2027	1 600	ES parama, GIO lėšos ir kitos lėšos	VRAPTP, VMSPP ¹¹
Pagal atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus ir VAPTP uždavinius, VMS turi siekti, kad kuo daugiau atliekų būtų surenkama rūšiuojamuoju būdu ir būtų realizuojamas didesnis perdirbimo potencialas. Dėl šios priežasties planuojama pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra, užtikrinant, kad visi gyventojai galėtų patogiai išrūšiuoti pakuočių atliekas ir antrines žaliavas jų susidarymo vietoje.							
2.2.3.	MKA surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra	VMSA	€	2022–2027	280	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant mažinti šiukšlinimą, palaikyti jau sukurtą atliekų surinkimo sistemą ir didinti jos patogumą gyventojams, kuriems teikiama KA tvarkymo paslauga, įgyvendinama MKA surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra ir vykdomas konteinerių tinklo kokybės palaikymas.							
2.2.4.	Buityje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra	VMSA, SĮ „VASA“	€	2026–2027	30	Rinkliavos ir kitos lėšos	VAPTP, VRAPTP
Siekiant įgyvendinti atliekų rūšiuojamojo surinkimo užduotis, numatytas VAPTP, t. y. iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis butyje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis. Šiuo metu VMS gyventojai yra pakankamai aprūpinti tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūra, tačiau augant gyventojų skaičiui ir miesto teritorijai, numatoma tekstilės atliekų konteinerių plėtra.							
2.2.5.	Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra	UAB „VAATC“	€	2022–2027	500*	Rinkliava ir kitos lėšos	VAPTP
Siekiant pavojingų atliekų surinkimo sistemos plėtros bei norint įgyvendinti atliekų rūšiuojamojo surinkimo užduotis, numatytas VAPTP, t. y. iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas butyje susidarančias pavojingąsias atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas), vykdomas butyje susidarančių pavojingų atliekų mobilių surinkimo konteinerių regiono gyventojam užtikrinimas. Dabartiniu metu atskiras pavojingų atliekų surinkimas nėra pakankamai išvystytas, išskyrus kai kuriuos atskirų atliekų rūšių srautus (baterijos, EEJ). Praktiškai visos butyje susidarančios pavojingosios atliekos gali būti priimanamos Vilniaus regione įrengtose DGASA. Pavojingųjų atliekų surinkimui							

¹¹ VMSPP numatyta priemonė „Užtikrinti skirtingų komunalinių medžiagų rūšiavimą ir produktyvesnį klasifikavimą“, už jos įgyvendinimą 2021 – 2030 m. atsakingos seniūnijos

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
regione planuojama panaudoti mobilius surinkimo konteinerius, pagal su savivaldybėmis suderintą grafiką ir vietas, šie konteineriai sudarytų sąlygas gyventojams arčiau jų namų išmesti pavojingąsias atliekas.							
2.2.6.	Maisto atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra, aprūpinant gyventojus atskirais rūšiavimo konteineriais ar rūšiuojamojo surinkimo specialiais maišeliais	VMSA, SĮ „VASA“, UAB „VAATC“	€	2024–2027	45**	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VAPTP, VRAPTP
Siekiant vykdyti atskirą maisto atliekų surinkimą, VMS maisto atliekas renka specialiais maisto atliekų maišeliais išmetamais į MKA srautą ir atskiriamais MBA įrenginiuose. Atskiros maisto atliekų rūšiavimo talpos (skirtos patogiai įsidėti maišelį) bei specialūs maišeliai dalijami VMS gyventojams nuo 2023 m. gruodžio 11 d. Maisto atliekos bus pradedamos tvarkyti ir rinkti maisto atliekų konteineriais viešojo konkurso būdu parinkus MA vežėją ir užtikrinus atitinkamų konteinerių įrengimą arba pastatymą atliekų turėtojams.							
2.2.7.	Rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolės didinimas, taikant atsakomybę už savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus	VMSA, SĮ „VASA“		2022–2027	100	Rinkliava	VAPTP
Siekiant užtikrinti sklandų VAPTP tikslų pakartotiniam panaudojimui ir perdirbimui įgyvendinimą, būtina didinti atliekų surinkimo kontrolę ir atsakomybę už savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus. VMS pasitelkiamos vaizdo stebėjimo kameros, kurios užfiksuoja padarytus pažeidimus, juos padariusius asmenis ko pasėkoje pradedama administracinės atsakomybės teisena už VMS atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus. Vaizdo stebėjimo kamerų vieta nuolat keičiama, siekiant užtikrinti nepertraukiamą kontrolę skirtingose miesto vietose. Papildomai, VMSA ieškos būdų taikyti pozityvaus postūmio teisinga linkme metodus, skatinančius mažinti VMS atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimų skaičių.							
2.2.8.	Konteinerių angų dydžių peržiūra ir pokyčių poreikių vertinimas	SĮ „VASA“		2024–2025	-	-	Plano priemonė
Remiantis vežėjų pateikta informacija pastebima, kad į rūšiuojamuosius konteinerius patenka daug atliekų, kurios ten neturėtų būti metamos (pavyzdžiui, padangos ir DGA), tačiau prie konteinerių mažomis angomis yra paliekamos atliekos, kurių gyventojai nesusmulkina iki tinkamo dydžio. Dėl šios priežasties planuojama atlikti analizę siekiant nustatyti, koks konteinerių angų dydis yra optimalus, kad užtikrinti surenkamų atliekų kokybę ir patenkinti gyventojų poreikius. Jeigu atlikus analizę nustatomas poreikis konteinerių angų pokyčiams, nauji konteineriai įrenginėjami pagal tyrimo rezultatus.							
2.2.9.	Žaliųjų atliekų tvarkymo galimybių paieška	VMSA, SĮ „VASA“, UAB „VAATC“		2025–2026	-	-	Plano priemonė

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
Šiuo metu VMS gyventojai gali žaliąsias atliekas pristatyti į UAB „VAATC“ eksploatuojamas ŽASA esančias Vilniaus regione arba kompostuoti namudinėmis sąlygomis. Siekiant sudaryti patogesnes sąlygas tvarkyti žaliąsias atliekas jų susidarymo vietoje, t planuojama ieškoti papildomų racionalių ir finansiškai pagrįstų sprendimų, kaip iš VMS gyventojų surinkti žaliąsias atliekas bei kaip ir kur šios atliekos būtų tvarkomos.							
2.3.	Sudaryti sąlygas namudiniam kompostavimui						
2.3.1.	Kompostavimo vietoje priemonių suteikimas, butyje susidarančioms biologiškai skaidžioms atliekoms kompostuoti	UAB „VAATC“, VMSA	€	2024–2027	318*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant įgyvendinti biologiškai skaidžių atliekų sutvarkymo užduotis numatytas VAPTP, planuojama skatinti namudinį kompostavimą regioniniu principu aprūpinant gyventojus kompostavimo priemonėmis biologiškai skaidžių atliekų kompostavimui jų susidarymo vietoje.							
2.3.2.	Viešinimo kampanijų vykdymas, skatinant atliekų kompostavimą vietoje	VMSA, SĮ „VASA“, UAB „VAATC“	€	2024–2027	30**	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
VMS bus vykdomos viešinimo ir edukacijos veiklos, kurios skatins savivaldybės gyventojus atliekas kompostuoti jų susidarymo vietoje.							
2.3.3.	Teisės aktų pakeitimas, nustatant reikalavimus visuomenės sveikatos saugos, aplinkos apsaugos ir kitus saugos reikalavimus atitinkančių kompostinių įrengimų namų ūkiuose ir urbanizuotų vietovių bendruomenių daržuose arba kitas žaliųjų atliekų tvarkymo priemonių įgyvendinimas	VMSA		2021–2027	-	-	VAPTP
Siekiant namudinio atliekų kompostavimo plėtros, reikalinga nustatyti palankesnius reikalavimus kompostinių įrengimų ūkiuose ir urbanizuotų vietovių bendruomenių daržuose. Šių reikalavimų pakeitimas užtikrintų, kad gyventojai turėtų daugiau galimybių kompostuoti namų ūkio sąlygomis ir taip padėtų įgyvendinti biologiškai skaidžių atliekų sutvarkymo užduotis numatytas VAPTP.							
2.4.	Optimizuoti atliekų tvarkymo sąnaudas ir grąžinti atliekų vertę gyventojams						
2.4.1.	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rinkimo ir tvarkymo optimizavimo galimybių paieška	VMSA		2026–2027	100	VMS biudžetas ir kitos lėšos	Plano priemonė

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
Apie 80 % VMS plastikinių pakuočių atliekų ir plastiko antrinių žaliavų bei apie 46 % stiklinių pakuočių ir stiklo žaliavų patenka į MKA srautą. Mažesnė šių atliekų dalis patenka į atskirus pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kontenerius, tačiau rūšiavimo kokybė ir juose nėra aukšta, todėl dalis atskirai surenkamų atliekų nėra perdirbama. Kadangi regiono MBA turimais pajėgumais galima būtų sutvarkyti visas VMS surenkamas pakuočių atliekas ir antrines žaliavas, centralizuotas atliekų tvarkymas gali būti ekonomiškai naudingas VMS gyventojams bei padidintų atliekų tvarkymo apskaitos skaidrumą ir kontrolę. Dėl šių priežasčių planuojama atlikti centralizuoto pakuočių ir antrinių žaliavų atliekų tvarkymo VMS galimybių studiją, kurioje būtų detalai vertinamas atliekų perdirbimo potencialas ir sistemos kaštai bei nauda.							
2.4.2.	Atliekų vertės grąžinimo savivaldybės gyventojams galimybių paieška	VMSA, UAB „VAATC“		2026–2027	-	-	Plano priemonė
Atsižvelgiant į tai, kad atsakingas ir teisingas gyventojų atliekų tvarkymas gali sugeneruoti didesnę atliekų vertę, VMS bus ieškoma būdu, kaip atliekų tvarkymo sukuriama nauda galėtų būti sugrąžinama gyventojams (pavyzdžiui, biodujų, surinktų kompostavimo metu, panaudojimas viešojo transporto tikslais). Įgyvendinant priemonę bus bendradarbiaujama su atliekų sistemos dalyviais bei kitomis VMSA pavaldžiomis įstaigomis ir įmonėmis.							
3.	Maksimalus atliekų pakartotinis naudojimas, perdirbimas ir kitoks panaudojimas						
3.1.	Tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad jie būtų vėl tinkami naudoti be pradinio apdirbimo						
3.1.1.	Bendradarbiaujant su NVO dalijimosi daiktais stotelių „DĖK'ui“ tinklo plėtra ir esamų eksploatacija	UAB „VAATC“ VMSA	€	2021–2027	234*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Socialinių partnerių svarba yra labai didelė, siekiant įtraukti, palaikyti ir skleisti žinių apie dalijimosi daiktais naudą gyventojams. Ši priemonė skatina ir palaiko bendradarbiavimą ir partnerystę paremtą daiktų dalinimosi stotelių „DĖK'ui“ plėtrą.							
3.1.2.	Dalijimosi daiktais „DĖK'ui“ tinklo plėtra naujai įrengiamose regiono DGASA ir jų eksploatacija	UAB „VAATC“, VMSA	€	-	780*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP, VMSPP ¹²
DGASA iš gyventojų priimamos ne tik DGA (baldai, tekstilės gaminiai, buitinė technika, lengvųjų automobilių padangos), bet jose taip pat vykdoma daiktų dalijimosi stotelių „DĖK'ui“ plėtra. Šios stotelės, tai erdvė tiems, kurie nenori teršti aplinkos neberekalingais, tačiau vis dar geros būklės daiktais ir tiems, kurie suteiks daiktams antrus namus. Dalijimosi stotelėse daiktai renkami remiantis vienu svarbiausiu kriterijų – tinkamumu naudoti, t. y. daiktai neturi būti prastos ir nepataisomos kokybės. Sukūrus VMS dalijimosi							

¹² VMSPP numatyta priemonė „Skatinti keitimosi ir taisymo kultūrą (daiktų gyvenimo ciklo ilginimas)“, už jos įgyvendinimą 2021–2030 m. atsakingos seniūnijos

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
daiktais infrastruktūrą – stoteles, populiarėja pakartotinio atliekų panaudojimo tendencija, keičiasi gyventojų vartojimo įpročiai ir kultūra, todėl labai svarbu jas ne tik kurti, bet ir palaikyti jau esamų stotelių tinklą.							
3.1.3.	„DĖK'ui“ dirbtuvės „Atsinaujink“	UAB „VAATC“, VMSA		-	100*	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP, VMSP ⁵
„DĖK'ui“ dirbtuvėse įgyvendinamu projektu „Atsinaujink“ siekiama padėti žmonėms iš socialiai pažeidžiamų grupių bei turintiems mažiau galimybių darbo rinkoje, įgyti daiktų taisymo ar kitų įgūdžių ir žinių bei juos pritaikyti tiek kasdienybėje, tiek profesinėje veikloje. Stotelėje „DĖK'ui“ vykdomos dirbtuvės / paskaitos.							
3.1.4.	„DĖK'ui“ dirbtuvės Senjorų avilyje ir Eko piknikas	UAB „VAATC“		-	78*	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Vilniaus „Senjorų avilyje“ veikia atviros medžio darbų „DĖK'ui“ dirbtuvės senjorams. Kelias dienas per savaitę senjorai gali atvykti ir meistrauti sau reikalingus daiktus, naudodamiesi įvairiausiais įrankiais, suteiktais UAB „VAATC“. Ši priemonė ne tik prisideda prie daiktų remonto ir atnaujinimo, bet ir turi teigiamą įtaką vyresnio amžiaus žmonių socialinių įgūdžių palaikymui bei emocinei sveikatai, mažinama socialinė atskirtis. Eko piknikas senjorų avilyje prisidės prie Vilniaus senjorų užimtumo didinimo bei suteiks vyresnio amžiaus vilniečiams žinių apie atliekų tvarkymą rūšiavimą. Senjorai dalyvaus renginiuose / piknikuose, kurių metu vyks: • praktinės veiklos, kurių metu dalyviai galės prisidėti prie senų, nenaudojamų daiktų atnaujinimo, sutaisymo, prikėlimo antram gyvenimui; • dirbtuvėse bus naudojami iš stotelių „DĖK'ui“ paimti daiktai siekiant juos atnaujinti ar perdaryti; • dirbtuvių patalpose organizuojami švietėjiški renginiai apie vartotojiškumo mažinimą, klimato kaitą, ekologiją; • į renginius įtraukiami įvairių tikslinių grupių atstovai: jaunimas, vyresnio amžiaus bei negalių turintys asmenys. Dirbtuvių dalyviai prikėlę daiktus naujam gyvenimui galės parsinešti ir naudoti juos savo buityje.							
3.1.5.	Partnerystės su aukštojo mokslo institucijomis vykdymas, siekiant skatinti žiedinę ekonomiką ir antrinių žaliavų panaudojimą	VMSA, UAB „VAATC“, SĮ „VASA“		2024–2027	-	-	Plano priemonė
Atsižvelgiant į tai, kad Vilniaus mieste yra didžiausia aukštojo mokslo institucijų koncentracija Lietuvoje, VMSA ir aukštojo mokslo partnerystės programos gali atnešti abipusę naudą tiek mokslo bendruomenei bei studentams, tiek Vilniaus miestui ir jo gyventojams. Planuojama kreiptis į aukštojo mokslo institucijas dėl bendradarbiavimo skatinant žiedinę ekonomiką ir antrinių žaliavų panaudojimą (pvz., organizuojant hakatonus).							
3.1.6.	Tarptautinių praktikų kaupimas ir bendradarbiavimas su tarptautinėmis asociacijomis	VMSA		2024–2027	-	-	Plano priemonė

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
Siekiant užtikrinti, kad VMS atliekų prevencija ir tvarkymas būtų vykdomi pagal geriausias praktikas svarbu reguliariai kaupti tarptautines praktikas, dalyvauti tarptautinių asociacijų veikloje bei ieškoti gerųjų praktikų pritaikymo galimybių VMSA.							
3.2.	Sukurti atliekų perdirbimo galimybes ir paruošti atliekas perdirbimui						
3.2.1.	Graičiūno DGASA pritaikymas įvairioms atliekų tvarkymo veikloms	UAB „VAATC“	€	2023–2027	1 300*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant įgyvendinti VAPTP nustatytus uždavinius atliekų pakartotiniam naudojimui ir perdirbimui, plečiami DGASA surinktų atliekų srautų atskiro surinkimo ir paruošimo naudojimui įrenginiai Graičiūno DGASA, siekiant sumažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekius.							
3.2.2.	Aukštą pakartotinio panaudojimo potencialą turinčių atliekų srautų atskyrimo ir paruošimo naudoti pajėgumų sukūrimas	UAB „VAATC“	€	2023–2027		ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant įgyvendinti VAPTP nustatytus uždavinius atliekų pakartotiniam naudojimui, kuriami atskirai surinktų atliekų („DĖK'ui“ stotelėse, DGASA aikštelėse, apvažiavimo būdu ar kt.) srautų atskyrimo ir paruošimo naudoti pajėgumai.							
3.3.	Sukurti kitokio atliekų panaudojimo pajėgumus ir didinti kitokį atliekų panaudojimą						
3.3.1.	Regioninių MBA įrenginių plėtra, pritaikant maisto ir žaliųjų atliekų apdorojimui	UAB „VAATC“, VMSA, MBA operatorius	€	2023–2024	4 000*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant MBA įrenginiuose tvarkyti maisto ir žaliąsias atliekas planuojama pritaikyti esamą MBA įrenginių infrastruktūrą panaudojant 4 biologinio džiovinimo tunelius ir laisvas patalpas maisto ir žaliųjų atliekų priėmimui, paruošimui ir sijojimui. Šie tuneliai būtų rekonstruoti, įrengti anaerobiniam apdorojimui būtini įrenginiai, taip pritaikant juos kaip anaerobinio apdorojimo tunelius. Atsižvelgiant į surenkamų maisto atliekų galimą užterštumą, planuojama diegti technologijas „sausam“ anaerobiniam apdorojimui.							
3.3.2.	Biodujų gamybos iš apdorotų biologiškai skaidžių atliekų srauto pajėgumų sukūrimo poreikio, potencialo ir galimybių įvertinimas	UAB „VAATC“		2026–2027	-	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Pradėjus atskirą maisto atliekų surinkimą ir apdorojimą MBA įrenginiuose ir sparčiai didėjant surenkamam šių atliekų kiekiui, turi būti vertinamas biodujų gamybos iš apdorotų biologiškai skaidžių atliekų srauto pajėgumų sukūrimo poreikis.							

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės		Vykdytojas	Priemonės tipas	Įgyvendinimo laikotarpis	Finansavimo projekcijos, tūkst. Eur.	Finansavimo šaltiniai	Šaltinis
3.3.3.	Apdorotų atliekų srauto paruošimo pajėgumų sukūrimas, naudojimui aukšto kaloringumo reikalaujančiuose energetiniuose (deginimo) įrenginiuose	UAB „VAATC“	€	2023–2027	1 500*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant išplėsti apdorotų, energetinę vertę turinčių atliekų panaudojimo galimybes, numatomas papildomų įrenginių įdiegimas.							
3.3.4.	Regioninių MBA įrenginių atnaujinimas, siekiant apdoroti iš regiono gyventojų surinktą MKA srautą	UAB „VAATC“, MBA operatorius	€	2026–2027	3 000*	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Intensyviai eksploatuojant MBA įrenginius, planuojamas šių įrenginių atnaujinimas, kuris leistų užtikrinti MBA veiklos nepertraukiamumą ir efektyvumą. Atnaujinant MBA įrenginius bus siekiama užtikrinti atliekų tvarkymo energetinę nepriklausomybę.							
3.3.5.	Dujų, išgaunamų regioniniame sąvartyne panaudojimas, įrengiant dujų degalinę ir dujinio transporto atliekų išvežimui įsigijimas	UAB „VAATC“	€	2024–2027	1 600*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant minimizuoti atliekų tvarkymui naudojamo transporto sąnaudas, planuojama dujų degalinės įrengimas Graičiūno DGASA ir dujinio transporto priemonių, skirtų atliekų tvarkymui, įsigijimas.							
3.3.6.	Regioniniame sąvartyne susidarančių biodujų surinkimas ir panaudojimas	UAB „VAATC“	€	2023–2027	4 000*	ES parama, rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Regioniniame sąvartyne susidariusių biodujų panaudojimo galimybių plėtra, siekiant padidinti atsinaujinančių išteklių naudojimą ir veiklos sąnaudų mažinimą.							
3.3.7.	Sąvartyno naujos sekcijos įrengimas	UAB „VAATC“	€	-	8 000*	Rinkliava ir kitos lėšos	VRAPTP
Siekiant užtikrinti planingą sąvartyno plėtrą, planuojama įrengti naują regioninio sąvartyno sekciją, jog net ir sumažėjus atliekų kiekiui patenkančiam į sąvartyną, būtų užtikrintas saugus šių atliekų šalinimas.							

* Suplanuotas finansavimas įgyvendinant regionines atliekų prevencijos ir tvarkymo priemones pagal VRAPTP

**Suplanuotas VMS finansavimo poreikis, apima VMSA ir SĮ „VASA“ vykdomas veiklas

Organizacinė priemonė

Komunikacinė priemonė

Investicinė priemonė

Analitinė priemonė

Teisinė priemonė

3.4. Plano poveikio vietinės rinkliavos dydžiui vertinimas

Reikšmingiausias VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytų priemonių įgyvendinimo poveikis rinkliavai už KA surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą susijęs su investicijomis į regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtojimą, atskiru maisto atliekų surinkimu ir aplinkos teršimo mokesčio didėjimu už atliekas šalinamas sąvartyne.

Remiantis VRAPTP, bus vykdomos šios pagrindinės investicijos į regioninę atliekų tvarkymo infrastruktūrą:

- **Regioninių MBA įrenginių plėtra, pritaikant maisto atliekų apdorojimui.** Remiantis preliminariais skaičiavimais, MBA įrenginių plėtos vertė gali siekti 4 mln. Eur. Priklausomai nuo įrenginių apkrovimo, šių įrenginių tarnavimo laikas galėtų būti 12 metų.
- **Investicijos į sąvartyno naujos sekcijos įrengimą.** Remiantis preliminariais skaičiavimais investicijos į sąvartyno naujos sekcijos įrengimą gali siekti 8 mln. Eur., kurių naudingas tarnavimo laikas turėtų siekti 20 ar daugiau metų.
- **Investicijos į regioniniame sąvartyne susidarančių biodegruojamų atliekų surinkimo ir panaudojimo priemonių diegimą.** Remiantis preliminariais skaičiavimais investicijų bendra vertė gali siekti 5,6 mln. Eur., kurių naudingas tarnavimo laikas turėtų siekti 8 metus.

VRAPTP vertina, kad įgyvendinus šias ir kitas VRAPTP investicines priemones, vidutinės atliekų tvarkymo išlaidos, tenkančios vienam namų ūkiui per mėnesį neturėtų daugėti daugiau negu 8-10 %.

Nuo 2023 metų padidėjęs mokestis už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartyne (nuo 15 Eur/t iki 50 Eur/t¹³) taip pat jau paveikė 2024 m. ir toliau darys įtaką rinkliavos dydžiui. Siekiant mažinti šio mokesčio didėjimo įtaką vidutinėms atliekų tvarkymo išlaidoms, tenkančioms namų ūkiui, Plano priemonės orientuotos į regioniniame sąvartyne šalinimų atliekų kiekio mažinimą. Net ir ženkliai padidinus atskirai surinktų ir sutvarkytų atliekų kiekį, VRAPTP prognozuoja, kad mokesčio sumokamo už aplinkos teršimą nepavojingų atliekų sąvartyne suma, palyginus su 2022 m., 2027 m. bus 1,5 karto didesnė.

Papildomai, nuo 2023 m. pabaigos pradėjus atskirai rinkti maisto atliekas kartu su MKA srautu, VMS gyventojų mokama rinkliava didės tiek, kiek padidės išlaidos dėl maisto surinkimo maišelių įsigijimo bei dalinimo gyventojams.

Kitos VMS plane numatytos priemonės neturėtų reikšmingai paveikti rinkliavos dydžio (iki 5 % namų ūkiui per metus).

Svarbu: šiame skyriuje vertinamas Plano poveikis rinkliavai pagal priemonių finansines projekcijas, tačiau rinkliava gali kisti priklausomai nuo ES skiriamos paramos dydžio, atitinkamų metų finansavimo intensyvumo, tiekėjų sutarčių palankumo, infliacijos bei kitų makroekonominių ir mikroekonominių veiksnių. Tikimasi, kad įgyvendinant Plano priemones, dėl atliekų prevencijos, namudinio kompostavimo bei didėjančio gyventojų atliekų rūšiavimo mažės MKA kiekis bei kintamosios MKA tvarkymo sąnaudos, taip neutralizuojant plano priemonių poveikį rinkliavai.

¹³ Mokesčiui taikoma indeksavimo tvarka, pagal LR mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo 7 str. 9 d.

4. Plano įgyvendinimo ir stebėsenos nuostatos

VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai:

1. Kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų Plano užduotys, paremtos VAPTP, VRAPTP ir VMSPPT tikslais (užpildoma *Lentelė 44*);
2. Kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų Plano įgyvendinimo priemonės remiantis priemonių stebėsenos rodikliais – žr. *Lentelė 45*.

Už VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano stebėseną atsakinga VMSA, kuri teikia apibendrintą informaciją apie Plane numatytų tikslų, uždavinių ir priemonių įgyvendinimą ir rezultatų pasiekimą. Už plano įgyvendinimo priemonių, kurias pagal VRAPTP vykdo UAB „VAATC“, stebėseną atsakinga UAB „VAATC“.

Lentelė 44. Plano užduočių įgyvendinimo stebėseną ir jų siekiamų reikšmių sąrašas

Užduotys	Šaltinis	Matas	Rodiklio reikšmė										
			Tipas	2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
Minimalus pakartotiniam naudojimui parengiamų ir perdirbamų KA kiekis (nuo visų susidarancių KA (svorio))	VAPTP	%	Siektina		50		53		55		55		57
			Faktinė										
Maksimalus sąvartynuose šalinamų KA kiekis (nuo visų susidarancių KA (pagal svorį))	VAPTP	%	Siektina		<15		<15		<15		<15		8
			Faktinė										
Maksimalus KA tenkančių vienam gyventojui, kiekis (kg / metus), palyginti su ES vidurkiu	VAPTP	kg / m.	Siektina		< ES vidurkis		< ES vidurkis		< ES vidurkis		< ES vidurkis		< ES vidurkis
			Faktinė										
Minimalus atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamųjų būdu surinktų KA kiekis (nuo visų	VAPTP	%	Siektina		60		65		70		75		80
			Faktinė										

Užduotys	Šaltinis	Matas	Rodiklio reikšmė										
			Tipas	2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
susidarančių KA (pagal svorį)													
Minimalus kiekis įrengtų DGASA savivaldybėse per 40 000 gyventojų	VAPTP	Vnt.	Siektina										1
			Faktinė										
Gyventojų pasitenkinimas teikiamomis atliekų prevencijos ir tvarkymo paslaugomis Vilniaus regione	VRAPTP	%	Siektina										75
			Faktinė										
Antrinių žaliavų dalis MKA sudėtyje	VMSP	%	Siektina		37,5		35		32,5		30		27,5
			Faktinė										
Biologiškai skaidžių atliekų dalis MKA sudėtyje	VMSP	%	Siektina		16,8		15,4		14		12,6		11,2
			Faktinė										

Lentelė 45. VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano priemonių stebėseną

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės / Rodikliai		Matas	Rodiklio reikšmė									
			2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
1.	Atsakingai vartojantys ir atliekas tvarkantys Vilniečiai											
1.1.	Skatinti vartotojus rinktis daugkartinius gaminius, naudoti produktus pakartotinai, remonto ir (ar) taisymo paslaugas											
1.1.2.	Viešinimo kampanijų organizavimas ir vykdymas, skatinant rinktis daugkartinius gaminius, pakartotinai naudoti daiktus ir kitos švietėjiškos iniciatyvos											
1.1.2.1.	Vykdomos viešinimo kompanijos ir švietėjiškos iniciatyvos, skaitančios rinktis daugkartinius gaminius, pakartotinai naudoti daiktus	-	Nuolat									
1.1.5.	Maitinimo įstaigų skatinimas naudoti daugkartinius gaminius (pvz., indus, staltieses) bei atsisakyti vienkartinį gaminių											

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės / Rodikliai		Matas	Rodiklio reikšmė									
			2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
1.1.5.1	Maitinimo įstaigos skatinamos naudoti daugkartinius gaminiu bei atsisakyti vienkartinį gaminių	-			Nuolat							
1.1.6.	Verslų ir NVO, taikančių atliekų prevencijos praktikas, skatinimas											
1.1.6.1.	Ieškoma būdų skatinti verslus ir NVO, taikančius atliekų prevencijos praktikas	-			Nuolat							
1.2.	Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę atliekų rūšiavimo srityje											
1.2.1.	Viešinimo kampanijų, skatinančių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) vykdymas											
1.2.1.1.	Vykdomos viešinimo kompanijos, skatinančios atliekų rūšiuojamąjį surinkimą	-	Nuolat									
1.2.3.	Viešinimo kampanijų organizavimas pradedant ir vykdant biologiškai skaidžių atliekų surinkimą											
1.2.3.1.	Vykdomos viešinimo kampanijos pradedant maisto atliekų rūšiuojamąjį surinkimą	-	Nuolat									
1.2.4.	Atliekų tvarkymo taisyklių atnaujinimas ir kitų savivaldybės teisės aktų, susijusių su įmokomis už atliekų tvarkymą savivaldybėje atnaujinimas, atsižvelgiant į naujus teisės aktų reikalavimus											
1.2.4.1	VMS atliekų tvarkymo taisyklių ir kitų savivaldybės teisės aktų atnaujinimas, atsižvelgiant į naujus teisės aktų reikalavimus	-	Pagal poreikį									
1.3.	Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, tvarkyti šiukšles											
1.3.1.	Pilietinių šiukšlių rinkimo iniciatyvų organizavimas ir skatinimas											
1.3.1.1.	Suorganizuotos šiukšlių rinkimo akcijos	Vnt.	1		1		1		1		1	
1.3.2.	Viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklo plėtojimas savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose, siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas											

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės / Rodikliai		Matas	Rodiklio reikšmė									
			2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
1.3.2.1.	Veikiančios geriamojo vandens stotelės viešosiose vietose	Vnt.	31	37	40	47	47	52	52	57	57	62
1.3.3.	Padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymo finansavimas											
1.3.3.1.	Bešeimininkių padangų atliekų sutvarkymo finansavimas	-	Pagal poreikį									
1.3.4.	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklo išplėtimas viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinant jų surinkimą ir sutvarkymą											
1.3.4.1.	Viešose vietose naujai įrengtos pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų šiukšlių dėžės	Vnt.			10	20	15	15				
1.4.	Užtikrinti maisto švaistymo prevenciją, skatinti maisto atliekų prevenciją											
1.4.1.	Esant galimybėms, skatinamos taupaus maisto vartojimo iniciatyvos mokyklų valgyklose, skatinant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą											
1.4.1.1.	Skatinamos taupaus maisto vartojimo iniciatyvos, prioretizuojant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą	-	Nuolat									
1.4.2.	Viešinimo priemonių įgyvendinimas maisto švaistymo mažinimo ir maisto atliekų prevencijos, gyventojų maisto vartojimo įgūdžių ugdymo temomis											
1.4.2.1.	Vykdomos viešinimo kampanijos maisto švaistymo mažinimo ir maisto atliekų prevencijos, gyventojų maisto vartojimo įgūdžių ugdymo temomis	-	Nuolat									
1.5.	Didinti sistemos dalyvių bendradarbiavimą ir ugdyti naujas kompetencijas siekiant veiksmingesnės atliekų prevencijos ir efektyvesnio atliekų tvarkymo											
1.5.1.	VMS gyventojų apklausų vykdymas siekiant geriau suprasti gyventojų elgseną ir įpročių priežastis											
1.5.1.1.	Įvykdytos VMS gyventojų apklausos	Vnt.				1		1		1		1
1.5.2.	Pozityvaus postūmio teisinga linkme (angl. nudging) kompetencijų ugdymas ir priemonių taikymas											
1.5.2.1.	Suorganizuotos pozityvaus postūmio teisinga linkme kompetencijų ugdymo sesijos	Vnt.				1	1					

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės / Rodikliai		Matas	Rodiklio reikšmė									
			2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
1.5.2.2.	Įgyvendintas pilotinis pozityvaus postūmio teisinga linkme projektas	Vnt.						1				
1.5.2.3.	Nustačius pozityvaus postūmio teisinga linkme priemonių veiksmumą, vykdomas tolimesnis priemonių vystymas ir įgyvendinimas	-							Nuolat			
1.5.3.	Duomenų valdymo kompetencijų ugdymas ir pasaulinio lygio praktikų pritaikymas VMS atliekų tvarkymo sistemoje											
1.5.3.1.	Suorganizuotos pasaulinio lygio duomenų valdymo ir analitikos ugdymo arba bendradarbiavimo sesijos	Vnt.			1		1		1		1	
1.5.3.2.	VMS atliekų tvarkymo sistemoje taikomos pažangios duomenų valdymo praktikos ir vykdomas ugdymasis	-			Nuolat							
1.5.4.	VMS atliekų prevencijos ir tvarkymo sistemos dalyvių bendradarbiavimo skatinimas											
1.5.4.1.	Suorganizuoti bendradarbiavimo susitikimai	Vnt.				1		1		1		1
2.	Efektyvi ir draugiška aplinkai atliekų surinkimo ir tvarkymo sistema											
2.1.	Plėsti atliekų surinkimo aikštelių tinklą											
2.1.1.	Trūkstančių DGASA plėtra, užtikrinant jų prieinamumą											
2.1.1.1.	Įrengta naujų DGASA	Vnt.				2		1				6
2.1.3.	Gyventojų skatinimas keisti individualius kontenerius į bendras gyvenviečių atliekų surinkimo aikšteles, nutolusias iki 150 m arba 300 m atstumu nuo NTO											
2.1.3.1.	Įrengtos naujos bendros gyvenviečių atliekų surinkimo aikštelės	Vnt.				30		50		75		100
2.2.	Plėsti atskirai surenkamų atliekų kontenerių infrastruktūrą											
2.2.1.	Regiono savivaldybių gyventojų poreikius atitinkančios pakuočių atliekų surinkimo sistemos veiklos užtikrinimas remiantis UAB „VAATC“ ir regiono savivaldybių bendradarbiavimu su GIO											

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės / Rodikliai		Matas	Rodiklio reikšmė									
			2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
2.2.1.1.	Vykdomas UAB „VAATC“, VMS ir GIO bendradarbiavimas	-	Nuolat pagal poreikį									
2.2.2.	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra											
2.2.2.1.	Statomi nauji pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo konteineriai	Vnt.	Pagal poreikį									
2.2.3.	MKA surinkimo priemonių (konteinerių) plėtra											
2.2.3.1.	Statomi nauji MKA konteineriai	Vnt.	Pagal poreikį									
2.2.4.	Buityje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra											
2.2.4.1.	Statomi nauji buityje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo konteineriai	Vnt.								Pagal poreikį		
2.2.6.	Maisto atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra, aprūpinant gyventojus atskirais rūšiavimo konteineriais ar rūšiuojamojo surinkimo specialiais maišeliais											
2.2.6.1.	Vykdomas maisto atliekų rūšiuojamasis surinkimas specialiais maišeliais	-			Nuolat							
2.2.7.	Rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolės didinimas, taikant atsakomybę už savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus											
2.2.7.1.	Pakeičiamos konteinerių aikštelių vaizdo kamerų vietos	Vnt.			15	15	15	15	15	15	15	15
2.2.8.	Konteinerių angų dydžių peržiūra ir pokyčių poreikių vertinimas											
2.2.8.1.	Atlikta konteinerių angų dydžių analizė ir pokyčių poreikių vertinimas	Vnt.						1				
2.2.9.	Žaliųjų atliekų tvarkymo galimybių paieška											
2.2.9.1.	Numatyti nauji žaliųjų atliekų tvarkymo sprendimai	Vnt.							1			
2.3.	Sudaryti sąlygas namudiniam kompostavimui											
2.3.1.	Kompostavimo vietoje priemonių suteikimas, buityje susidarančioms biologiškai skaidžioms atliekoms kompostuoti											

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės / Rodikliai		Matas	Rodiklio reikšmė									
			2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
2.3.1.1.	Per metus išdalintos kompostavimo vietoje priemonės	Vnt.										Pagal poreikį
2.3.2.	Viešinimo kampanijų vykdymas, skatinant atliekų kompostavimą vietoje											
2.3.2.1.	Vykdomos viešinimo kompanijos, skatinančios atliekų kompostavimą vietoje	-										Nuolat
2.3.3.	Teisės aktų pakeitimas, nustatant reikalavimus visuomenės sveikatos saugos, aplinkos apsaugos ir kitus saugos reikalavimus atitinkančių kompostinių įrengimui namų ūkiuose ir urbanizuotų vietovių bendruomenių daržuose arba kitas žaliųjų atliekų tvarkymo priemonių įgyvendinimas											
2.3.3.1.	Keičiami teisės aktai, nustatantys reikalavimus visuomenės sveikatos saugos, aplinkos apsaugos ir kitus saugos reikalavimus atitinkančių kompostinių įrengimui namų ūkiuose ir urbanizuotų vietovių bendruomenių daržuose arba įgyvendinamos kitos žaliųjų atliekų tvarkymo priemonės	-										Pagal poreikį
2.4.	Optimizuoti atliekų tvarkymo sąnaudas ir grąžinti atliekų vertę gyventojams											
2.4.1.	Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rinkimo ir tvarkymo optimizavimo galimybių paieška											
2.4.1.1.	Parengta pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rinkimo ir tvarkymo optimizavimo galimybių studija	Vnt.										1
2.4.2.	Atliekų vertės grąžinimo savivaldybės gyventojams galimybių paieška											
2.4.2.1.	Įgyvendinti susitikimai su sistemos dalyviais bei kitomis VMSA pavaldžiomis įstaigomis ieškant atliekų vertės grąžinimo VMS gyventojams galimybių	Vnt.							1	1	1	1
3.	Maksimalus atliekų pakartotinis naudojimas, perdirbimas ir kitoks panaudojimas											
3.1.	Tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad jie būtų vėl tinkami naudoti be pradinio apdirbimo											

Tikslai / Uždaviniai / Priemonės / Rodikliai		Matas	Rodiklio reikšmė									
			2023 I	2023 II	2024 I	2024 II	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	2027 I	2027 II
3.1.1.	Bendradarbiaujant su NVO dalijimosi daiktais stotelių „DĖK'ui“ tinklo plėtra ir esamų eksploatacija											
3.1.1.1.	Bendradarbiaujant su NVO, įrengta dalijimosi daiktais stotelės „DĖK'ui“	Vnt.										1
3.1.2.	Dalijimosi daiktais „DĖK'ui“ tinklo plėtra naujai įrengiamose regiono DGASA ir jų eksploatacija											
3.1.2.1.	Įrengta dalijimosi daiktais stotelių „DĖK'ui“ naujai įrengiamose DGASA	Vnt.				2		1				
3.1.3.	„DĖK'ui“ dirbtuvės „Atsinaujink“											
3.1.3.1.	Organizuojamos „DĖK'ui“ dirbtuvės „Atsinaujink“	-	Nuolat									
3.1.5.	Partnerysčių su aukštojo mokslo institucijomis vykdymas, siekiant skatinti žiedinę ekonomiką ir antrinių žaliavų panaudojimą											
3.1.5.1.	Vykdomas bendradarbiavimas su aukštojo mokslo institucijomis siekiant skatinti žiedinę ekonomiką ir antrinių žaliavų panaudojimą	-				Nuolat pagal poreikį						
3.1.6.	Tarptautinių praktikų kaupimas ir bendradarbiavimas su tarptautinėmis asociacijomis											
3.1.6.1.	Kaupiamos tarptautinės atliekų prevencijos ir tvarkymo praktikos ir bendradarbiaujama su tarptautinėmis organizacijomis	-				Nuolat pagal galimybes						
3.3.	Sukurti kitokio atliekų panaudojimo pajėgumus ir didinti kitokį atliekų panaudojimą											
3.3.1.	Regioninių MBA įrenginių plėtra, pritaikant maisto ir žaliųjų atliekų apdorojimui											
3.3.1.1.	Atnaujinti MBA įrenginiai, pritaikant maisto ir žaliųjų atliekų apdorojimui	Vnt.									1	